

**SPORTOVNÍ
ČETBA
SVAZEK**

6

Cena brož. 5,— Kčs
56/VIII-5
Them. skupina 13—9

JOSEF ŠTYRSA

**KAMARÁD
ZE SKAL**

SPORTOVNÍ ČETBA

SPORTOVNÍ A TURISTICKÉ NAKLADATELSTVÍ

SPORTOVNÍ ČETBA

SVAZEK 6

KAMARÁD ZE SKAL

I poelikevaním sa rohu
a pomoc pri práci na
hviezda
I hysa

Za pomoc při práci na knížce jsem zavázán díkem především Smítkovým z Turnova. Z Joskových spoluvězňů mi přispěl zejména soudruh Kovář, předseda JZD v Rovensku. Vlastina rozmluva s Joskou je parafrází některých míst z knih Vlasty Štáflové.

Při sbírání materiálu i přátelskou kritikou mi z horolezců a Joskových kamarádů pomohli zvláště R. O. Bauše, J. Čihulka, Eva Hájková, O. Jelínek, Luděk Jisl, mistryně sportu Blažena Karasová, V. Karoušek, Fr. Kutta, mistr sportu Vl. Procházka, L. Vodháněl, J. Volejník, O. Zima a všichni moji druhové na laně, kteří mě učili znát a milovat skály a hory. Jím všem děkuji.

Autor

Někdo se možná bude pozastavovat nad tím, že se hrdina tohoto příběhu nechová vždy zcela vzorně podle jeho představ o hrdinovi. Může si to vysvětlit tím, že nebyl vymyšlen. Joska skutečně žil a i to, co se bude mnohým zdát neuvěřitelné, je čistá pravda. Fifan, Chroust, Bláža i ostatní kamarádi, o nichž bude řeč, ti by nepřipustili, aby se posmrtně učešával. Byl, jaký byl. Někteří říkají, že rváč a výtržník, někteří, že hrdina. Pravdu mají asi obojí — a nikdo celou. Byl to i ono — a ještě mnohem víc. Především — sportovec.

Kdyby nám o tom dnes mohl vyprávět sám!

Ale jeho příběh skončil 27. března 1945. Ti, kdo snad byli s ním, už také vyprávět nemohou.

Ale v té noci ze 26. na 27. března byl asi sám.

Na co myslel? Co asi říkal kamarádům, jestli byli s ním?

Nikdy toho mnoho nenamluvil.

Kdo ho znal, vzpomíná nejvíc na několik slov, kterým se Joska naučil ve skalách, která si sám opakoval vždycky, když mu bylo zle, kterými si dodával odvahy a přemáhal lidský strach, bolest i slabost:

Drž se, Pepíku! Vydrž!

Celý jeho příběh je v těch slovech. Celý život.

Nemohl si říkat nic jiného ani té poslední noci, kdy

stál v tmavé cele vedle nízké brány pod hradbami a zatípal prsty — dravé, zjizvené a mozolnaté jako kořeny borovic — do holé stěny. Kdy si opakoval celý svůj život.

A kdyby měl být znova — což by jej byl mohl žít jinak?

Lidé o těch klucích říkali, že jsou darebáci od narození.

Starý Kofátko, hlídač v městském parku, jim to všechno dávno předpověděl. Když spatřil v koruně vzácné břízy černé tři roztrhané uvozhřence, jak ji rozhoupávají, až zametá větvemi trávník, hodil po nich holí a zvolal:

»Jedete dolů, darebáci! Z vás budou mít doma pěknou radost! Vyroste jim z vás pěkný kvítí!«

A protože darebáci nevyhověli jeho pobídkám, naopak, rozhoupali břízu tak, až ho větve šlehaly přes tvář, rázně se chopil ohnutého vršku. Vtom se kluci pustili. Kofátko se vznesl k oblakům, drže se křečovitě větví a s nohama v pozoru jako anděl Zvěstovatel ve starobylém místním chrámě sv. Mikuláše.

Tak začal Joska lézt a takový ohlas ve veřejnosti měl jeho první výkon.

Doma se s nimi nepíplali. Vychovával je život. A ten jim začal brzo ukazovat rohy.

Celí červení a jako vydrhnutí, jak je ofoukal drsný vítr na vrcholu Sněžky, seběhli k Obří boudě — Joska, Fífan, Chroust a Jírka, kluci uředníci a studenti, radostná, zvědavá a kurážná parta.

»Teď se podíváme ještě na chatu prince Heínricha,« velel Chroust.

»Já nevím, jestli máme chodit na německou stranu,« zdráhal se Jírka a tíhl k Luční boudě.

»Jen klid,« protáhl úsměvně Fifan. »Snad se nebojíš?«

Co se dalo dělat jiného než to zapřít? A tak se vydali na německou stranu.

»Kluci — on je tu snad jarmark!« vykřikl Chroust, který šlapal vpředu. Zastavil se.

»To jsou ty Hájot — Hitlerovy holky,« poučil Joska rozšafně starší kamarády.

»Nemluv — to je bé dé em, Bund deutscher Mädel,« přetrumfl ho Chroust.

Nad ležením vlál prapor s hákovým křížem, děvčata zpívala bojovou píseň.

»Ať je to, co je to, jsou to nacistky a vyjou jako hyeny,« ušklíbl se Fifan.

»Kluci — to si musíme zmáčkknout,« napadlo Chrousta. Jirkovi se začal protahovat obličej.

»Dej to sem, bramboro,« utrl se Chroust, »já to vezmu sám!«

Joska s Fifanem vystoupili na kámen v popředí, aby vyhlídku na tábor pěkně zarámovali, a Chroust připravil Jirkův aparát.

»Kluci, a nemyslíte, že by se nám to nemuselo vyplatit?« pokoušel se Jirka naposled.

»Nehovoř, fotografovat si každý může, co chce, na tom přece nic není — a žádná tabulka tu nikde nevisí.«

»Ale co když si budou myslet, že je chceme provokovat —«

»No, a co z toho? To se máme bát holek? Kluci, pozdravíme je po našem!«

Joska s Fifanem se postavili do pozoru a zvedli zafaté pěsti: Rotfront!

Za nimi povíval prapor s pavoukovitým černým křížem.

Obrázek se povedl. I když pak za okupace bylo za-

traceně nebezpečné mít něco takového doma, přece si Chroust jednu kopii pečlivě schoval na půdě za označený trám. Strýček ale půdu vybílil — a tak je po znamení. Druhou snědl ještě se třemi kamarády Jirka, když ho při heydrichiádě zatýkali v koleji.

Chroust pečlivě přetočil film a uložil aparát k Joskovi do batohu, ke stanu a spacímu pytli. Ostře vyrazili dál po cestě.

»Koukejte na ně, jak umějí uhánět!« podívil se Fifan. Ohlédli se. Opravdu — malá skupina děvčat je dohonila. Kluci se pokusili o konverzaci, ale děvčata pospíchala k chatě, až jim copy vlály.

»Hm — takhle sáhovat naše holky neumějí,« uznale pronesl Joska. »Jdeme přece docela rychle!«

Chroust se otočil.

»Hele — vždyť za námi jde celý tábor!«

Za chvílku je dohnaly. Maširovaly v útvaru. Vedla je tlustá pihovatá vůdkyně. Všechny ale pihovaté nebyly; některé jsou docela k světu, uznali kluci. Fifanovi se moc zalíbila jedna v dirndlu. Ale k hovoru se neměly. Chrousta konečně omrzelo proplétat se mezi nimi a zastavil se. A vtom — jako na povel — se na něj vrhly a vyrvaly mu krásnou hůl, kterou si nesl až z pralesa v Jizerských horách a po večerech u táboráku okudlával. Zařval o pomoc. Ale kolem kamarádů se už také rojily jako vosy a na Josku se sápala sama vedoucí, ta tlustá rezatá šereda.

To už se musel starat sám o sebe, protože dvě něžné dívenky — taky ta Fifanova — ho popadly za ruce. Odstrčil je ještě s jistými ohledy.

Vtom dostal do hlavy kamenem. Vyjekl a začal se ohánět doopravdy, zručně a zkušeně.

Jak se kolem něho uvolnilo, uviděl Josku. Rezatá vůdkyně mu chtěla strhnout batoh. Tenkrát to uviděl poprvé. Joska zbledl, vycenil zuby jako vlk a vytáhl nůž,

který měl v kožené pochvě u pasu. Zablýskal s ním hol-
kám před obličejí. Zaječely a couvly.

»Kluci — ústup!«

Kamarádi na nic nečekali a mastili to k hranicím
přes měkká třasaviska s dlouhou trávou, vyhýbajíce se
černým rašelinným tůním a boříce se až po kolena do
řídkého bahna.

Chroust se ohlédl. Holky stály na cestě a ječely
»Fuj!«

»Rotfront wird siegen!« zařval Chroust. Kamarádi se
připojili.

»Rotfront wird siegen, Rotfront wird siegen, Rotfront
wird siegen!« Chroust to rytmicky doprovázel údery na
kotlík.

A už zase uháněli k hranicím dlouhou lesklou trávou,
a za nimi ječelo padesát dívčích hrdel:

»Hitler heil, Hitler heil, Hitler heil, Hitler heil...«

Na hranicích se zastavili, celí kropenatí stříkanci na-
červenalého bahna, a ještě jednou ukázali pěsti.

Ještě když došli k Luční boudě, viděli za sebou
modrou skvrnu. Stály na hranicích. Ale k modré skvrně
už přibyla hnědá...

A teď si představte ty darebáky u táborového ohně,
tiché jako pěny, visící na rtech vypravěče, jak dychtivě
poslouchají pověsti o rodném kraji, jeho hradech a zám-
cích, o lidech, poddaných, pánech a bojovnících. Ani byste
je nepoznali! Ale bylo to tak. Byly i tiché večery snů a
nadějí, družné chvíle kolem ohňů, písňe při kytarě a noci
pod stanem v tom kraji, kde každý kámen hovoří.

Toto vyprávění o lidech ze skal slyšeli nováčkové
u táborového ohně v tiché hvězdnaté noci, kdy měsíc byl
v novoluní a létavice zapadaly do černých lesů.

Starý vůdce jim vyprávěl o pravěkých lovcích, kteří

zanechali ve skalách »Čertovy ruky« oharky táborových ohňů a střepy rozbitých nádob.

Bylo tu hradiště a posvátné háje, kde dnes košeny starých buků a javorů objímají hliněné urny s popelem pohanských bojovníků.

Charváti vymýtili trní a nazvali osadu svým nářečím. Opevnili skály, přehradili soutěsky a nad propastmi rozestavili strážce. Rod pánů se znakem ostrve postavil na skalách pyšné zámky. Jeskyně skrývaly uprchlé nevolníky, skály slyšely modlitby Českých bratří, nářek z valdštejských hladomoren, veselé rohy lovčích družin. I »Kdož sú Boží bojovníci...« tu zaznělo z hrdel tábořských hejtmanů a jejich družin — ale pak už jěn divoké pitky lapků a loupežné sběře Koldy ze Žampachu, než jím, rozvěšeným nad zbořeníštěm Kavčín, vrány vyklovaly oči.

Skalní plemeno!

Den za dnem vyhlížela z věže Hrubé Skály poslední uvadající ratolest starobylého rodu Smiřických, kterou tu věznil Albrecht z Valdštejna.

Ach — dávno přebolelo utrpení, zhynuly radosti, vyhasly paměti.

Ale skály, skály vyprávějí, svádějí, lákají dál. Co vedlo rovenského regenschoriho, nadaného, zcestovalého hudebníka, řezbáře a sochaře Holana do poustevny v rozvalinách Valdštejna? Co sem znovu a znovu táhlo bledeho nočního poutníka, jehož tvář zachytil neznámý malíř v kapličce na Valdštejně v podobě Jana Křtitele? Jak divný je to teď svatý, jak bezbožné myšlenky tušíš v těch třpytných očích a za tím vysokým čelem! O lásce padlých andělů, o věrnosti strašných pánů lesa, o rodné zemi, borových hájích, strmých skalách, milenkách člověka.

Vypravěč domluvil.

Kouř vyhaslého ohně visel nad černými lesy. Poslední

uhlíky dožhnuly. Obzor se rozpil v sametově modré tuši, jež zatopila divoký obrys Trosek, táhlou vlnu Kozákova i ostrou siluetu Ještěda.

Po prvé — ano, po prvé to bylo tenkrát s Chroustem a Fifanem — ve Skalním městě, v soutěsce pod Zlatou vyhlídkou...

Joska se tenkrát učil v Pardubicích radiomechanikem a přijel na neděli domů.

»To se divím, co na tom máte! Vyškrábete se nahoru a zas musíte dolů. Proč bych se tam drápal? Tamhle z vyhlídky se můžu koukat stejně daleko. Zbytečně se utahám a zítra mám trénink. Boxování — to má smysl, to můžu potřebovat. Nebo kdybyste vy, kluci, zkusili létat — to je opravdu nádherný pohled z té výšky.«

Tu pronesl Fifan, pln rozhořčení, jeden z nejdelších proslovů ve svém životě:

»Chrouste, prosím tě, podej mi hodně velký kámen, ať se s ním praštím silně do hlavy, abych byl mrtvý a nemusel takové řeči poslouchat!«

»Když se nebojíš létat, tak se neboj vylézt na skálu,« domlouval Joskovi rozvážně Chroust a usilovně mrkal na Fifana. »U toho se taky někdy lítá. A zuby si při tom můžeš vyrazit zrovna jako při boxu. Dáme pozor, vždyť jsme taky o něco starší a rozumnější — Fifane, drž ho!«

Fifan zkroutil Joskovi ruce dozadu a Chroust mu navlékl přes hlavu kolem těla smyčku.

»Neblázněte, kluci...«

»Ty máš strachu jako máku,« pokusil se Fifan o rým.

»Fifane, nepouštěj ho!«

»Neboj — jen klid!«

Držel Josku, šubajícího se a kopajícího, a Chroust, první na laně, se vyškrábal po strmé stěně, zbrázděné hlubokými vodorovnými rýhami, do malé jeskyňky.

»Tak, Josko, můžeš jít!«
Nemilosrdně zatáhl za lano.
»Počkej, vždyť mě uškrtíš!«

Chtě nechtě začal Joska lézt za ním. Vystoupil dva metry a dostal se do úzkých. Nevěděl, jak dál.

»Pozor — ten provaz unese jen padesát kilo a pod tebou je hrozná propast,« uklidňoval ho zdola Fifan.

Joska vztekle zavrčel. Lapl po velké kamenné kapse nad sebou, neudržel se a otočil se bokem ke skále. Chroust ho přitáhl lanem. Sevřelo ho kolem prsou — ale bylo to docela příjemné. Ruku mu přitisklo ke skále, a jak jí chtěl vyprostit, odřel si klouby.

»Krev na laně!« jásal Fifan.

»Tak pojď, chceš tam zkamenět?« lákal ho Chroust.

Opatrněji, pečlivě ohmatáváje a hladě oblé boky skály, stoupal Joska za ním.

»Co se tam hlemzáš? Dej tu ruku výš! Tak — a teď máš u kolena stup! Copak nevíš, co je to stup? Nad hlavou máš chyt! Kam to saháš? Nad hlavou, říkám! Spodní — sáhni tam zespodu! No — a teď nohu — ne tu, levou! A teď sáhni za roh — je tam kapsa,« domlouval mu nepřetržitě neviditelný Fifan.

Chroust ho uvázal k pískovcovému sloupku, kterému říkal »hodiny«.

»Tak, teď se můžeš přestat bát. Teď budeš zajišťovat ty mne. Nepleť se do lana! Nešlap po něm! Hele, vezmi si tady to lano přes rameno a pěkně povoluj. Ne abys mně za něj tahal!«

Chroust sestoupil trochu dolů za roh skály. Šplhal po ní opravdu jako chroust, s rukama i nohama roztaženými, štíhlý, lehký, jako přišpendlený ke skále. Joska se zájmem sledoval, kam klade nohy a ruce, a divil se, na čem se to dokáže udržet. Větril slaboučkou vůní konopí z lana, ke kterému už cítil důvěru a vděčnost, a jak se opíral o skálu, hřálo ho do zad nastřádané sluneční teplo.

»Můžeš odjistit,« zavolal Chroust, zajištěný u kruhu, »ať jde Fifan!«

Tak jak to viděl u Chrousta, dobral Joska Fifana k sobě — ale nezapomněl mu nedopatřením šlápnout na prsty, když se chytil u jeho nohou.

Snažil se dál postupovat tak jako Chroust — ale nedůvěřoval těm hladkým, mělkým žlábkům a rýhám, kterých se Chroust tak bezstarostně a jistě chytal. Když se octl na samé hraně skály, dobrých deset metrů nad zemí, roztřepaly se mu ve větru nejen kalhoty, ale i kolena.

»Už se klepe,« hlásil Fifan Chroustovi.

»Je to bída,« povzdechl si Chroust.

Joska se podíval toužebně do prázdnoty pod svýma nohama. Ne, zpátky to nešlo. A nahoře nic — hladká stěna. Cítil, jak mu síla proudem odtéká z rukou. Před očima se mu zatmělo. Co teď? Konec.

»Chrouste — táhni!«

Chroust přitáhl. Vzdychaje, hekaje, odfukuje, škrábal se Joska s jeho podporou výš a výš.

»Nech toho — co se chytáš lana, to ti nic nepomůže! Skály se drží!«

Joska neměl dost dechu, aby odpověděl. Chroust ho vytáhl ke kruhu jako chyceného candáta.

»Moc mu to nejde, musel jsem mu hodně helfnout,« oznamoval dolů Fifanovi, když Josku uvazoval ke kruhu. »Je s ním dřina!«

»Jen na něj dej pozor, když je teď tím letcem. Když tisíc pilotů republiky, tak tisíc, a ne devět set devadesát devět jako u Batů. On by jim do té tisícovky chyběl.«

Chroust si kriticky prohlédl upoceného, odřeného kamaráda a pocítil jiskru soucitu. Ale nebyla pravá chvíle dát to najevo.

»Hele, Josko, koukej dobře na mne. To je přece procházka.«

Stoupal po hraně nahoru jako po žebříku. Na pohled to vypadalo moc hezky. Ale Joskovi se třásla kolena a ruce měl jako hadry. Dolů se raději nedíval.

Když ho nakonec dotáhlí na vrchol, zůstal ležet a vysával krev z ran na odřených, naběhlých, třesoucích se rukou. Pomalu se uklidňoval. Pak se podíval do údolí — zdálo se mu celé nějak nové, krásnější. Dole mezi skalami bylo dusno a prašno. Tady pražilo slunce a vál chladný vítr. Zvláštní vůně se vznášela nad kamenným městem. Listí břízek se shora lesklo a třpytilo.

Převalil se na záda a díval se na rorýsy, kteří křičovali oblohu.

Kamarádi zatím stáli bezstarostně na samém kraji a tiše si povídali, aby Joska neslyšel.

»Nejde mu to,« šeptal Chroust Fifanovi. »Je slabý, malý — lezec z něho nebude.«

Fifan lítostivě potřásl hlavou:

»Škoda!«

»Jak se ta skála vlastně jmenuje?« zeptal se pojednou Joska.

»Zlatá vyhlídka.«

Kolísavě vstal a podal kamarádům ruku, jak to viděl u německých horolezců.

»On přece jenom ví, co se patří,« protáhl bodře Fifan.

Joska zasyčel. Odřené ruce ho bolely a věděl, že čtrnáct dní boxovat nebude.

První slanění je něco jako první políbení.

Je rozechvívající, osudové a poněkud teskné jako vše, co se děje po prvé — protože takové to nebude už nikdy.

Kamarádi provlékli lano až do polovičky kruhem a volné konce hodili větru. Lano se krátce zaškube v kruhu. Prásk! Teď tě do něho zamotají tak, že si zoufáš nad svou bezmocností a neobratností. Jsi spoutaný odsouzenec vedený k exekuci.

Postavíš se zády k hlubině, která na tebe čeká. Rovnáš lano kolem nohy, přes rameno, přes záda, odkládáš okamžik, který musí nastat. Už se tomu nevyhneš — musí, musí, musí to být. Zhoupneš se do lana. Jako velký pavouk se snášíš dolů, dolů —. Nohy nacházejí opory na skále. Ale běda — stěna je stále kolmější a kolmější. Natahuješ nohy ke skále. Marně. Zrádná skála ustupuje, vydává tě větru a lanu. Pomalu, pomalu se roztáčíš. Ouvej

— už se točíš jako na kolotoči. Točíš se rychleji a rychleji, vzduch je plný žlutých, zelených a šedých skvrn.

To než tě vrátí skutečnosti palčivý pocit provázený objevem, proč mají horolezci vzadu na kalhotách našitou

kůži. Přitáhneš dolní konec lana pevněji k zadům. Necháš je pomalu klouzat dlaněmi.

Měkké jehličí pod nohama chutná jako víno. Ba věru — jsi opojen.

První slanění je počátkem horečky.

Večer si natíráš nohu a krk, spálené od lana, jelením lojem a umiňuješ si, že příště si ohrneš límec a vezmeš si něco silnějšího vespod.

Těch romantických pověstí a báchorek, které ti darebáci hltali ve skalách místo dobrodružných románů!

Toto je pověst o chyttech.

Skály jí samy vyprávějí tomu, kdo jejich řeči rozumí.

Dokud bylo Skalní město ještě mořským zálivem, nebylo tvrdší než měkkýši, kteří se v něm procházeli. Skály byly měkké a plytké, každá vlnka je rozčeřila. Když pak dospěly, ztvrdly a rozpukaly, protože se velké hory začaly mezi sebou strkat a pošťuchovat kvůli tomu, které mají být vyšší. Kůže země v tom boji utrpěla. Prorazily jí výlevy fialově rudého melafýru a černého čediče a vzduch byl plný plamenů. Stromy se zadusily popelem —

a Skalní město bylo stejně nesličné a pusté jako předtím — protože nemělo chyty.

Stydělo se převelice, neboť bylo docela holé, bez krajek, voštin, madel, rýh a spárek. Ani hodiny nemělo.

Stydělo se a plakalo vodu, která rozpouštěla soli v jeho útrokách a zabetonovala jimi vrstvy pískovce. Soli vystupovaly se slzami k povrchu a krystalisovaly. Krystaly pomalu, trpělivě trhaly skálu. Do trhlin zatékala voda. Skály větraly. Potoky ohlodávaly jejich úpatí a zařezávaly se hlouběji a hlouběji. Vítr a déšť odnášely křemenná zrníčka a pilně brousily a rozrývaly hladké stěny. Skály se pokryly voštinami, jako by v nich bydlely roje okřídlených krtků: Oděly se do krajek. Hodinář čas vymodeloval na věžích tisíce kamenných přesýpacích hodin — takové, že se v nich schováš, i takové, za jejichž sloupkem by prolezla jenom žížala.

A toto vše jsou chyty. A také stupy.

Ale především chyty. Stupy musí být pevné a bytelné, neboť se jich dotýkáš nohou a po slepu, protože kuří oka k lítosti horolezců nevidí, chyty však hladíš očima, laskáš se s nimi rukama — a někdy po nich i lapneš jako čert po hříšné duši.

Toto je chvála chytů, protože nic není milejší oku než chyt v hladké spáře. Protože nic není příjemnější ruce než pořádná madla nebo hluboká kapsa v holé stěně. Nic neposkytne duši takovou úlevu jako spočinutí u pevného chytu.

Chytem není kořen, strom, vřes, kruh ani smyčka! Mech a lišejník jen v nouzi.

V noci po lezeckém dnu se ti o chytech zdá.

V horolezeckém nebi plují asi obláčky plné překrásných chytů.

Ostatně se nekoukali jen po skalách, po měsíčku a

po děvčatech. Copak to vůbec tenkrát šlo? Rozešli se se skauty, jezdili na spartakiády, četli Wolkerovy verše, rvali se s henleínovci.

Začalo to nenápadně.

»Kluci, kam jdete?«

»Do klubu! Pojď s námi!«

»Co tam děláte?«

»Učíme se písničky, čtou se básničky, debatí se — pojď se podívat!«

Tak získával Klub mladých přívržence. Když po prázdninách jeho zakladatelé, studenti Vítek Nejedlý, malíř Honza a chemik Miloš, odjeli do Prahy, vedl je dál nožířský dělník Jarka — nikdo nevěděl, proč a nač si hraje s těmi sedmnáctiletými žábami a kluky. Zdálo se, že ho to těší a baví.

Učili se písničky milostné i partyzánské, hádali se, hráli si a radovali se. Zatím co Chroust se vášnivě zastával volné lásky, prohlašoval Fifan velmi vážně, že za komunismu budou mladí lidé v pensí a budou dostávat spoustu peněz, dokud jich mohou užít. Až zestárnou a nebudou se moci radovat, pak budou docela rádi pracovat. Joska rozvíjel smělé teorie o lezení na Měsíci, kde se bude skákat přes převisy, jistit se bude prádelní šňůrou a místo slaňování se bude dolů seskakovat. Ale všichni se shodovali v tom, že rudá revoluce zvítězí, paláce se budou stavět pro lidi, nafoukanci dostanou po hubách a lidé si budou říkat pravdu do očí.

Když se s těmito názory vytasili před skauty, došlo ve Skaláku k velké bitvě, ve které trojlístek Chroust—Fifan—Joska slavně zvítězil.

Potlučení, poškrábaní a vítězní jeli pak vlakem ze Sedmihorek. Byla s nimi věrná přívrženkyně klubu Zuzana. Na zastávce zatroubila na dětskou trumpetku, kterou jí Joska vystřílel ve střelnici — a vlak se rozjel.

Joska byl nadšen. Získala tím celé jeho srdce — na několik týdnů.

Ale pak na něj přišly jiné starosti. Na příští besedu Klubu připochovalo družstvo četníků v plné zbroji, odvedli chlapce i děvčata a do rána je vyslýchali, jak to bylo s tím letákem o situaci ve Španělsku a kdo si dovolil dělat velezrádnou agitaci mezi našimi vojáky. Mnozí z nich okusili tak po prvé, jak chutnájí facky.

»U toho soudruha z Německa, co bydlí u Jarky, našli jeden leták,« svěřil pak Chroust Joskovi.

A to byl také konec Klubu mladých. Aspoň se to zdálo.

I v zamžených dnech pozdního léta, kdy lesy zčernají a vzduch těžce voní tlejícím listím a lišejníkem, mají skály své kouzlo pro toho, kdo je má rád — jako osamělý horolezec, který se v jednom takovém dni toulal mezi skalními věžemi u Příhraz. Rozestavily se stupňovitě od malinkého lučního rybníčka vzhůru po půlkruhovitě stráni až do nebe — jako Betlém. Také asi ty rozkošné selské betlémy, na které padá prach v turnovském museu, nebudou sem mít daleko pro vzor — myslel si samotář.

Místo vysedávání mezi kolegy z pražského klubu alpištů, kteří už jen vzpomínali na Alpy a Pyreneje, rousal si raději bílé ovčí punčochy v borůvčí mezi opuštěnými skalami.

Zastavoval se u slibných stěn, oceňoval je, odstupoval a zase se vracel. Studoval skály. Zamyšleně, v nepravidelných přestávkách bafal z krátké dýmky.

Mezi Skřítkem a Rajskou věží se objevily tři rozcuchané hlavy. Rozedrané bundy a pumpky, do nichž táhlo, mluvily samy. Podivní tři králové v tomhle zvláštním Betlémě!

»Haló, králové — která hvězda vás sem zavedla?«
Kluci si štíhlého, vysokého chlapíka v obleku z vy-
rudlé celtoviny změřili se vzpurným respektem.

»Chci říct — co tu děláte?«

»My tu lezem!«

»To vidím. Ale já vás neznám. Odkud jste?«

»My jsme Turnováci.«

»A co jste už lezli?«

»Kapelníka, Taktovku, Zlatou vyhlídku —«

»Hm — A tady to znáte?«

»A vy ano?«

»No — tak trochu to tady znám. Píšu o tom průvodce.
Jestli chcete, tak vám ukážu, na co byste mohli jít.«

Kluci jsou nakonec plni horlivosti, která ho baví. Ta drobotina kolem Křížových věží je nezajímá. Měsíční — hm, to už je lepší. A to je jenom čtyřka? Jsou zklamání.

»A podle čeho jste vlastně lezli na Hrubé Skále?«

»No — kde jsme viděli kruhy, tak tam jsme šli...«

»Aha —«

Horolezec tiše poslouchá vzrušené hlasy a malinko se usmívá za clonkou kouře.

»Jestli chcete vidět něco, cò ve Skaláku nemáte —«

Zavedl je ke Kobyle. Osamělá uprostřed údolí, vychrtlá a nehezka trčí vysoko z nízké smrčiny. Kosmatá masivní hlava sedí na hranatém, dolů se zužujícím krku. Docela dole na něj někdo vytesal černý kříž. Je to spíš

ohromný obušek zaražený do dna údolí. Nemá sestru v žádných pískovcových skalách světa. Ze všech stran převíslá — zdola až nahoru, okolo ní skupina cizokrajných borovic s dlouhým, hebkým jehličím.

»O tom se říká, že je to nezlezitelné. Ale není to pravda. Taky to někdo jednou musí vylézt. Así to budou Němci. Přece jen jsou zatím ještě lepší... A když už jsme tu, tak se pojďte podívat ještě na něco!«

Prošli labyrintem vlhkých chodbiček mezi okrajovými skalami, z nichž čísel mráz. Skály jsou tam tmavohnědé, červené a černé. Nejvíce černé, hladké, s velkými červenými skvrnami. Nakupené a sražené k sobě nad bludištěm uzounkých temných průchodů a černých jeskyní, jako by byly zavalily vchod do pekel.

V závěru chodby stojí masivní, hladký hranol. Žádné krajky, hodinky, ozdoby — ani lišejník. Nic. Černá hladina. Rakev.

»Tak, hoši, tady máte klasickou spáru!«

Hladká, jako vyměřená olovnicí, běží odspodu až k vrcholu. »Zkuste si to!«

Nejvýš se dostal Fifan — něco přes metr. Chroust vyzkoušel vnitřek spáry pravou rukou, pak levou — a pokrčil rameny. Ten zrzavý to zkusil sokolíkem. Spadl ze dvou metrů. Zkusil to znova.

»To nejde. Tady nikdo nikdy nevyleze,« prohlásil.

»Kdyby to dělal jako vy, tak ne. Na spáry se musí takhle!«

Vsunul dovnitř pravou ruku a nohu, co nejdál, jako by se chtěl vmáčknout do skály. Levou dlaní vytočenou od těla se opřel o hranu spáry ve výši prsou. Volnou nohou se zaklínil ve spáře na samém kraji. A teď to šlo, jako by plaval. Jedno tempo, druhé — svaly se mu vlnily pod přiléhavou kazajkou. Hladce, plynule, pružně jako kočka, bez znatelné námahy se plazil výš a výš.

Kluci byli okouzlení. Ale když slezl dolů, všimli si, jak prudce oddychuje.

»Pamatujte si — tady bude jednou cesta. Já ji neudělám, už jsem na to starý — ale jednou ji někdo udělat musí. My nebo Němci.«

Za týden lezl s přítelem na Hrubé Skále. Seděli pod skálou, krájeli slaninu, přikusovali zelenou papriku, zapíjeli a poslouchali tlumené rány kdesi v dálce.

»To asi vojáci.«

»Ba ne, Oto — mně se zdá, jako by to bylo tady za skálou.«

»Tak se podívejme!«

Na druhé straně bylo předskalí — pět, šest metrů. Ve stěně nad ním spára. Ve spáře seděl jeden z těch tří — ten zrzavý, skrčen jako velký netopýr a právě si vyměřoval nový odskok na předskalí.

»Prosím tě —« začal Oťas.

Bum! V jeskyni mezi skálou a předskalím zazvučel ohlas dopadu.

»Prosím tě, Josko, co to tu provádíš? Jsi Joska, ne?«

»Jo. Učím se spáry,« utrousil Joska urputně.

»A to musíš dělat sám? Když se nestrefíš na to předskalí, tak si při nejmenším namlátíš palici. Ať už tě nikdy nevidím lézt bez lana. To je nejkratší cesta na hřbitov. — Když chceš, pojď s námi, my tě vezmem na lano.«

Když lekce skončila, Joska postál a díval se do písku.

»Tak děkuju,« prohlásil nakonec a šel.

Netrvalo dlouho — a byl nejlepším spárařem na pís-kovci.

Kobyly vylezli krátce nato — 5. července 1937 — Kauschka s Röslerem. Kauschka to měl původně smluvené s Funkem. Jim to patřilo jako nejlepším německým

— a tenkrát ještě vůbec nejlepším — lezcům na pískovci. Řadu dlouhých dní spolu studovali cestu, prohlíželi dalekohledem, zkoumali ze všech stran — a pak si smluvili, že tedy v červenci... Kauschka tenkrát sloužil na vojně

v Boleslavi. Dostal náhodou volno, sehnal nějak partnera — a tak Funke dostal 7. července lístek:

»Lieber Ignaz, die Kobyla ist fertig. Dein Manfred.«

Při tomto legendárním prvovýstupu vzali Němci s sebou našeho známého Otu s kamarádem. Jinak se mezi českými lezci nenašel nikdo, kdo by na Kobylu šel. I Němci na ni lezli málo. Ani Francouzi, když tenkrát přijeli na naše pískovcové skály, si na ni netroufli — ba ani na daleko lehčí ne —

Pak skály nadlouho osiřely. Horolezci se rozjeli ke svým praporům. Nastoupili do pohraničních opevnění. Za několik měsíců táhli blátivými podzimními cestami, tiše, beze zpěvu, zpět do vnitrozemí. A pak byl konec. Tíha okupace jako by umrtvila vše. Ale ne — to se jen zdálo. Zamklý, uzavřený, skrytý, byl život. Ale vzdor žil.

Pod Kobylou vystupuje ze stráně skalní bašta jako stvořená pro vyhlídku. Stará borovice s ní spouští křivolaké větve hluboko dolů — hlouběji než kořeny. S oprýskaným červenošedým kmenem tvoří rafinovaný rámec pohledu na vysoko vztyčenou ještěří hlavu a tenkou plazí šíjí Kobylu.

Toho horkého červencového dne v roce 1939 se na ní odehrála tato vzrušená diskuse:

»Já bych kluka přerazil, kdyby byl můj!«

»Hoši, pojdte dolů, vždyť spadnete! Pomyslete na maminku, co by tomu chudák řekla, kdyby vás viděla!«

Joska visel s Fifanem u prvního kruhu na Kobyle, nalepení na skále jako rorýsi. Podíval se dolů na skalní vyhlídku: Byla to stará paní, kterou viděli v pensionu v Příhrazech — celá bledá a upřímně ustrašená.

»Nebojte se, paní, maminka taky lezel!«

Dívka, která jí doprovázela, se zasmála. Kluci se podívali dolů s novým zájmem. Bylo to hezounké děvčátko, které kluci včera nesměle obdivovali, když sedělo v pensionu, a pak jí svorně litovali, když vstala a udělala namáhavě několik kolébavých kroků. Seděla v hloučku výletníků na vyhlídce a ve vlhkých dlaních mačkala palce, »aby se to chlapcům povedlo«.

»Slečno, nechtěla byste nám pomoci?«

Přisvědčila horlivě.

»Viděla jste, jak to děláme? Já vám shodím lano a vy mě budete jistit, abych neuletěl v traversu!«

Joska se převázal tak, aby konec lana dosáhl na zem, a shodil volný konec dolů, nestaraje se o zmatek, který způsobil ten okřídlený had, když se snesl s oblohy mezi výletníky.

»A teď si dejte lano přes rameno — ne, ten konec ke mně pod paži, ano, teď přes záda a přes druhé rameno, ano, tak je to správné. A teď držte oběma rukama a přehmatávejte vždycky jen jednou a pak druhou. Ne tak — táhněte lano po zádech! Dobře! A postavte se nějak šikovně, když spadnu, tak vás to přirazí ke skále, nerozbijte si hlavu! Až vám řeknu, tak ho pusťte, já si ho zase vytáhnul«

Dívka je plna horlivosti, obětavě si maže špinavým lanem něžnou halenku. Samozřejmě — potřeba to není. Ale —

Člověk ve stěně rád mluví. Cokoliv. Někdo si zpívá — jenom aby se necítil tak opuštěn a sám. Joska sestupoval od kruhu k nejhoršímu úseku cesty — a dobře to věděl. Otloukl si na něm při marných pokusech už celé tělo — a Fifan také. Sestupoval, protože bylo potřeba dostat se za roh. Držel se nepatrné poličky, spíše řady nehlubokých jamek v pískovci, a nohama hledal mělké otvory, které si zdola vyhlédl. Končily v hladké skále. Ve visu ručkoval po nepatrných chytech. Skála solila, písek mu padal do očí. Jestli se teď utrhne, oblétne skálu jako velká kavka. Jestli to děvče bude dobře držet, nic se mu nestane. Fifan ho spustí dolů a bude muset všechno opakovat zase znova. Pospíchal. Ruce mu »tekly«, prsty mrtvěly, otvíraly se. Uklouzl a nohou našel nepatrný výstupek. Opřel se o něj špičkou a s hrůzou cítil, jak mu noha »telegrafuje«, křečovitě se chvěje jako na telegrafním klíči.

»Josko, drž se, vydrž, vždyť to půjde!«

Vyklonil se ve visu na jedné ruce za roh a řekl si:

Buď — anebo! Konečky prstů se zachytil ve skryté kapse, kterou vyhmátl čirou náhodou. Poslední silou se přitáhl, vyvážil, krok — a uviděl kruh metr vlevo. Visel za špičky prstů jako rorýs za drápky, stál na ničem — a sápl po kruhu. Dohmátl!

Chytil se ho jednou rukou a druhou do něho zapjal karabinu, kterou měl po pravém boku na tlusté, měkké smyčce. Stáhl si ji s ramene dolů přes boky — a teprve teď ho napětí opustilo a pomalu, s klidem a požitkářsky se do ní posadil a pak zapjal do karabiny i lano.

Teď si oddychl i Fifan. Sice na kamaráda neviděl, ale podle škubání a napětí lana vycítoval jeho postup, potíže i myšlenky stejně neomylně, jako dobrý rybář pozná podle chvění splávku, co dělá ryba pod vodou. Když lano zmrtvělo a zaslechl cvaknout karabinu, začal myslet na sebe. Poslední škubnutí — Joska je v kruhu. A už také haleká dolů:

»Dobráám! — Můžeš jít!«

»Jdu!«

Fifan odepjal od kruhu karabinu i smyčku, přehodil si ji přes rameno a přešel travers kupodivu lehce, rychle, s jistotou, že nemůže spadnout, a pokračoval dál jako první.

Od druhého k třetímu kruhu bylo několik metrů perného převisu. Fifan k němu Josku ani nedobíral, jen se v něm zajistil přes karabinu a pokračoval hned ke čtvrtému po hladké stěnce s filigránskými, jemnými záchyty pro špičky prstů. Když odpočíval u kruhu, podíval se dolů. Lano viselo v girlandě a nikde se nedotýkalo stěny. Dole bylo několik metrů od ní. Vydal se dál. Musel zvednout nohu až nad hlavu, aby se dostal přes převis nad kruhem. Byl u pátého kruhu — obešel už ze tří čtvrtin celou skálu. Prohlédl si další cestu. Vypadala zle — bez postavení to nepůjde.

»Josko — já slaním! Počkáme na Chrousta!«

Joska se odvázel a zůstal sedět ve smyčce nad zívající hlubinou. Fifan vysoukal lano nahoru a provlékl je kruhem. Rozhoupal oba konce, aby je Joska zachytil. Joska slanil nejdřív a po něm Fifan. Celou cestu vzduchem. Teprve když byli dole, pocítili, že je nohy sotva nesou.

Lano nechali na skále, provlečené pátým kruhem, který tak těžce vybojovali.

Dívka tam už nebyla. Horlivě se přesvědčovali, že by to kamarádovi nemohli udělat, aby tak krásnou cestu skončili bez něho. Ale i když jim Chroust vyšel vstříc společně s vedoucím klubu Jarkou, nepřestali se přece rozhlížet kolem pensionu...

Večer zapálili na loučce táborák. Dlouho se vedly řeči o Kobyle — a o krásné kulhavé dívce.

Druhý den vyběhl Fifan klidně a lehce k pátému kruhu, zajištěn na laně ještě vlhkém od noční rosy.

»Vždyť ono to nebude tak zlé,« řekl si a lezl dál. Ale bylo. K šestému kruhu se dostal docela vyčerpan.

»Běž dál, Chrouste, ukaž nám, jestli jsi na vojně všecko nezapomněl!«

»Postavil« mu. Chroust se mu vyšplhal po bocích na ramena, opatrně balancoval, přichycoval se skály. Nějak se mu nechtělo rozloučit se s tou vratkou oporou. Ale musel — cítil, jak se Fifan pod ním kymácí. Znal, jak je to těžké, sedět v sedačce, držet se kamaráda na ramenou a ještě ho jistit. Čím kratší dobu tam bude strašit, tím lépe. Bez stupů, spoléhaje jen na tření, hlemzal se po hladké plotně. Klouzal a smekal se. Mumlal nesouvislé kletby. Přitiskl ke kamení i tvář. Zoufale se namáhal, aby na každý centimetr klouznutí postoupil o dva výš.

»Podívejte, pane učiteli, tamhle trošičku vpravo nahoru, nad tím převisem, tam jako by byl chyt — a nemluvte neslušná slova, co by tomu řekla vaše druhá bé — trochu víc nahoru — ještě kousek, no jen se natáhni, neboj se, já tě držím! Ještě čtvrt metru, tam, no, už to máš! Jaké to je?«

»Nejlepší chyt v Československu,« zasupěl Chroust.

»V protektorátě,« opravil ho Fifan a Chroust pronesl další neslušné slovo.

Skála byla lámavá a chyt podezřelý. Ale přece — byl to konečně chyt. Chroust se ho dotýkal s péčí a láskou, aby se ani zrníčko písku neudrolilo. Opatrně, nedůvěřivě jej ohmatával. Ale co naplat — stál v převisu, skála vystupovala, tlačila ho do hlubiny. Visel na prstech, cítil, že se dlouho neudrží. V zádech pocítil závan chladného větru. Jako by k němu stoupal z hlubiny. Přitáhl se ke skále oběma rukama, zoufale zabral za podezřelý chyt. Fifan povolil lano — a v tom okamžiku viděl kamaráda, jak odpadává od skály, zvrací se naznak do hlubiny, tiše, bez výkřiku, ruku s ulomeným kamenem nad hlavou. Ale v témž okamžiku Chroust v letu pustil kámen a jako kočičím pařátem sekl rukou znovu do místa, kde se chyt ulomil. Zachytil se na nepatrném pahýlu dřívě, než mu ujely i nohy. Přitáhl se znovu ke skále a švihem, sázeje vše na jednu kartu, vymrštil se přes převis. Ruka mu uklouzla — ale to už se druhou chytil něčeho nahoře, lépe řečeno přísál se dlaní k sotva znatelnému hrbolku na temeni skály, udělal několik posledních kroků »po ničem« a přehoupl se přes vrcholovou hranu.

Hotovo!

A pomalu ho začalo naplňovat nevylicitelné uspokojení a úleva, které jsou vlastním, nesdělitelným a nevysvětlitelným cílem všech těch námah, trampot, sebe-

zapření a nebezpečí. Pečlivě, pomalu, důkladně uvázal na laně dlouhou smyčku a zapjal ji do slaňovacího kruhu. Všiml si, že byl utěsněn dřevem, které vyhnulo. Začínal se už viklat. Ale přece dával sladký pocit bezpečí.

»Dobrárááá!«

— — —

»Můžeš jít!«

»Jdu!«

Slunce stálo už téměř v zenitu a pralo do skály. Tam, kde byla černá, páčila do rukou a bosých nohou nesnesitelně. Kamarádi přešlapovali jako kočky na horké plotně.

Zatím co Fifan dobíral třetího Josku, otevřel Chroust vrcholovou knížku. Po prvním výstupu dvou Němců a dvou pražských alpistů v ní za dva roky přibylo jen pět zápisů. Samí Němci.

Ačkoliv jinak mezi sebou nezachovávali starobylá pravidla horolezecké etikety, potřásli si dnes obřadně a vážně rukama.

Pak si blaženě lehli, nazí jako hadi, a vyhřívali se mezi dvojím ohněm slunce a skály.

Na co asi myslí horolezci na vrcholu?

Joska se díval do údolí na zelený palouk se skupinou bílých břízek.

Fifan na střechu nového seníku ze smrkové tyčoviny, až po krov plného vonného lesního sena, které v zimě vytahují srnky a ve kterém našel ráno otisk příliš velký pro jednoho a příliš malý pro dva.

Chroust ležel na zádech, zavřené oči, tvář plnou slunce — a mlčel.

Vysoko, vysoko nad údolím, z kterého přinášel slabounký větřík závaný pryskyřičné vůně z jehličí pekoucího se v slunci jako vonný obětní dým.

To byl první samostatný český výstup na Kobylu.

Kamarád Haryk o tom napsal velký článek do novin, končící dojemnými slovy o »nejtěžší skále naší vlasti a nejkrásnější stěně, kterou kdy lezli a na kterou nikdy nezapomenou«. Samozřejmě — přepínal. Ale byl tenkrát také docela mladý a do budoucnosti vidět nemohl.

Těžko vysvětlit, proč naproti tomu nezískal takovou popularitu jejich prvovýstup na Kobylu novou, Fifanovou cestou. A přece tímto výstupem, ještě o poznání obtížnějším než Kauschkova cesta, se prostí turnovští kluci začali ujímat vedoucího místa v horolezectví na pískovci.

Byl to jejich společný nápad — použít prvního kruhu německé cesty a místo sestupu a přechodu doleva u kruhu postavit a jít přímo nahoru. Ale dali se do toho hned

třetí den Fifan s Joskou sami. Ukázalo se, že stěna nad prvním kruhem je opravdu docela hladká a že — neradí — musí dát další kruh.

»Nač jsem se vyučil soustružníkem, když teď mám dělat zedničinu?« žehral Fifan.

Střídavě lezli jeden druhému po ramenou a natažení do stěny, balancující na nejistém stanovišti, vysekávali hlubokou díru pro druhý kruh. Za chvíli měli ruce jako olověné, oči a vlasy plné písku.

Slunce pálilo nemilosrdně. Dole v pensionu hrála lákavě hudba. Co asi dělá kulhavé děvče? Všechny diváky to už přestalo bavit.

Docela zmoření se přízejbavali do pensionu. Fifan s obdivem pozoroval Joskův krátký silný krk, když v něm na dva doušky mizel půllitr piva. Ohryzek se mu ani nepohnul. Natáhli se pod kaštanem — a usnuli tam, kde byli.

Ráno bylo nehezké, počasí strašilo. Ale přišel Chroust, bylo třeba toho využít. S jeho pomocí se dostal Fifan nad druhý kruh, u kterého bylo třeba zase postavit. Tvůrci cesty to opakované stavění těžce nesli jako skvrnu na své myšlence — ale nešlo to jinak.

A když byl Fifan konečně ve stěně nad kruhem, spadly první velké kapky. Měl co dělat, aby rychle zatloukl malou pomocnou skobičku a slanil od ní včas, než promokl na kůži. Hrom bil jako o pouti, vyprahlé skály pily jako houby a s každou vypitou kapkou ztrácely pevnost. A kamarádi dole si z něho po horolezeckém mravu dělali nemilosrdně legraci, nabízeli se, že ho příští neděli sundají, a veleli, aby připažil.

Než doběhli do noclehárny, promokli stejně všichni, a tak rozvěšeli šaty na lano a běhali v plavkách po louce, rvali se a zápasili v klouzajících, hladké trávě.

Až za týden se dostali na skálu znova. Zasadili třetí a čtvrtý kruh. Střídavě »zedničili« všichni — Chroust,

Fifan i Joska. Ale nahoru se ještě nedostali. Zajišťovat se provisorně bez kruhů, sekát díry, zacementovat kruhy — to všechno pro ně bylo ještě příliš nové. Byl to jejich druhý prvovýstup — po Lengáčově cestě na Bránu, kterou »udělali« Joska s Fifanem před třemi nedělemi.

Až příští neděli se Joskovi s Fifanem podařilo dostat se lámavou stěnou po červené tváři Kobyly na místo, které si vyhlédli pro pátý kruh, protože tam začínala šikmá trhlina, která vedla až na vrchol. Zkusili cestu podle ní. Nesmírně opatrně postupovali v měkké, zvětralé skále. Fifan, který také jako oba ostatní nedávno přišel z vojny, žasl nad tím, jak dlouho se teď Joska při

své poměrně útlé postavě udrží ve stěně. Několikrát se znovu a znovu vracel ke kruhu, než se odvážil dál. Až najednou se rozběhl — a už letěl dolů jako meteor. Fifana to přirazilo ke skále, ruku mu náraz vtáhl do karabiny, vyskočil ze sedačky, narazil hlavou na skálu, zůstal viset na prsní smyčce. Ale udržel.

Joska se dole zatočil dokola, roztáhl nohy a přichytil se skály. Beze slova ho Fifan dobral ke kruhu a sám vyšel podle mělké trhliny nahoru. Na čele mu pomalu narůstala ohromná boule.

Chroust si poranil ruku, a proto s nimi nebyl. Ze soucitu nazvali cestu »Chroustovou«. Průvodce po Příhrazech však nerespektoval jejich přání, a tak se dnes cesta jmenuje Fifanova — a plným právem.

Je to jedna z nejhezčích »sedmiček« v Příhrazech a v Českém ráji vůbec. Je krásná především proto, že znamená počátek vítězství proletářských chlapců z Turnova v našem horolezectví. A proto uveďme letopočet: 23. července 1939.

Do Sedmíhorek přijeli filmaři. Tři krásná stříbrná auta plná mládenců v kostkovaných košilích a smělých, bystrých, opálených děvčat s tmavými brýlemi a krásnými vlasy.

Sedmíhorky byly hned plné ruchu.

»Kolik máme dát těm horolezcům, aby nám předvedli něco hodně efektního?«

»Za pár športek se vám přetrhnou. To jsou kluci proletářský, zadnice jim lezou z kalhot. Budou rádi, když se pořádně najedí.«

Když se filmaři dostatečně seznámili s půvaby Sedmíhorek a okolí, přivedli jim Haryka, Fifana, Kujana, Chrousta a Josku — a kluky Chlumovy.

»Heleďte, mládenci, nechtěli byste hrát ve filmu?«

Potřebovali bychom něco hodně dramatického, jako že někdo je v nebezpečí a ostatní se pro něj obětují, nebo vystoupit na nějakou dosud nepřístupnou skálu.«

»Umíte se, hoši, spouštět po laně?« zajímala se plavá slečna v plátěných kalhotách a slaměném širáku.

»Ale potřebovali by na sebe něco slušnějšího,« kriticky si je prohlížel ten tlustý, co do všeho mluvil.

»Snad bychom jim sehnali nějaké lepší oblečení,« přimlouvala se soucitně garderobiérka, ulizující šlehačku ze stříbrného pohárku.

Kluci se na sebe podívali.

»Jděte *do háje*, my vám žádné opičky dělat nebudeme,« pronesl Vašek Chlum zdvořile, zvučně, zřetelně a pomalu, aby o to žádný filmař nepřišel. »My se vám na to *vykašlem*. Jděte si na Jičíňáky!«

Tak se celý štáb uražen přestěhoval do Prachovských skal, živil čtrnáct dní tlupu Jičíňáků a natočil krátký film, který sklídil u obecenstva velký úspěch a rozveselil kdejakého horolezce.

Dlouho do soumraku bloudil Joska, zkřehlý, mezi skalami. Hladil jejich studené boky. Jak v zimě studí, jak zebou do rukou! Zledovatělé, obrostlé jínovatkou, jsou syrové a nepřátelské.

V létě byly docela jiné. Lehl sis na skálu a cítils celým tělem její teplo. Cítils, jak dýchá, jak uvnitř proudí šťávy, jak skrytě pod povrchem probíhají nepozorovatelné pochody.

To ještě maminka žila. Teď leží v pokoji, kolem je černo, na dveře připínají smuteční třásně.

Celý den prochodil Joska mezi skalami, brodil se ve sněhu v roklích, poslouchal, jak suché kapradí na mýtinách šustí pod nohama. Kavky seděly tiše na bezlistých břízkách jako černé praporečky.

Večer vylezl do malé jeskyňky a díval se do kraje. Nad lukami stála mlha, na stráni začínaly první chalupy rozsvěcovat okénka. Z komínů stoupal kouř, maminky vařily večeři.

Maminka by byla chtěla, aby šel na gymnasium. Když si postavil hlavu, že se bude učit mechanikem, neodporovala. Tíše zašívala modráky, prala černé košile, starala se, dokud mohla.

Jí k vůli, pro její vytušené přání, šel pak na průmyslovku. Daleko od skal ohýbal záda nad rýsovacím prknem a cpal si do hlavy vzorečky.

Nepočkala, až ji dokončí. Příliš mnoho trpěla. Příliš těžce stonala. Všechno to bylo pro ni těžké.

»Pak si zařídiš obchod s rádií,« stará se tatínek. Má se synem starosti — ale maminka, maminka si s ním přece rozuměla nejlépe.

Zatím co říše vítězila na všech frontách pro novou Evropu, dokončil Joska průmyslovku a měl začít přispívat k jejímu konečnému vítězství. Přidělili ho do Prahy. Sotva nastoupil, začalo se mluvit o tom, kolik lidí má firma poslat do říše. První byli na řadě mladí.

Joska přijel jednoho dne znenadání domů.

»Už tam nejdu,« prohlásil.

A také nešel.

Rodinným přátelům a známým dalo hodně práce zlikvidovat ten případ. Ale jejich společné úsilí bylo korunováno úspěchem a Joskova rozcuchaná hlava se posléze jednoho dne objevila skloněná nad kancelářským stolem stavební správy v Mladé Boleslavi.

Atleté měří své výkony na stopkách, pásmech a vahách. Bojují roky o desetiny vteřin. Každý decimetr dá spoustu práce, sebezapření a tvrdého tréninku. Prohrá-

vají o dekagramy. Ale — šťastní — mohou závodit, vyhrávat, poslouchat potlesk obecenstva, dostávat medaile a stoupat v žebříčcích. Hráči mohou počítat branky, gymnasté body — a hrát se na výsluní slávy.

Rekordy horolezců jsou osamělé a nezměřitelné. Nemohou se předvádět obecenstvu na stadiónech, žádného fandu neuvedou do varu. Dyakrát šťastní! Jejich vítězství jsou rekordy pomalosti, jemného, slepeckého hmatu a odvážného, silného srdce. Pro to ještě nikdo bodovací tabulky nesestavil.

Ale v průvodci najdete za popisem každé cesty i její klasifikaci. Když praotcové dnešních horolezců v bílých punčochách, krátkých koženkách a kloboučcích s protěžími dosáhli nejvyšší hranice lidských možností, stanovili pro tyto výstupy obtížnost pátého stupně. Ty lehčí pak očíslovali až do jedničky, na kterou vyleze každý turista. Tak — od jedničky na Píka až po pětku na Prachovskou jehlu — jsou očíslovány Prachovské skály.

Ale vývoj se nezastavil. Za deset let přišli noví mladí lidé a jejich síly nekončily pětkami. Přišla doba šestek. Tatry mají už šestistupňovou klasifikaci.

Pak nastal velký poválečný nápor na pískovcové skály Českého ráje — a němečtí lezci zlezli postupně i skály, které byly považovány za nezlezitelné. Tenkrát byla stupnice rozšířena o poslední — sedmý stupeň.

Tak byla posléze nalezena nejvyšší, nejzazší hranice lidských sil — sedma, sedmička, práskačka zapráskaná, po turnovsku »pekliště«.

Na Daliborku vedly dvě staré německé »pětky«. Jednu z nich, Mravenčí stěnu, přelezli Fifan, Chroust a Haryk, druhou, jižní, za rok po nich pražští alpisté.

Proto se také Fifan zarazil, když mu Joska řekl, že na ní chce udělat prvovýstup.

»Ty ses zbláznil,« konstatoval. »Jižní stěna je přelezená a jinudy to nejde. Je to štika — no, Daliborka.«

»Řekni, že se mnou půjdeš, a já ti řeknu, kudy.«

Fifan váhal. Joska měl někdy divné nápady. Ale Skalák znal. Co Němci o skalách napsali a věděli — to prostudoval do puntíku...

Jenomže lézt s Joskou...

»Vždyť to nemá flašku,« posteskl si poslední dobou Fifan dost často kamarádům. »S Joskou to není lezení. Všude přidělává a věší smyčky, leze půl hodiny, je vylezlý čtyři metry a pořád jen něco rozvěšuje...« Proto se teď nerozhodně škrábal za uchem a mnul si zarostlou bradu, až to praskalo. —

»Bojíš se?« zaútočil Joska.

»Blázne! Tak kudy?«

»Severovýchodní spárkou!«

»Blázne!«

Ale šel. Slovo je slovo.

Hladká a vysoká, v údolí pod hruboskalským zámekem, vypadá opravdu jako stará hladomorna. Blázne! I když se dostaneš tou spárkou, nedostaneš se nikdy přes ten převis! A kam potom? Vždyť tam není nic, vůbec nic!

»Je,« tvrdil Joska. »Však uvidíš, až tam budeš.«

Pečlivě se navázali na dvojité lano.

Pod převis dal Joska slaboučkou smyčku se svým speciálním uzlem.

»Nedáš kruh?«

»Není potřeba.«

Joska svým uzlům věřil — a málokdy ho zklamaly. Zajištěn přes uzel, odvážil se traversu vlevo, kde opravdu objevil nepatrné, pranepatrné chyty. Rychle se vrátil.

»Přitáhni, Ladíku!«

Na zem bouchla jedna bota, druhá.

»Povol!«

Bos, jednou rukou se přidržuje uzlu, odvážil se do stěny podruhé. Pustil se uzlu, přeběhl rychle doleva, přichytil se palcem levé nohy v malinké dírci. Jednou rukou zatloukl pomocnou skobíčku tak šetrně, že Fifan pak marně pátral, kde byla, a obrátil zpocenou tvář ke kamarádovi.

»Tak co, jde to nebo ne?«

Fifan mlčel. Díval se na jeho nahé paty, na kterých ostře vystoupily napjaté, chvějící se šlachy. Věděl, že Joska má nejtěžší místo za sebou, a v duchu se divil, jak mohl *vytušit*, že nad uzlem najde »něco«, co je tak nepatrné, že to zdola vůbec nelze postřehnout. Snad to ten kluk pozná podle tvaru a barvy skály? Mlčky zul boty také.

Joska se oháněl kladivem a dlátem už jako zručný kameník. Za půl hodiny mohl Fifan za ním ke kruhu a »postavil mu«, aby se dostal přes hladkou stěnu do ostrého zářezu a na plošinku, kde se zastavil, aby tam pověsil smyčku. »Sokolíkem«, zavěšen rukama za ostrou hranu a nohama se vzpíraje o hladkou stěnu, vydral se na místo, kde se spára úžila tak, že mohl do ní vsunout uzel, zavěšen na jedné ruce ve výšce, která znamenala pád až na zem, kdyby smyčka nad plošinkou selhala. Dal uzel a zavěsil se na něj. Držel, ale sypal se od něho písek. Mnohem pečlivěji než první vsunul druhý, povolený a zploštělý, hlouběji do spáry nad prudce se zužující místo. Zatáhl za smyčku, aby se uzel utáhl a zakulatil. Zašku-bal, aby jej vyzkoušel a zasekl do spáry. Připjal se k němu za prsní smyčku — a v téže chvíli vyletěl první uzel, na kterém dosud visel. Uklouzly mu nohy — ale druhý uzel držel.

Dal pro jistotu ještě dva — a dobral Fifana. Zasadili druhý kruh a byli tak unavení, že by byli od něho nejraději slanili a zbytek cesty nechali na jindy; ale ta

hrůza opakovat celou tu příšernou cestu ještě jednou! A tak se rvali urputně dál.

»Josko, už jsi někdy dělal něco tak těžkého?«

»Ne. Kobyla je proti tomu legrace. Ale teď už to půjde.«

Sami, žalostně opuštění na severní chladné stěně, vyčerpaní, žízňiví, dostali se ještě na malý balkónek, kde si odpočinuli. Na jídlo neměli ani pomyslení, i tak se jim vyčerpáním zdvíhal žaludek. Cítili ostré šťávy až v hrdlech.

Nad balkónem bylo hladko. Nikde ani chyteček, ani hrbolek — nic. Joska se vsoukal jako krtek do vodorovného tunelu, z kterého vyplašil hejno kavek. Zle se rozkřičely — stalo se jim to poprvé, co svět světem stojí. Tunel ústil do spáry.

»Mám to, Ladíku, tady to půjde!«

S bídou se vyškrábal širokou spárou, kterou by jindy vylezl docela hladce. Dobral Fifana — a musel ho několikrát přitáhnout.

»Prosím tě, Josko, až slabě hvízdnu, tak silně zatáhni,« žertoval. Ale vypadal při tom vážně.

Joska mu pomohl nahoru i bez hvízdání. Pod černým strniskem byl docela bledý. Nechtěl věřit, že jsou na vrcholu. Odření, roztrhaní, rozcuchání, nerozvázali ani uzly a natáhli se na skálu. Leželi se zavřenýma očima a mlčeli. Chvillemi otevřeli oči a dívali se na vysoká zlatá oblaka, která ještě zachycovala slunce. Pod nimi pluly už ve stínu temné a nepřívětivé mraky jako dým nad řeřavým spáleništěm.

»Bude to Kouřová cesta,« rozhodl Joska a zapsal si do deníku:

Daliborka, Kouřová cesta, 5. 9. 1942. Stupeň obtížnosti — podíval se na Fifana.

»Jak to ceníš?«

•

»Těžší než sedma.«

Joska se rozpačitě poškrábal tužkou ve vlasech. A nakonec napsal: Stupeň obtížnosti — VIIb.

Nechtělo se jim dolů. Seděli na okraji skály, odřenýma nohama kývali nad vrcholky stromů. Tiší, otrhaní vítězové beze slávy.

»Pozdravuje tě Jarka. Psal z káznice,« řekl tiše Fifan. Vytáhl z kapsy usmolené, potrhané noviny. Rozložil je na kolenou.

»Venkov«, přečetl si Joska a zakroutil hlavou.

Fifan otevřel prostřední stránky a vyňal několik cyklostylovaných listů.

»Ukaž,« vytrhl mu je Joska z ruky. Měly hlavičku Rudého práva.

Fifan přimhouřil oči a tiše se zasmál.

»To koukáš, vidíš?«

Rozložili je na skále, schýlili se nad ně, aby je nemohla uvidět ani sova na své vzdušné lovecké stezce.

— Pod záminkou pátrání po útočnících na Heydricha byly zahájeny hromadné popravy českých lidí... Okupanti sáhli k barbarskému způsobu vyhubení celých rodin a rodů a zavedli tak praxi, které nepoužívali v žádné z okupovaných zemí... Mezi odůvodněním rozsudku smrti vyskytovalo se znovu a znovu tvrzení, že dotyčný schvaloval atentát na Heydricha... Gestapáctí katané totiž začali zde v praxi plnit příkaz svého náčelníka Daluega, který ohlásil, že od nynějška budou stíhat jako nepřátele říše nejen její aktivní odpůrce, nýbrž také živly pasivní a vyčkávající... Na vyhlazovací charakter celého jejich řádění vrhl ještě ostřejší světlo případ obce Lidice... Okupanti si vzali útok na Heydricha za záminku, aby proti českému národu rozpoutali vyhlazovací válku, která se stupňuje stále více a nabývá stále hrůznějších rozměrů...

Četli rychle, hltali a přeskakovali řádky a zase se k nim vraceli. Joska polykal naprázdno, cítil srdce bít až ve staženém hrdle. Fifan nečetl ta slova poprvé — ale cítil totéž. Joska otočil list a přečetl si: Z rozhlasového vysílání z Moskvy. Otočil stránku tak, aby zachytila co nejvíc sporého světla.

— Háchovcí vědí, že je neposlechne ani jeden Čech, budou-li ho vyzývat k poslušnosti řekněme vůči Daluegu anebo Frankovi. Volají proto české obyvatelstvo, aby poslouchalo Háchu jakožto domnělého českého presidenta a jeho vládu jakožto domněle českou vládu... Pro každého Čecha je ovšem jasné, že příkazem chvíle je dělat pravý opak toho, k čemu vyzývají háchovcí, totiž vypovědět Háchovi a jeho vládě poslušnost na celé čáře.

Národ nesmí za žádnou cenu připustit, aby se zdařil ďábelský plán německých okupantů, aby národ ve svém celku na okupanty dřel, zatím co je současně jeho výkvět vyhlazován a vyvražďován...

Joska škrtl sirkou a chránil malinký, skomírající plamínek dlaní, než dočetl poslední řádky:

— Je proto nejvyšší čas, aby byla učiněna přítrž tomuto hanobení cti háchovskou bandou. Vypovědět jim poslušnost na celé čáře! Sabotovat jejich příkazy do všech důsledků! A co je hlavní: zastavit kola německé válečné výroby a dopravy v českých zemích! Český národ nesmí a nebude pracovat na své katy! To je povinen své cti, svým národním mučedníkům, své budoucnosti a svobodě... —

»To je konečně slovo!« Joska uhodil pěstí do skály.
»Kdo ti to dal? Chroust, víd?«

Fífan se široce usmál a pokrčil rameny:

»Dáš to Chlumovům. Víc nepotřebuješ vědět.«

»Ale co mám dělat?«

»To, co my. Dělat tak špatně, jak umíš. Musíme zkažit, co se dá.«

»A to je všechno?«

»Jen klid. Všecko v pravý čas. Jako na skále. Hrdě — tvrdě — mazaně...«

Seděli ještě dlouho bok po boku. Bručeli písničky, které jim napadly, klamali ohýnky cigaret světlušky. Pak poslouchali, co říkají žáby v rybníce na Podhájí. Až když je začal obletovat netopýr, sebrali se tiše a slanili dolů do tmy.

V Sedmihorkách se tenkrát scházela pestrá společnost, kterou dal dohromady protektorát: říšská i naše hrabata, statkáři, boháči a šmelináři, pražská smetánka. Jedlo a pilo se tu bez lístků, bez poukazů a bez míry.

Bývali tu také staří pražští horolezci, kteří byli válkou odříznuti od Alp i od Tater. Byly tu i paničky, které nemohly na Riviéru.

Byla tu i paní spisovatelka.

Když se to dověděly, užasly. Ona — ta dáma v těch elegantních plážových šatech? Četly její dívčí románky stejně horlivě jako jejich dcerušky. A ona prý je horolezkyně — ó, jak je to vzrušující! Taková jemná žena! Manželka malíře! No samozřejmě *akademického*!

Paní spisovatelko — podepsala byste mi knížku? Mám ji i tady pořád na nočním stolku! Mohu vás poprosit o věnování? Vyprávěla byste nám někdy o svém díle?

Vlasta se usmívala. Trochu jimi pohrdala — jako svou slávou, ale trochu ji to i těšilo — jako ta laciná sláva. A hlavně ji to nudilo. Proto také už před lety začala lézt, dokonce jako jedna z prvních žen u nás. To bylo nové prostředí, tvrdé a mužské — ale skutečnější než ten její svět pensionátů, růžových dívčích ložnic, docentů se šedivými skráněmi a čistých srdéček osmnáctiletých Dan a Marcel.

Právě když v kruhu obdivovatelek podpisovala své knížky s pestrými obálkami, objevily se na lázeňské promenádě dvě pozoruhodné postavy. Ubohá užaslá promenáda! Neviděla asi nic podobného od doby, co zanikla vzducholéčba dobrého doktora Šlechty, který vyháněl své pacienty do lesů oděné jen prostěradly a širokými slamáky. Tenkrát aspoň vždycky oznamoval velký červeno-bílý prapor, zatknutý vedle kašny, že dnes je den mužské vzducholéčby — a dámy si mohly dát pozor. Dnes však nevyvěsili nic. A zděšení dam bylo dokonalé. Postavy připomínaly z dálky esesáky v kamufláži. Když přišly blíž, bylo vidět, že se kamufláž skládá z desítek záplat přišitých jedna ke druhé. Široké díry vykřikovaly, že tradice vzducholéčby v lesích hruboskalých nevyhynuly.

Oba robinsoni zamířili k Vlastě. Chtěla jít na Dračí stěnu a Haryk slíbil, že přivede Josku.

Tak to jsou horolezci! dovtípily se paničky. Vypadají jako vandráci. Inu — spisovatelka! Má právo na trochu výstřednosti.

Joska se bez ostychu posadil vedle ní. Prohlížel si kriticky své nohy, věčně odřené od spár. Poskytovaly přehlídku strupů ve všech stadiích — od čerstvých temně červených ran, které léčil tím, že je vždy večer řádně vydrbal mýdlem a kartáčem, až po lesklé fialové skvrny po odpadlých strupech. Úkosem pohlédl na Vlastiny červeně nalakované nehty a vymydlené nohy v lehkých sandálech. Natáhl výmluvně své odřené nohy vedle jejích.

Proč jsi tak rád a nemilosrdně provokoval?

Vlasta se na něj nezlobila.

Byla o patnáct let starší a znala ledacos, o čem ve svých románech nepsala.

»Josko, ty jsi nebroušený, surový polodrahokam!«

Joska s ní ostatně chodil na skály docela rád. Nemusel si před ní dávat pozor na pusu jako před děvčaty z Turnova, jeho drsnost nebrala vážně. Podnikli spolu i »národní« pruvýstup starou německou cestou na věž v Deštovém údolí, kterou společně nazvali »Ohňová«.

Zůstali tenkrát na vrcholu skály až do večera. Vlasta se dívala do temné oblohy a mluvila tiše sama pro sebe, jako by četla knihu:

»Ty, Josko — ty o takových věcech ani nepřemýšlíš. Ty se na nic neptáš. Ale já musím. Když si tak vzpomínám na celý svůj život — vždyť to byla jen hrst šťastných dní. Dětství nepočítám — nehotový člověk může mít jen předtuchu štěstí. Pak bylo několik kouzelných dní lásky. Těch nešťastných a nepovedených bylo i při tom mnohem víc — ale zaplatí bůh aspoň za těch několik dokonalých

dní. A pak bylo několik dní, kdy se mi dařila práce, kterou jsem dělala ráda, a já žila radostí z ní. Pak bylo několik dní plných slunce, sportu, vůně trávy a písku — a pak několik dní, kdy jsem od toho všeho měla pokoj, kdy jsem nedělala nic. Bylo těch dní dohromady několik desítek — všechno, co stálo za námahu žít. Ostatní protekly mezi prsty a nezůstalo nic. Kdyby aspoň ty šťastné nebyly a já nevěděla, jaký by mohl život být!

Ty si myslíš, že jsem nespravedlivá, viď? Vždyť mám lepší život než většina lidí. Ale když já si neumím vážit toho, co dostávám lehko. Už jsem taková. V lehce získaných věcech neumím najít krásu. Víš, tak si myslím, že překonat svou slabost, svůj strach, svou malichernost — že to asi je v životě to nejkrásnější. A pocit důvěry, vědomí, že ti někdo věří na život a na smrt... To jsem našla v horách...

Moc ráda bych tě vzala jednou s sebou a ukázala ti opravdové hory. Tak krásné, jak jsem je viděla naposled, když jsem se s nimi loučila — ale to jsem tenkrát nevěděla. Jen jsem to tušila. Bylo to v Tatrách, v zimě. Vyšla jsem po půlnoci, a když začalo svítat, stála jsem na vrcholku. Hory se začaly rozsvěcovat, všechny východní svahy hořely. Hřebeny se skláněly k severu takovými velkými sněžnými převějemi nad hlubokými kolmými stěnami. Viděla jsem svou uzoučkou stopu, jak jsem ji v noci vyšlapala na hřebeni. Teď vypadala fantasticky — byl by stačil jediný chybný krok, aby se převěj zřítila do propasti.

A mně by to bylo tak jedno! Co by se bylo stalo? V takové chvíli před tváří hor jasně cítíš, že nic.

Kdosi nepatrný by zmizel ze světa. Co na tom?

V to ráno jsem si připadala tak pokorná a spokojená sama se sebou! Josko — věř mi, v horách se člověk stává jiným člověkem a svět kolem docela jiným světem!

Podívala se nejistě na Josku. Na tváři mu ležel stín. Nehýbal se. Pokračovala:

»A dívala jsem se právě na galerii Ganku. Shora vypadala čistě a nevinně. Ale pod ní je příšerná stěna. Černá, vlhká, nikdy na ni nesvítí slunce. V zimě se dlouho nikomu nedařilo ji zlézt. Až jednou se na ní vydali dva kamarádi. Jeden, Birkenmajer, byl zkušený horolezec. A druhý, Groňski, mladý, nadějný lezec. Přenocovali ve stanu a ráno vstoupili do stěny. Vtom začala vánice. To si ty a nikdo, kdo to neprožil, neumíte představit. Celý den se rvali ve stěně s vánicí a vystoupili jen několik délek lana. Nocovali na malém kamenném balkónku. Ráno se celí promrzlí a vyčerpaní pustili dál — nahoru. Groňski se chtěl vrátit. Ale Birkenmajer chtěl jít dál stůj co stůj. I batoh kamarádovi nesl. Před polednem mu sklouzla rukavice a spadla do propasti. Ve strašném větru a mrazu mu okamžitě omrzla ruka. Když hledal ztracenou rukavici, ztratil i druhou. Ale šel dál, s rukama zabalenýma do šátků. Konečně se zhroutil vyčerpáním. Museli zůstat na místě, zavěšení ve stěně. Odpočinuli si, napjali všechny síly a konečně se dostali na galerii. Tam řádila sněhová bouře dvojnásob. Pokusili se postavit stan. Vítr jim dílec vyrval z rukou a odnesl i tlumok se zásobami. Nikdo neví, jak strávili noc. Ráno zjistil mladší z nich, že jeho kamarád nežije. Marně se namáhal, aby ho vzkřísil, a pak se pustil na cestu k lidem. Sotva ušel pár kroků, zaslechl, že ho kamarád volá. Celý zděšený se vrátil. Ale byla to jen halucinace. Ležel jako dříve, nehybný, zmrzlý. Sníh ho už začal pokrývat.

Sám, k smrti vyčerpán, jen s cepínem šel dolů. Jak šel, neví a nevzpomněl si nikdy později. Ale došel přece dolů — k lidem.

Stála jsem tam na vrcholku, dívala se na ty hory, které dávno pohltily poslední stopy a poslední znamení

— a říkala jsem: Jednou k tomu musí dojít. A když to musí být — ať je to v horách...« dořekla rychle chraptivým hlasem a pokradmu se podívala na Josku.

Ale Joska, jak se zdálo, ji neslyšel. Jindy se vyptával, kul plány, těšil se na hory. — Ale teď mlčel.

»Na co myslíš, Josko?«

»Na Stalingrad.«

»Josko, tys mě vůbec neposlouchal.«

»Poslouchal, Vlasto. Víš, myslel jsem, jak se tam soudruzi rvali proti fašistům, v mrazu, v hladu, v ohni. Neboj se, Vlasto, podíváme se ještě do hor. Ale to se musí ještě moc změnit. Budeme žít dobře, svět bude jiný! Ale musíme pro to taky něco udělat. Jak já bych se za to rval, kdybych jen mohl! Jak já bych se rval!«

Vlasta neodpovídala. Jen se dívala.

Psala tenkrát tenkou knížku pro děti o kavčeti z Dračích skal, zvířatech a lesech, která nakonec převýšila všechny její Deníky patnáctiletých a Uličnice.

Byla v ní i pověst o statečném mladém chlapci Prokopovi, který se vyšplhal na nejvyšší skálu a zabíjel strašného draka, který tam sídlil. Jedovatá krev se řinula po skalách dolů a vyleptala v nich podivné díry a dutiny. Nabarvila je na červeno — jen se podívej, když slunce zapadá! A zkamenělý drak zůstal na skále — jen se podívej na tu šerednou hlavu, vyhaslé oko, šupinatý trup a pracky, na ten silný ocas, který se vine po skále a mizí dole mezi borovicemi!

A statečný chlapec Prokop byl silný, menší, jadrný, ploché, hranaté postavy, ostře řezaného obličeje s překrásnými zuby a vlasy měl narezlé, jako by se v nich zapletly paprsky slunce —

V očích diváka je horolezectví sportem výlučným, plným tajemství a náročné techniky. To než se přesvědčí,

že pověstné přísavné boty jsou obyčejné trampky s gumovou či provazovou podrážkou, záhadné »uzly« že jsou skutečně obyčejné uzly na smyčkách, zatažené do spáry tak, aby tam pevně držely při trhnutí dolů, ale daly se vyjmout trhnutím nahoru, že se před čarodějným horolezeckým kladivem skály nerozestupují o nic ochotněji než před kladivem ševcovským a zázračné železné háky a drápy, o kterých vyprávějí průvodci, že patří do říše pověr a bájí.

Přestane-li být divákem a zkusí první kroky na skále, začne brzy pokládat lezení za sport velmi netechnický. Jakápak technika — chytneš se a lezeš. Hlavně když umíš pořádně »zabrat«. Navázat se a dobírat lano se naučíš za půl hodiny. Kterýkoliv nářadovec leze hned od začátku dobře. Žádné á — dvě — tři, žádné pečlivé pilování stylu, žádná složitá kombinace.

Ale mezi nejlepšími horolezci se přesto kupodivu vyskytují lidé, kteří nemají nijak vynikající postavu a svaly. Teprve při velmi těžkých výstupech se ukáže, jak nesmírně technickým sportem ve skutečnosti horolezectví je — i když tato technika není dosud zdaleka tak vybroušena jako v ostatních sportech. Existují různé druhy lezení, existují i různé styly. Technicky dokonalý lezec, i když jeho tělesná dispozice není zvláštní, si umí i na těžké stěně odpočinout, umí se zajistit bez kruhů, na uzlech ve spárách, puklinách a dírkách, na smyčkách na hrotech a v hodinách.

To jemné umění, jak vzít za chyt! To zvláštní spojení největšího napětí síly a nejvyšší jemnosti! Ten sochařský cit pro kámen, jeho stavbu, únosnost, vnitřní napětí! Některý chyt tlačíš do skály a některý táhneš ven. Některý držíš zespodu, jiný ze strany, některého se držíš a za jiný se vzpíráš. Na některém drží dlaň jen třením v nepatrných prohloubeních, nepostřehnutelných okem.

Některý je zrádný. Vystoupíš o krůček — a přestává být chytem. A některý se přes všechnu opatrnost ulomí a srazí tě dolů.

Těch akrobatických odstínů rovnováhy mezi gramy a milimetry! Jak vyměnit ruce v jednom jediném chytu,

když je to mělká dírka pro dva prsty? Jdeš po kolmé stěně Taktovky, palce nohou v nehlubokém zářezu, dvěma prsty se přidržuješ ke skále. Druhá ruka je tu zbytečná, marně jí tápeš po stěně hladké jako sklo. Přejdeš dva kroky stranou, musíš vyměnit ruce. Pustíš levou a ve zlomku vteřiny, než začneš padat, musíš do dírky strčit špičky prstů pravé ruky, přitlačit, zabrzdit pád, při-

táhnout tělo znovu ke stěně. Rozdělíš znovu váhu těla mezi jednotlivé chyty a stupy podle jejich spolehlivosti — vyvážíš se. Ne — Joska se nevyvažoval. Na skále ani v životě. Prostě šel. Šel po tom, po čem se nikdo neodvážil jít. Po ničem, říká se. A protože se nezastavoval, neohlížel a neotálel, netápal a nerozmýšlel se úzkostlivě, když mu ruce ujížděly po drolícím se písku — dokázal to.

V prozkoumávání techniky je horolezectví teprve v počátcích, protože je nesmírně pestrá. Ale jednou se přijde k poznání, že je skutečně nejtechničtějším sportem.

Čeká na svého teoretika a metodika.

Ovšem — v technice, jen v technice — v té pravé horolezectví není.

Po betonce k Sedmihorkám plul vpředu velebně Joska na své žlutofialové »plečce« a za ním Ríšík sotva postačil sekat nohama. Námahou plazil jazyk a cítil se zoufale.

Joska si na svého bezbrzdého, zběsile pruhovaného oře, který Ríšíkovi čímsi neodbytně připomínal shnilého tygra, pořídil speciální převodové kolo — dvakrát větší, než mívají obyčejní smrtelníci. A tak teď sotva pohyboval nohama, zatím co vzadu Ríšík zuřivě supěl a snažil se, aby to nebylo slyšet.

Byl okouzlen. Joska si jej vybral za partnera. Joska, vyšší bytost, za kterou šel pokorně a bez odmluvy kamkoliv, si jej vyvolil mezi všemi. Byl rozechvěn očekáváním. Neměl ani ponětí, na co půjdou. Joska ho neuznal za hodna, aby ho zasvětil do svých plánů, a zeptat se — na to se ani pomyslit neodvážil.

Nebyl tak docela nováček. Začal lézt s kamarády z gymnasia po okrajových skalách. Horlivě a zcela neodborně napodobovali, co viděli u opravdových lezců.

Jednou, když vycházel z domu s několika metry prádelní šňůry přes rameno, uviděl ho Karel Chlum.

»Já jsem Karel Chlum,« představil se Ríšíkovi. »Máma prodává houby u kláštera a já na ně chodím.«

Asi ho dojala ta prádelní šňůra — a pozval Ríšíka na příští sobotu na skály. (Tenkrát se Ríšík jmenoval ještě docela jinak. To až Joska ho pokřtil na Ríšíka. Od té doby to však pokládal za své pravé jméno a vztahoval to i na dobu, kdy se ještě s Joskou neznal. Tak velká byla Joskova moc nad ním.)

Ríšík tu noc skoro vůbec nespál. Chlumovi — to byli přemožitelé nejkrásnějších a nejtěžších skal na Hrubé Skále — Kapelníka, Taktovky, Draček; řadu pověstných cest vylezli první po Němcích a některé vůbec po prvé.

Budiž řečena pravda, ať je jakkoliv trpká. V sobotu bylo horko. Tak horko, že bylo nutno zastavit se v Sedmihorkách na pivo. Následkem toho pocítil Ríšík najednou podivuhodnou odvahu. Pohled na padesátimetrovou stěnu Kapelníka jím vůbec neotrásl. Zato vzpomínky na výstup měl později z téhož důvodu jen docela mlhavé. Je pravda, co dnes říká, že totiž Chlumovi mluvili při lezení podivnou hatmatilkou, kterou pokládali za němčinu — »hráli si na horolezce« — nebo se mu to všecko jen zdálo? Zřejmě dopadlo všecko dobře, protože nejvíc mu utkvělo v paměti slanění, které bylo tenkrát bez zastávky, shora až dolů vzduchem. Dole stál Karel Chlum, a když Ríšíkovi ruce vypověděly službu, chytil ho do náruče jako malé dítě.

Kluci Chlumovi se samozřejmě mezi horolezce pochlubili, jakého mají nadějného učedníka, a pověst o jeho nadání se roznesla.

A pak na něj jednou čekal Joska před gymnasiem. Tak teď stojí pod neznámou skálou, vysokou a ne-

vlídnou, nad vlhkým údolím plným rašelíníku a černých tůní, a dívá se s hrůzou vzhůru.

Joska zatím rozbalil svůj ranec, baňatý a našlapaný, jako by byl vypraven do Himálaje. Nic ho nemohlo překvapit, byl připraven na všecko. Vláčel s sebou stále všechnu výzbroj a výstroj — a mnoho věcí i dvojmo. Dvě tři lana, nejméně deset smyček srovnaných podle délky, síly i tvrdosti, jako specialitu i jednu z prádelní šňůry, stejný výběr karabin, dláto na vysekávání děr pro kruhy, kladivo, cement, kruhy do stěny i na slaňování, pomocné skobičky, vrcholové krabice a knížky vlastní výroby, lezečky — také vlastní model s provazovou podrážkou, zvláštní krátké kalhoty do stěny a zvláštní delší kalhoty do spár.

Celý se přestrojil.

Oblékl své speciální kalhoty pro spáry, obul lezečky a nesmírně pečlivě se navázal. Ríšík dělal bez řeči vše po něm.

»Jdu!« pravil Joska.

Chytil se neviditelného chytečku v koutě pod velkým převisem a vymrštil se celým tělem. Zachytil se jakž takž, hned skočil všemi čtyřmi po dalším, minul se — a spadl. Ríšík zbledl. Joska si ho nevšímal. Nastoupil stejným způsobem jako předtím, vyměřil si skok lépe — a tentokrát nespádl. V okamžiku byl pět metrů vysoko a vmáčkl půl těla do spáry. Čistě, plynule, bez zastávek stoupal vzhůru. Vzdychal, supěl — ale nezastavil se. Až tam, kde našel první příležitost dát smyčku. Měl je s sebou všechny — pečlivě srovnané na rameni podle velikosti, karabiny před uzly.

»Můžeš jít!«

Jakmile Ríšík sáhl na skálu, spadla s něho nervózita. Udělal krok, našel rovnováhu, pustil chyt, sáhl po dalším, znovu se vyvážil. Učitel mu nechával lano docela

volné. Věřil mu, že nespadne. Hned jak měl Ríšík za sebou převislý kout, vmáčkl se do spáry. Vešel se tam celý — mohl lehce lézt jako úzkým komínem. Než došel k Joskovi, zešeřilo se. Joska stál v malé jeskyni. V její vlhké hloubi jedovatě světélkovaly jantarově žluté klíčící mechy. Byl bledý v šerém slábnoucím světle.

»Podívej — kruh!« ukázal.

Byl starý, celý rezavý. Seděl ve stěně na nemožném místě, na které by jej žádný horolezec nedal. Neměl tam žádný smysl. Nad ním nebylo těžké místo a vedle něho v jeskyni bylo skvělé stanoviště.

»Kdo ho sem dal?« hlesl Joska tajemně.

Ríšíka se žmocnila bázeň a zároveň bolestně sladký

a slavnostní pocit, že stojí spolu tváří v tvář tajemství.

»Možná, že jsem to byl já?« pokračoval Joska.

Ríšíkovi se rozšířily oči. Kdyby byl jeho učitel prohlásil, že je vlkodlakem, že leze v noci po skalách v podobě ohnivého hada, zatlouká do stěn kruhy a ve dne o tom neví — byl by mu věřil na slovo.

Ale i pro Josku byla jeskyně úplně nový objev — a později se mu mohla dobře hodit. Důkladně si ji prohlédl. Přehrábl suché listí nastlané v koutě jeskyně a uvědomil si, že je sem zřejmě donesl ten, kdo zatloukl kruh. Proč, kdy, před kým se tu skrýval, kdo to byl? Těžko říci. Joska tušil, jak se asi do jeskyně dostal a k čemu mu sloužil ten zdánlivě zbytečný kruh. Věděl, že z druhé strany má skála lehký »komín«. Neznámý jím zřejmě vyšel na vrchol a slaňoval do jeskyně. Od kruhu pak slaňoval z jeskyně dolů na zem. Joska to pochopil — ale Ríšíkovi neřekl nic. Měl sám nesmírně rád záhady — a věděl, co kluci potřebují.

Pokračoval dál. Jeskyně se ke stropu zužovala jako gotické okno a pokračovala otevřeným komínem. Joska svým neklidným, trhavým způsobem, na který byl ošklivý pohled, vylezl ke stropu a zachytil se v komíně. Nohy mu zavlály ve vzduchu.

»Půjde to,« prohlásil pro vlastní povzbuzení — a také se bůhvíjak na rukou vsoukal do komína.

Zatím se valem stmívalo. Ale byl to uklidňující pocit, vidět nad sebou proti hasnoucí obloze záplatovaný, rozdraný Joskův zadek. Cáry kalhot se vesele třepetaly ve větru jako stuhy v tibetských průsmycích.

Když Joska došel na vrchol, zajistil se na dlouho tak, že stál na samém okraji skály, nakloněn do hlubiny, aby na Ríšíka viděl. Vypadal veliký a jako ozářený, jak se nakláněl proti obloze. Později Ríšík poznal, že to dělá vždycky, že se podle něho lano nesmí ani dotknout skály.

Neničit lano ani skálu — taková byla jeho zásada. Ale tenkrát si myslel, že Joska na něj chce vidět, že ho oceňuje. Snažil se lézt plynule, lehce, nebýt na těžkých místech tak dlouho, jak si to dovoloval Joska. Velkých slov uznání se nedočkal.

»No tak vidíš,« broukl Joska, když mu podával ruku. Zapálil si viktorku, podíval se dolů na tu skalní drobtinu, jako by starostlivý pastýř obhlížel stádo, rozebral malou kamennou pyramidku a vyňal zrezavělou plechovku s vrcholovou knížkou. Otevřel ji na první stránce a pod popis staré cesty začal zapisovat: 2. Převislá spára — VI. Západním koutem nalevo od komína vstoupíme do spáry, kterou pokračujeme na vrchol.

Ríšík pochopil a naplnilo ho opojení. Byl to prvo-
výstup novou cestou.

Tenkrát mu bylo třináct let.

Vysoko v hladké stěně, opuštěn, zbytečný a záhadný
jako osamělá šlépěj ve sněhu, vězí kroužek. Malý krou-
žek, k jakému se přivazují kůzlata a velikonoční beránci.

Směšná náušnice pro tak velkou skálu!

Tak se zdá turistům, kteří pospíchají od Krokodýla,
aby zhlédli Lože Adamovo a Jeskyni lásky.

Na horolezce, který po něm posledním vypětím sil
sahá, se směje jako brána nebeská. Zve: Přijď ke mně a
spasen budeš. Uleví se ti v trápení tvém a u mne odpo-
čineš sobě! Karabina cvakne a jako rorýs na holé skále
sedí lezec ve smyčce připjaté ke kruhu.

Nebojte se — nepovolí. Ten titěrný kroužek vězí na
třetinu metru ve skále, utěsněn olovem a zalit cemen-
tem. Slouží skromně, nenáročně, vytrvale. Pamatuje přá-
telské rozhovory, krátká zastavení na cestě k vrcholu,
zachycené pády, prostá hrdinství bez pathosu. O něj si
kamarád zkrvavil ruku, když zadržel padajícího druha,
od něho spustil kamarád raněného dolů.

V zimě, když skály osíří, sedají na kruh kavky. Voda
stéká po skále. Železo dostává pestrou kůži ze šupínek
rzi. Voda zatéká po železe do skály, mrzne a zase roz-
tává. Drobí cement a trhá skálu. Po šupínkách shazuje
kruh rezivou kůži. Nepozorovatelně se kolem něho rozši-
řuje pavučina trhlin. Tiše natahuje nohy neviditelný pa-
vouk. Nehýbá se. Čeká vytrvale, trpělivě. Stačí mu čekat.

Až se jednou někdo s bezstarostnou důvěrou zavěsí
do zvetšelého kruhu, který už jen zdánlivě vězí v ma-
sivní skále, kruh se vylomí a —

V těch dobách, o kterých je řeč, se o výměnu kruhů
málokdo staral.

Celé odpoledne se ozývala kukačka. A tak, když konečně zpocení a uřícení došli nahoru, napsal Joska docela samozřejmě do malého sešítku, který vytáhl z velké vojenské brašny, kterou mu Ríšík pomáhal nosit:

Kukačka, VII, namáhavé.

Vytáhl z brašny i malou čtverhrannou plechovou krabičku, do které se knížka právě vešla. Přidal kratičkou, dokonale ořezanou tužtičku. Ohlédl se ještě jednou kolem. Žádná známka, že by tady někdy byli už lidé. Žádná knížka, žádná kamenná pyramidka — jen mech a několik trsů vřesu.

Ano — je to prvvýstup.

Vzal kladivo, dláto a cement. Vybral nejpěknější vrcholový kruh s dřínkem půl metru dlouhým. Sám jej ráno ukoval v kovárně na Sychrově z materiálu, který dostal v dílně u Pospíšilů.

»Drž, Ríšíku!«

Zhoupl se do stěny a začal zasekávat kruh půl metru pod vrcholovou hranou, tak aby provaz při slaňování ani nezavadil o skálu.

»To je zas ten jeho nový vynález,« pomyslí si Ríšík ne dost uctivě. Doposud dával Joska vrcholové kruhy tak, aby slanění bylo co nejdelší — a vyměřoval to přesně na centimetry! Pak ho napadlo, že se při stahování lana dělají do skály žlábký — a teď tedy začal dávat slaňovací kruhy pod vrchol do svislé stěny. A to tak hluboko, že vlézt do slanění bylo někdy těžší než slézt dolů. Jeho slaňovák na Skluzavce vydrží věky, protože každý raději skočí dolů na předskalí než by šel do slanění — myslel si Ríšík. Je to jen několik metrů a vlézt ke svému slaňovákovi tam dokáže jen Joska.

Hned jak byl kruh utěsněn olovem a zalit cementem, slanil Ríšík dolů. Poslal Joskovi nahoru ve zvláštní kabele několik kamenů, aby jimi zarovnal krabičku s vrcholovou

knížkou. Joska spustil ještě dolů olovnicí a změřil pásmem délku slanění. Všecko zapsal malým, pevným, krásným písmem do jedné z rubrik v pečlivě nalinkovaných sešitech, které nosil ve starých krabicích od vrcholových knížek ve své kožené brašně.

Pobral všechny věci, rozhlédl se po vrcholu. Na první pohled nic nesvědčilo o tom, že byli nahoře. Slaňovák byl ve stěně neviditelný a malá kamenná pyramidka nad vrcholovou knížkou se ztrácela ve spáře. Skála zůstala divoká a čistá, jak byla od věků.

Slanil dolů, kamenným mužíkem označil začátek, »nástup« cesty.

Nikdy nedovolil Ríšíkovi, aby si prohlédl rukopis jeho průvodce. Ale teď, když do něho zapisoval popis cesty, mu Ríšík opatrně šilhal přes rameno. Popisoval krok za krokem, ptal se i Ríšíka, aby byl přesný. Ačkoliv psal písmenka jako blešky, popsal dvě stránky. Pak kreslil půdorys skály.

»To bude mít celý průvodce deset svazků,« myslel si Ríšík. »Rád bych viděl toho blázna, který by ho s sebou nosil do Skaláku.«

Jako by uhodl ty neuctivé myšlenky, Joska vzhledl.

»Už jsi to vyfotografoval?«

»Ne. Já jsem —«

»Tak cos tu dělal?« houkl mistr. »Vem aparát a zmáčkni to! A co to máš za zmatek v lanech? To má být lano, tahle střeva? Pober to, ať jdem dál!«

Než to Ríšík všecko dovlekl pod další skálu, začal již Joska trpělivě obcházet ze všech stran. I Ríšíkovi bylo jasné, že by na ni lehce vylezl kteroukoliv stěnou. Joska však vždycky hledal nejideálnější, nejpřirozenější, přírodou danou cestu.

Tohle léto si Ríšík nemohl stěžovat na dlouhou chvíli. Od té chvíle, co si Joska vzal do hlavy, že napíše

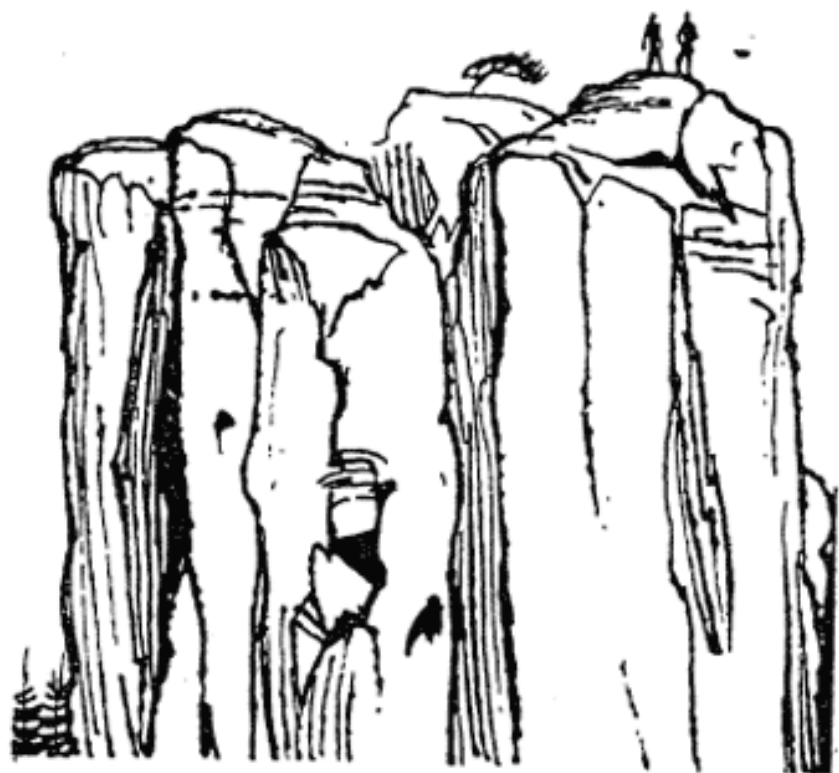
průvodce po Skalním městě, nedopřál si oddechu. A nedopřál ho ani Říšíkovi. Každý den byli ve Skaláku. Vstávali ve čtyři a vítali slunce už na vrcholech. Brali jednu skálu po druhé, nové i staré cesty, nové vykruhovali a popsali a u starých vyměnili kruhy. Lovili »pavouky«. Většinou ani nevěděli, jdou-li na úplně neznámou skálu, nebo jdou-li na zlezenou skálu původní či novou cestou. Znenadání nacházeli zrezavělé kruhy zaklínované trouchnívým dřevem, které mohli vyndat jedním prstem, zežloutlé, od mravenců okousané vrcholové knížky, které pečlivě opisovali, někde jen vrcholové pyramidky a někde také nic. Pod převisy a v jeskyních našli někdy záhadné obrazce, na nichž nemohli poznat, zda byly vyškrábány železným nožem či pazourkovým rydlem, před sto lety či před dávnými věky. Někdy našli větrem setřené a deštěm vyhlodané značky, o kterých marně hádali, zda je vytesal člověk či čas. V jedné velké jeskyni našli křečovitě zkroucené barokní sochy svatých.

Dnes objevili zbrusu nové, úplně opuštěné údolíčko. Přelezli a pokřtili půl tuctu nových skal: Krajovou, Květovou, Bobka, Sýčka a Kukačku. Říšík už toho měl dost — ale ani necekl. Dobře věděl, že by to nebylo nic platné. Když si Joska udělal plán, dodržel jej stůj co stůj. Jen tiše doufal, že to bude — dej bože! — sokolík, že se Joska bude muset držet oběma rukama a uhánět nahoru a nebude moci na »štreku« navěsit tolik smyček, jako měl ve zvyku. Vyndávat je — to připadalo Říšíkovi horší než celé lezení. Věděl, že když při tom spadne, spustí ho Joska až na zem a půjde celou cestu znovu. Někdy však nic jiného nezbyvalo než vzít v zoufalství za uzel oběma rukama, vytrhnout jej vší silou ze spáry a poroučet se dobrovolně dolů i s ním. K tomu nesměl ani shodit smyčky dolů, i když Joska byl už na vrcholu a nepotřeboval je. Musel je pěkně všechny donést nahoru. Neměl to, chudák,

lehké, když chtěl vyhovět všem přísným zásadám svého učitele.

Už za tmy vylezli Koutovou. Na zápis do průvodce si Joska svítil baterkou.

»Takhle spolu zfunglnovíme celý Skalák a pak celý pískovec, že — Ríšíku?«

Ríšík nadšeně přikývl. Všechny strasti byly rázem zapomenuty. Řekl s p o l u!

Šli domů pěšky, vedli kola, nepospíchali. Joska dostal sdílnou náladu, svěřoval se:

»Když jsem byl kluk jako ty, chtěl jsem být cestovatelem. Pralesy i polární pustiny, pouště, zasypaná města, podmořské výzkumy — to mě strašně lákalo. Přijít na místa, kde ještě nikdy nikdo nebyl. Pak jsem se dověděl, že už vlastně ani žádná taková místa nejsou. Ale

když jdeš na nezlezenou skálu — to je přece také takový objev, ne? Taky to byl takový bílý flíček na mapě, docela malý, že ani vidět nebyl — ale byl. Jsí na vrcholku jako na panenské půdě, kam noha smrtelníkova dosud nevstoupila. Taky jsí podstoupil strach, námahu, bolest...»

Nebo vyprávěl historky ze svého života.

»Když jsem se učil radiomechanikem v Pardubicích — o tom ty ani nevíš, že? — to bylo ještě než jsem se dostal na průmyslovku do Kutné Hory — tak tenkrát byla taková akce »Tisíc pilotů republiky« a já jsem se taky přihlásil. A tak jsem se naučil létat a dostal jsem diplom. Byl jsem nejmladší pilot v republice. No — a pak mě na vojně samozřejmě už dali k letcům. To bylo už v osmatřicátém roce. Šel jsem dobrovolně. Hned jsem viděl, že tady toho už moc nevybojuju, a chtěl jsem uletět do Ruska. Připravil jsem si všecko, poslal mechanika pryč, už sedím v letadle a v tom se přihnal velitel. Místo do Ruska jsem se dostal do basy...»

Došli na cestu od Podháje k Valdštejnu. Kolem skály s vytesaným českým lvem se hemžil černý hlouček a lesem se rozléhaly tlumené údery. Přidali do kroku. Byli to kluci z Hitlerjugend, nastěhovaní v hotelu na Podháji. Otloukali znak.

Než si Ríšík uvědomil, co se děje, byl Joska mezi nimi. Kluci vytáhli dýky — ale stejně mohli jít s párátky na tygra. Začala stříkat krev z rozbitých nosů. Ríšík stál jako sloup, Joskův ranec u nohou, držel kola a čekal, že to dopadne moc špatně.

»Mutttííí!« zanaříkal poslední bojovník a dal se na ústup do lesa. Joska je lovil v křoví jako myši. Lesy kolem začaly hvízdát. Kluci volali posilu. Z Podháje se ozvala odpověď. Ale Joska nepřestal, až všechny, kteří

se neuklidili dost daleko, zmlátil, každého zvlášť a metodicky. Pak teprve nasedli na kola.

Joska neměl na svém kole brzdy a zatáčky vybíral smykem. V hlubokém písku mu uvázlo přední kolo a Joska přeletěl i s rancem do smrčí. Když se Ríšík k němu vrátil, seděl zničen nad řídítky. Byl z nich docela malý

uzlík zohýbaných trubek. Společně je odmontovali, nasadili místo nich pokroucenou větev z borovice, nasedli a uháněli k Turnovu.

Byly to nejšťastnější dny Joskova života. Ale on o tom nevěděl. Konec války se blížil — nikdo o tom už nepochyboval. A po něm se ukazovalo tolik možností...

Našel si místo v Turnově na nádraží, aby byl blíž ke skalám.

V automatické ústředně je stále jako v úle, relé klapají, spínače suše praskají, přeskakují modré jiskry. Není to prostředí pro nervosní lidi.

Šéf byl nervosní — a Josku neměl rád. Bůhví proč — snad proto, že byl takový, jaký on sám nebyl. Neměl rád jeho volné chování, zrzavé vlasy, velké krásné zuby, které při úsměvu tak nestydatě vystrkoval.

Nařídil, co a jak udělat — a Joska to udělal, jenže jinak. Po svém. Ostatně byl v práci opravdu lajdák.

A tak zanedlouho dostal pracovní knížku, pletenec vuřtů, které zezelenaly, než dojel na hranice, a plnou kapsu návodů a brožur, které ho poučovaly, že dobrovolně odchází na pomoc svým druhům v říši, že se postaví po jejich bok při práci, která plně odpovídá jeho kvalifikaci a schopnostem, současným zájmům českého národa v rámci jeho historického začlenění do velkoněmeckého prostoru — a mnoho dalšího v tom smyslu. Za druhé, že každé porušení pracovní kázně bude posuzováno jako zlomyslné narušování válečného úsilí Říše, tedy jako sabotáž, a bude bez milosti trestáno kárným pracovním táborem i těžšími tresty.

Jáchymovský lágr páchl kyselým zelím a fazolemi. Čtrnáctileté ukrajinské chlapce vodili pod bodáky do zvláštního tábora, obehnaného ostnatým drátem a ve dne v noci osvětleného reflektory. Zajatci ze všech front v blůzách všech barev pomalovaných na zádech velkými písmeny prosili o chleba a cigarety. Táborový rozhlas řval Engellandlied.

Tady se měly ukovat nové zázračné zbraně pro konečné vítězství říše.

Za čtrnáct dní byl Joska doma.

Seděl ten večer s kamarády při zatemněných oknech a zamknutých dveřích u přijímače, lapal dychtivě ve vytí rušících stanic slova moskevského komentátora:

— Běží o to, aby Němci ani na západě, ani v okupovaných zemích nedostali příležitost ke klidu a k oddechu a aby zejména byla všemi prostředky zmařena totální mobilisace, z níž chtějí čerpat síly pro další vedení války. A poněvadž totální mobilisace, jak ji provádějí Němci v okupovaných zemích, znamená pro postižené národy hotovou katastrofu a pro milióny jejích příslušníků úplný rozvrat osobního života a existence — je boj proti totální mobilisaci současně bojem za sebezáchranu těchto národů, za sebezáchovu miliónů a miliónů jednotlivců... A proto mládež, o jejíž existenci v první řadě běží a která je současně nositelkou národní budoucnosti, odsune rozhodně stranou různé ty skuhravé sýčky, kteří ještě stále radí k vyčkávání, kteří ještě stále mají »čas«. Ne, mládež, stejně jako celý národ, nemá už »čas«. Pro ni udeřila hodina dvanáctá, hodina rozhodných a smělých činů, hodina velkého jarního nástupu za svobodu, k němuž volá mládež celého světa...

Slaboučký hlas z moskevského studia utonul v éterovém moři. Joska vypjal přijímač.

»Pro ty lumpy nacistické dělat nebudu. To bych dělal proti sobě, proti tobě, proti národu.«

A také až do konce života pro ně prstem nehnul.

Ještě ten večer pečlivě zabalil spací pytel, prímus i lezecké nářadí a zapadl do skal.

Skalní město ho přijalo mezi své obyvatele: králíky, lišky, rorýsy, kavky, netopýry a sovy.

Alpisté byli také postižení. Kde byly Alpy a Pyreneje! I Tatry byly jen snem. Z nouze přišel leckterý na chuť i pískovci. A tak měl Ota nové kamarády na cvičné

skály a prováděl je po svých zamilovaných Příhrazech. Šli po pěšině ke Kobyle —

Najednou Ota zbystřil zrak:

»To je přece Joska! A co to má na nohou? Nějaké podkolenky. Nosil přece vždycky takové hnusné potrhane kamaše!«

Joska neměl podkolenky. Měl holeně samou krev a tvářil se hrdě a nepřístupně.

Teprv když ho míjeli, hodil po Otasovi rychlým pohledem zpodlebí a utrousil:

»Tak Rakev už je hotová — s jedním kruhem!«

Šli se tam podívat. Spára byla celá rudá zdola až nahoru. Pak se říkalo, že prý se v ní Joska držel i bradou.

»Ty, Otasi, kdo je to?«

Ota pokrčil rameny:

»No — to je Joska. Utekl z rajchu a schovává se po skalách. On už je takový urputák urputný. Já ho znám kolik let, pamatuju jeho začátky. Na něj se musí pomalu. Musíš jim rozumět, těm chlapcům z Podhůří — ti jsou docela jinak spjati s přírodou než měštští kluci. I poměr k lidem mají jiný. Zvlášť měštákům a Pražákům nevěří. Takový na oko nedůtklivý a zatím hrozně citlivý chlapec...«

»Nějak se na tebe mračil...«

Otas vyndal dýmku z úst.

»On na mě zanevřel kvůli tomu Františkovi... To se jednou zajímal, co je u Železných věží ještě nelezené. Poradil jsem mu Františka. Tak se prý na to půjde podívat. Za nějaký čas se přihledbal, že už je to hotové. Přijdu tam a vidím, že to vzal rovnou po nejkratší stěně. Kam dosáhl, dal kruh, nad něj zase kruh a pak už byl slaňovák. Tak jsem mu poctivě řek' — Josko, s tím Františkem je to na levačku. Vždyť tys to vylezl po kruzích! Taková cesta nemá žádnou cenu. — No, jak ten se rozlí-

til! Už jsem myslel, že po mně skočí. Nakonec vyrazil z hospody ven a pryč!»

Dopřál posluchačům, aby to vychutnali.

»A tak od té doby tě nemá rád?«

»Počkej, nech mě domluvit,« protáhl Ofas, ačkoliv mu nikdo do řeči neskákal.

»Za nějaký měsíc slyším, že František už je hotový, a hned jsem se šel kouknout. Byla to krásná vysoká údolní stěna, kruh na samé hranici lezeckých možností, všechno jak má být. Jdu za Joskou. Seděl v hospodě a mračil se. Povídám — Josko, to je výkon. Já jsem věděl, že to dovedeš! A najednou mu ten zamračený obličej zjihnul, oči se mu rozesmály a ten rezatý kluk nehleděný celý zkrásněl takovým nejistým dětským úsměvem. Od té doby spolu zas mluvíme.«

Usmál se spokojeně — viděl, že kamarády zaujal. Zapálil si novou dýmku a pokračoval tím svým suchým, klidným, pomalým způsobem.

»On má takové zvláštní, osobité manýry. Viděl jsem ho jednou asi deset metrů nad zemí, jak vyjíždí zadkem napřed z té spáry vedle Mázlovy. Ona je taková vyplivovací ven. Už už vyjížděl a vždycky zase sebral sílu a hlavu zarazil zas dovnitř. Slyším takové divné bučení, ohlížím se, kde se pasou krávy, ptám se Chrousta — a on říká: To řve Joska. On řve do spáry: Puďu, puďu! — Ale nešel. — On s těmi skalami mluví. Slyšel jsem ho, jak prosí takový prašivý maličký chyteček — Balvánku, drž!»

Ohlédl se: »Podívejte, co se to tam šíje pod Garottou! Jsou tam všichni tři. Mně se zdá, že se chystají na tu polospárku. To byste Josku viděli při práci. Pojdte tiše! Ale nepokoušejte se mu radit!«

Vyklepal dýmku a vstal. Zastavili se na okrajové skále, kde seděl Fifan.

Ale Joska je přece viděl a běžel nahoru jako blesk. Pod vrcholem ho zastavil hladký převis. Začal neklidně ohmatávat skálu, kam dosáhl, zkoušel aspoň hmatem nalézt na té hladině sebemenší nerovnost, které by mohl využít. Měli ho přímo před sebou jako v biografu. Vrcholek byl ve stejné výši s okrajovou skálou, na které stáli, a dobře viděli, že je hladký jako kupecký pult, bez chytů. Joskovy prsty nervózně hrály na té hladké, bezzubé klaviatuře.

»Hele, prodává za pultem,« zašeptal Ofas. »Tam pod něj patřil jeden kruh. Jestli se teď užmolí, je hotovej muž.«

Joska se ohlédl dolů a uviděl těch patnáct metrů pod sebou. Jedna noha mu začala poskakovat jako jehla na šicím stroji.

Fífan vstal a optal se jemným, sametovým hláskem:

»Josko — nemáme ti přehodit lano přes tu borovici tady nahoře?«

Joska koukl černým okem po skupině alpistů. Bylo vidět, jak v něm bojuje hrdost a strach.

A Fífan znovu tím svým hedvábným, pomalým hláskem:

»Pepíku — nemám ti přehodit to lano přes větev?«

Vtom Joska zařval:

»Přehod!«

A když se stalo, přeběhl převis hladce a elegantně. Ale s postranním jištěním přes strom, a tedy vlastně tak, jako by byl šel druhý na laně! Jako by byl skálu ošidil!

Skála je protivník, s kterým se musí bojovat čestně. Je taková, jaká je. Tvrdá, ale poctivá. Nepřetvařuje se. Vynucuje si čistý způsob boje — na rozdíl od života. Bez milosti odhaduje nahý charakter a tvrdě trestá podvod. Je nejvyšším potěšením a ctí mít takového soupeře. A je třeba si ho vážit.

Podle pověsti povstaly Suché skály ze zkamenělých plamenů. Podle jiné jsou to čertovy varhany. Vyčnívají nad zalesněný hřbet, kterým pokračuje Kozákov do údolí Jízery, souvislé a zubaté jako hřeben zkamenělého stegosaura. Jsou vidět z daleka, opravdu majestátní jako varhany, ale i divoké a rozervané jako plameny. V ranní

mlze vypadají nezemsky jako měsíční krajina. Při západu slunce jako zkrvavené zuby.

Na nejvyšší plamen našel Franta cestu, která se do dnes po něm jmenuje.

Však byl na ni také dost hrdý.

Nedával na ni kruhy, ale vbil do ní tři skoby, tak jako v horách.

Hned jak měl první příležitost, zavedl na ní kamarády z klubu alpistů.

Šli na ní ráno, když sluníčko ohřívalo východní stěnu. To přece není pýcha, přesvědčoval se Franta, když mám radost, že mohu kamarádům ukázat něco hezkého, co neznají. Plný radosti z nového krásného výstupu nastoupil z hřebene do stěny, kde se pod ním otevřela celá ta chvějící se vzdušná hloubka.

S klidem stoupal přímo vzhůru, malý jako mraveček v té výšce. Věděl, že nad ním je skoba, u které si odpočine.

Došel na stanoviště — a tam ho sevřel náhlý záchvat hrůzy. Skoba tam nebyla. Ohlédl se, podíval se ještě jednou. Kdo by kradl skobu z té stěny — nač a proč? Uhořel do ní snad blesk? Přinutil se ke klidu. Našel přesně spárku, kam ji zarazil. Zůstala tam po ní jen nepatrná jizva, sotva ji našel.

Pravda — bylo tam příhodné místočko, kam si při prvním výstupu dal uzel, když hledal místo pro skobu. Ale teď se spolehl na své skoby a vzal si jenom karabinky, navěšené na prsní úvazek. Smyčku neměl. A tak chtěl nechtě se místo odpočinku vydat dál nad závratnou hloubkou, nezajištěn, na jednoduchém laně, ke hraně, kam dal druhou skobu. Co když ani ta tam nebude?

Nebyla tam. Frantovi vyschlo v ústech. Teď už se nemohl vrátit. Než by došel do poloviny cesty dolů, byl by se silami v koncích. Teď platilo — stůj co stůj co nejrychleji nahoru — nebo —

»Jestli tam ta třetí taky nebude, tak spadnu,« pomyslel si chladně.

Třetí skoba tam byla.

Když k němu Jirka došel, pln radosti a obdivu nad krásnou cestou, viděl hned, že se něco stalo. Frantovy

pomněnkově modré oči, dětské a radostné, se teď třpytily jako dva kousky ledu.

»Představ si, někdo mi udělal čistku ve skobách na mé cestě! Kdo může dělat takovou lumpárnu?«

»A já si hned myslel, žeš jich dal nějak málo! To určitě udělal Joska!«

»Jaký Joska?«

»Ty ho neznáš? Co je o něm ta písnička —«

Zavěšen na jediné osiřelé skobičce, spustil Jírka na melodií ufňukané Lili Marlén, až se to plačtivě neslo přes jizerské údolí:

Měl jsem čtyři kruhy a načal jsem zeď,
natlouk' jsem je do ní a chtěl jsem jich dát pět...
Joska mi z nich hned dva vyrval
a za uši mě vytahal,
ó já, jaký mám žal,
ó já, jaký mám žal...

Příští sobotu v poledne zavřel Franta aktovku s maturitní přípravou do knihovny a rozjel se do Turnova, prozkoumat Klokočské skály; zatím jen tak — turisticky. Ale ani je celé neprošel. Sedl si na palouku u Rotštejna — a nemohl se odtrhnout. Přímo ze zeleně palouku, sevřeného v těsném údolí, roste osamělá skála, zrzavá, červená, rozhlodaná ohromnými slujemi a dírami jako kus sýra. Zvenčí skoro nic nepřipomíná hrad — podezřelý, zacloněný příkrými tmavými stráněmi, příkrčený, jako by číhal, tajemný. Však to bývalo sídlo podařených rot lapků a loupežných rytířů! Díval se a díval, až málem dostal opravdovou chuť přečíst si učebnicí dějepisu.

Zdržel se tu tolik, že pak jen v letu přešel kouzelné vyhlídky z okrajových skal do klokočského údolí. Dole pod skalami je plné jeskyní, pusté a zavalené zřícenými balvany, proudy a splazy různobarevného písku, hrnou-

cího se z výše — a dole samé květy v zahrádkách mezi domky, políčky a lukami.

Docela nový, fantastický pohled, nové skály, barvy a tvary!

Nedalo mu to. Sestoupil, vlastně svezl se s lavinou písku mezi osamělé věže vystupující z fronty okrajových skal.

A tam pod velkou ovětralou skálou potkal dva horolezce — jeden byl menší, nazrzlý, v krátkých kalhotách, druhý tenký střapatý chlapec s dlouhýma rukama.

»Nazdar! To je Děravá, co na ni koukáte, ne?«

»No! To nic není, to je lehká cesta. Tamhle tu si dejte! Má pět kruhů.«

»Jen jestli je někdo už nevytloukl!«

Ti dva se zasmáli.

»No, jen si nemyslete,« Franta si znovu připomněl to bolestné překvapení, »to jsou takoví horolezci, že vám vytlučou kruhy z vašich cest, myslí si, kdovíjak se nevytáhnou, a když se lidi pak můžou zabít, to je jim jedno. Jako nějaký Joska mi vytloukl skoby na Suchých skalách —«

Ti dva se na sebe podívali, chytili se kolem krku a začali se chechtat.

»To jsem já, ten Joska,« přiznal se ten zrzavý.

»Prosím tě, a proč děláš takové věci? Vždyť se tam lidi můžou pomlátit!«

»Kdo umí lézt, nepomlátí se — a kdo neumí, ať tam nechodí. Ať si jde, na co stačí, a neničí nám tu naše skály. Bude to lepší pro něj i pro skály. Horolezectví chce svoje a nedá se ošvindlovat. Není a nikdy nebude pro všechny...«

Hovořil jistě a rozhodně, z přesvědčení.

»Podívej se, něco na tom je — ale tvoje povinnost je, když děláš novou cestu, aby každé místo bylo zajiš-

těné. Je to zbytečné, zmrzačit se na cvičných skalách —«

»Vidíš, tady to máš, Ríšíku — pro pány alpisty jsou naše skály cvičné nářadí, něco jako bradla, koza nebo kolovadla, a učí to i svoje dorostence!«

»Promiň, tak jsem to nemyslel. Tak se to říká. Já s tím taky nesouhlasím — jinak bych lezl v Šárce. Ale podívej se, ty kruhy jsem na tu cestu nedal kvůli sobě, ale kvůli těm, kdo půjdou za mnou. Já bych je ani nepotřeboval, nakonec jsem to přešel bez nich taky, ani smyčku jsem si nedal... Ale když mám skály rád, tak to přeju taky druhému, i když je třeba slabší lezec...«

»No — ta cesta je pěkná,« připustil Joska. »Ale pochop — skála se nemůže bránit, do pískovce si každý může dát kruhů, kolik chce a kam chce. Někde se musí udělat hranice, nebo nám za chvíli kdekdo bude dělat na nejkrásnější skály cesty po samých kruzích. Víš co — musíme si o tom promluvit. Ty jsi Pražák, víd? Jezdíš ale na Hrubou Skálu? Podívej, já ti tam nechám příští neděli vzkaz ve spáře u Kořenského pramene v soklu u té desky. Budeme to řešit prakticky!«

Franta vsunul dva prsty do úzké spárky mezi omšelymi, jatrovkami pokrytými kvádry.

Byl tam!

Malý bílý lístek s droboučkým, pevným písmem:

»Čekám u Konvalinky. Je to u zámku za Dračkami.«

To nemusel dodávat. Franta ji znal. Patřila k těm »nezlezitelným«, které odolávaly nejdéle. Teprve nedávno ji vylezli Mézl s Čabelkou — ale s postranním jištěním s Obří skály. Protože prvolezec byl bezpečně jištěn s Obří skály, která je vyšší než Konvalinka, dali na celou cestu jen jeden kruh. Jindy jimi nešetřili. Ale tady byl jen jeden a ke všemu dvacet metrů vysoko. Samozřejmě —

vždyť se jím Mézl, jištěný s Obří skály, jen pojišťoval, aby při pádu kyvadlem nenarazil na Obří skálu. Dole pod Konvalinkou stál pomocník a ten by ho přes kruh udržel, že by zůstal viset pěkně ve vzduchu mezi Obří skálou a Konvalinkou. Tak cestu vlastně ošvindlovali.

Dověděl se o tom Turnovák Vojta, který byl lepší — ve stěně rovnocenný Joskovi — a vylezl Konvalinku čistě, zdola, bez postranního jištění. Ani jeden kruh nepřidal. Falešná hrdost mu nedovolila. A Joskovi také ne.

Bylo pozdě. Franta vyjel z Prahy po osmé, a ačkoliv svého závodního motorového oře krmil poctivě, bylo teď už po desáté. A bylo dusno, les byl plný vůní.

Celý zpocený doběhl pod Konvalinku. Joska ležel v sedélku Obří skály. Tiše mu podal ruku, soustředěný, nemluvný.

»Tak pojď, kamaráde!«

Pečlivě uvázal dvojí dračí smyčku.

»Chceš jít první?«

Co zbývalo jiného?

Franta si prohlédl stěnu, slizkou, vlhkou, dole plnou kapradí a pozlacenou skalní leprou. Znal ji z vyprávění. Hledal očima chyty a stupy na cestě k velké prohlubni, o které Mézl mluvil. Od ní se má jít po zářezu až na hranu provrtanou hodinami. Pečlivě si promyslel, jak začne, kterých chytů použije, hledal nepatrně skloněná místa, na kterých se snad noha aspoň chvíličku udrží. Joska ho kriticky sledoval. Lezl lehce, pružně, měkce, bez zachvění a znatelné námahy. Pozorně se vyvažoval, šetřil silou. Nezdržel se u prohlubně, ale pokračoval až k hodinám, do kterých si dal sedačku.

Ohlédl se na Josku. Štál dole, díval se na horní část stěny, která se zdála úplně hladká, převislá a ošklivě skvrnitá. Nebude se lámat? V čerstvém větru »solila«.

Než se Franta vzpamatoval, byl Joska ve stěně. Fran-

ta honem dobrál lano, které viselo obloukem dolů. U hodin se Joska nezastavil.

»Jdu dál!« utrousil mezi zuby.

»Vždyť je to divoch, který vůbec na skálu nepatřil!« zhrozil se Franta. »Poskakuje po té hladině jako vrabec!«

Po prvé viděl Josku skákat po chytech, viset na jedné ruce, sípat a odplivovat, kašlat na všechna posvátná stará horolezecká pravidla. Beze slova si ovinul obě lano kolem zápěstí a podíval se dolů. Stanoviště bylo příliš nízko. Spadne-li Joska, spadne až na zem — nic tomu nemůže zabránit.

Joska sípal, třásl se — ale dostával se výš a výš. Už mu zbýval jen metr ke kruhu. Visel v sokolíku, zbývalo mu jen natáhnout po něm ruku — a udržet se chvíličku na jedné. Nezdálo se mu to. Hledal chyt blíž kruhu a nenacházel. Tápal po stěně jednou rukou, znova se chytal a odpočíval.

»Každou chvíli musí spadnout,« říkal si Franta a nespustil z něho oči. Joska visel minutu, dvě, tři. Odváží se? Ne, neodvážil se. Začal opatrně sestupovat.

Franta si opravoval první úsudek — byl asi přece ukvapený. Tak on Joska dovede být taky opatrný! Ona to spíš asi bude velká lezecká zkušenost — ví, kde si může dovolit riskovat. Tady to nešlo.

»Běž ty, alpisto —«

Ani Franta se nedostal dál. Vrátil se.

»Tam musí něco chybět. Je tam ulomený chyt.«

»Tak to budem zkoušet tak dlouho, až si ho tam vyškrábeme.«

Znova a znova nastupoval Joska ke kruhu, znova a znova se vracel.

A přece v osm večer slaňovali od hodin.

Když leželi vedle sebe pod převísem ve spacích pytlích, dovolil si Franta otázku:

»Prosím tě, a proč ty tak pronásleduješ alpisty? Pro horolezectví přece udělali moc. Vlastně s tím u nás začali...«

»A copak jsou to horolezci? Já je vidím pořád jen v hospodě, jak o lezení mluví. To je mi nejhorší pískař tisíckrát milejší než takový h o r o l e z e c,« přežvykoval Joska slova mezi sousty »drobenky«. Měl ji v pytlíku od sádry — rozdrobený okoralý chleba, mezi ním kolečka salámu, jak je tam před několika dny naházel.

»To nejsou horolezci, ale baroni. Na čekatele tě musí doporučit tři členové, na člena zas — aristokratil — a přitom se bojí na Taktovku, na kterou vyleze každý pískař.«

Franta k té řeči mlčel, i když věděl, že je nespravedlivá. Věděl, že mezi alpisty nejsou jen továrníci. Znal také lezení v horách aspoň z vyprávění a z knih; věděl, že tam je potřeba ještě mnohem víc než obratnost a síla — ale věděl také, že jen slovy by Josku nepřesvědčil.

Než vyšlo slunce, byli už zase pod stěnou. Její mechovitá pata byla bílá rosou. Došli znova k navlhlým smyčkám. Tak, jak si to včera nacvičili, dostal se Joska pod kruh. Něco si pro sebe mumlal. Franta natáhl uši.

»...pět, šest, sedm, osm devět deset!« a Joska se chytil kruhu. Nejhorší kus cesty byl vybojován...

Ba, nebyl.

Nad kruhem zas něco chybělo.

»Nešlo by to s postavením?« navrhl Franta.

»Vojta říkal, že to vylezl čistě,« odsekl Joska.

Zkoušeli to půl hodiny.

»To není možné, museli postavit,« rozhodl Joska.

A jakmile to řekl, byl pevně přesvědčen, že to jinak nemohlo být.

»Darebák, neřád, uličník — to mu všechno napíšu do knížky, ať má ostudu, ať si to každý přečte!«

Nadával souvisle — a přitom nesmírně pomalu, opatrně pokračoval po solivých a narezlých chytech doleva, tam, kde nad výklenkem skála začínala pomalu, pomalu ustupovat.

»Poslyš, mám tu taky napsat, že je krysa převlečená za kamaráda?« zařval radostně dolů na Frantu.

Rychle, »na tření« vyběhl po oblém vrcholu.

Teď už s radostí, vychutnávaje, co skála dá, šel Franta za ním. Po prvé si stiskli ruce na vrcholku skály. Voněla výškou a větrem.

»Tak co, pane rado, jak se vám to líbilo?« smál se Joska najednou. Zapomněl, co chtěl napsat Vojtovi.

Frantovi to dodalo odvahy:

»Prosím tě, Josko, a co jsi to tam u toho kruhu počítal?«

»Počítal? Nic — to já vždycky počítám u kruhu do deseti, než se chytnu, abych to neměl lehčí než ten, kdo ho zasadil!«

Připravil slanění.

»Víte co, pane rado? Budem pokoušet osud. Vy budete slaňovat po jednom konci lana a já po druhém. Kdo bude první dole, ten pustí lano. Ať si ten druhý natluče!«

Letěli dolů o závod, cestou se kopali, strkali, pletli se navzájem do cesty.

Joska ani nedošel dolů a pustil se lana. Spadl — a Franta, ještě zapletený do lana, se zřítil na něj. Rvali se dál i na zemi, až se skulili po hladkém svahu, drtíce něžné květy konvalinek.

Měli vlasy plné jehličí, Joska si poškrábal ve smrčím obličej a Frantovi tekla z nosu krev. Voněli konvalinkami — a byli šťastni.

»Já vím, že všichni alpisti nejsou špatní. Oni mi jen někteří nejdou pod fousy,« doznal Joska. »Jednou to dobré stejně půjde všechno do kupy,« vztáhl hrozebně po-

škrábané, odřené, nahé paže, »a pak — ať se třesou nedobytné štuky!«

Ríšík se snažil přísát celým tělem na východní stěnu Majáku. Začínal právě litovat, že se do toho vůbec pouštěl. Kujan seděl pod ním u kruhu a vyměřoval si, kam Ríšík asi spadne. Marně přemýšlel, co asi s ním pak udělá, když lano nevystačí, aby ho mohl spustit na zem.

Kluci se vzbouřili proti učitelí a umínili si, že udělají novou cestu — nejtěžší ze všech cest na Maják. Chodili sem už několik neděl, dali kruh — a ne a ne se dostat výš. Ale nenechali toho. Hnala je ctižádost a démon vzpoury.

»Kujane, drž!«

To na skále znamená SOS.

Kujan se přitiskl ke skále, opřel se nohama, sevřel provazy, celý se schoulil do klubíčka jako ježek, připraven na trhnutí, napjat a sotva dýchaje.

Vtom mu něco zabzučelo u ucha. Ucítil na čele jemné zavříení vzduchu. Zašlhl stranou. Byla to vosa, velká, vypasená, dívoce černožlutě pomalovaná. Vybírala si místo k přistání. Váhala. Snese se mu opatrně na nos, šimrala ho drsnýma nožkama. Jemně ji odfoukl. Zavříla mu před obličejem a začala obléžovat ruce sevřené na provazech. Prošla se po prstech a zvedla se k odletu. Vtom zavětřila a prudce se otočila v letu. Ucítila krev z odřené palce a vrhla se na ránu. Měl ji těsně před obličejem, mohl sledovat všechny její pohyby — jak vyplazuje pružný rozštěpený jazyk, otvírá a svírá zubatá kusadla, pokyvuje zalomenými tykadly a dýchá pestře pomalovaným zadečkem. Viděl i malinkou kapičku jedu na teninkém žihadle, jak je vysouvala a zatahovala. Rvala a živila se na bolestivé ráně. Připadala mu větší a větší, ohromná — a bolest ho pálila v celém těle, jako

by se celá rána svíjela a škubala. Seděl bez pohnutí, bez pohybu, jen si nervosně olizoval suché rty...

A vtom zazněl pod skálou ten známý, obávaný, nezapomenutelný hlas:

»Co jste si to vymysleli? Kam se drápete? Mám vás jít sundat? Ztraťte se z toho a už ať vás tam nevidím!«
Joska!

Zajíkal se a sípal zlostí.

»Co jste to udělali za nesmysl? To má být cesta? Vždyť tam ten kruh vůbec nepatří! Celou skálu jste zničili. Tak vy si myslíte, že už jste horolezci, že si můžete dělat prvovýstupy? S váma už nelezu! Dejte se k al-pistům!«

Není dobře diskutovat s člověkem, který je zralý na »uprásknutí« — nemá dost chladnou mysl. Kluci odpovídali — a odpovídali statečně. Ať si nemyslí, že sežral sám všechnu moudrost, že má na Skalák patent. Není tam domovníkem. Však oni to vylezou — jen aby to jistý zrzavec dokázal po nich!

Joska rázně zakončil: »To už mě hlava bolet nebude, až vy to vylezete! Nemyslete si, že vás budu sundávat. Pošlu pro vás Mézla s Čabelkou, „páni horolezci“!«

A protože nic horšího už nemohl vymyslet, odplívl si a šel.

Tak skončilo jeho společné lezení s Ríšíkem. Ale jejich velké přátelství — to neskončilo ani tenkrát, ani později.

Ostatně měl Joska pravdu. Kluci se o to marně pokoušeli dva roky. Když to nakonec přece dokázali, už se svému učiteli pochlubit nemohli.

Joskův otec se otočil od okna a zavolal paní:

»Jde k nám tvůj bratr!«

Vpustil návštěvníka dovnitř. Bratr jeho druhé ženy, bývalý důstojník, pracoval teď na okresním úřadě a měl honit chlapce do práce v říši. Dokud mohl, zakládal hlášení, že Joska zběhl z práce, stále dospodu balíku, který den ze dne rostl. Ale pak už německá policie vystavila zatykač —

Paní stála u stolu a v zamoučených dlaních převalovala sto padesátý knedlík.

»Prosím vás — už zase máte švestkové knedlíky? Že se vám nepřevedl! Vždyť jich bylo včera málem dvě stě!«

Mlčky pokrčili rameny. Sami by rádi věděli, kam to Pepík dává. Kamarádi prý chtějí také jíst. Jen jestli si dovede představit, co to dá práce, všechno to sehnat, uvařit, poslat —

»Přišel jsem vám říct, že četníci zítra půjdou hledat Josku na Hrubou Skálu. Bylo by lepší, kdyby byl v Klokočí... Dostali už kvůli němu od gestapa — byl prý v Železném Brodě v biografu. Proč dělá takové hlouposti? Karel Chlumů se prý skrývá s ním...«

Otec vzdychl. Už přešly doby, kdy ho četníci zastavili na ulici, dobrácky mrkli a řekli, že v noci přijdou hledat. Už měli strach.

Přituhovalo.

Večer zazvonil u vrátek další návštěvník. Otec opatrně vyhlédl za záclonou. Joska doma nebyl — ale to už tak, ze zvyku. Stál tam někdo v civilu, do tváře mu nebylo vidět. Musím dát ven žárovku, pomyslel si. Josku neviděli už kolik dní — ale přece se pro jistotu ještě podíval, jestli je v jeho pokoji všecko uklizeno.

Pak teprve šel otevřít.

Ten člověk byl zarostlý jako partyzán.

»Prosím vás, řekněte mi, kde je Pepík, musím za ním jít do skal,« vysypal, jen zašli do předsínky. Měl široké, pevné prsty, zvyklé na práci. Nervosně se mu třásly, bloudily po klopách krátkého zimníčku.

»Já nevím, kde syn je. Já se s ním nestýkám...«

»Můžete mi věřit — já jsem s ním chodil do průmyslovky —« Vypadal zoufale.

»Počkejte tu, musím k sousedům.«

Poslal sousedova Dalíka do Skaláku.

Vrátil se a dal »partyzánovi« najíst. Seděli mlčky u stolu, jeden zkoumal druhého. Čas se vlekl. Bylo už k půlnoci, když vedle v pokoji zapraskala podlaha.

»Neměl byste se tu zdržovat,« řekl otec hodně nahlas.

»Já nevím, kde syn je. Utekl z práce, hledají ho četníci. Nic vám o něm nemohu říci —« hovořil rychle a bez zámlk.

Dveře z pokoje se otevřely, mezi nimi se objevil Joska.

»Netrap ho už, táto, já ho znám. Je to kamarád!«

»Partyzán« sebou trhl — ale naráz si oddychl, jak poznal Josku.

»Tak pojd', můžeš jít hned se mnou. Musíme jít rychle, sem chodí četníci. Neboj se, mám tam spací pytel i pro tebe, primus a brambory. Bude nám tam docela dobře!«

Otec jim honem nastrkal do kapes, co sehnal ve spíži. Kostku umělého medu, chleba, margarín, balíček melty a několik listů »domoviny«.

Tiše vyklouzli brankou.

Za dva dny se »partyzán« objevil znova.

»Já tam nevydržím — všechno tam na mne padá. On bydlí v takové vlhké díře — na stropě je jíní a vítr tam fičí — To je strašné, být sám v tom lese. Já bych se tam snad zbláznil. Nemáte, prosím vás, něco teplého? Třeba trochu melty...«

Otec ho vyprovodil k vlaku.

Na holých lukách ležela sychravá mlha. Cesty byly mazlavé — těžko se běželo. Ale Joska myslel na »Ivany«.

Řezník Valenta mu dal kus masa z černé zabíjačky. Běžel s ním přes luka, vyhýbal se stavením, kryl se v hájcích a v rákosí. Trvalo mu hodinu, než se dostal do Příhraz pod skálu.

Tiše zahvízdal.

Nic se nehnulo — jen shora odpovědělo podobné zapísknutí, jako by se byl probudil pták. Hodil si ranec na záda a začal lézt. Ivan mu podal ruku, veliký a shrbený v těsné jeskyňce. Druhý spal v koutě na suchém listí.

»Kluci, máme maso!«

Velký Ivan vzbudil kamaráda. Zdál se potmě útlý a

docela mladičký v široké bluze s velkými písmeny SU. Ale nebyl vůbec mladý. Vyprávěl Joskovi, že má doma už velké děti — pracují v kolchoze. To tak zeštíhlý v zajateckém táboře v Ústí a na útěku z něho, než je Joska našel schované v houští, ukázal jim jeskyňku a převzal tak trochu starost o jejich zásobování.

Zapálili malinký ohýnek, opekli maso a brambory, nabídli Joskovi z poslední machorky. V pomačkané rezaté plechovce navařili trpký čaj z malinového listí.

Zdvihl se vítr. Ubohý ohýnek skomíral pod očazenou skálou. Vítr se točil a hvízdal v tom bludišti komínů, ohlušoval a řezal až do kostí. Najednou přinesl několik vloček sněhu.

Joska sebou trhl.

»Musím jít. Vystopovali by mě!«

Než doběhl přes holá luka do lesa, začalo se rozednívat. Zpocený a udýchaný zalezl do své studené nory a zahrabal se do kupy vlhkých pokrývek.

Chlumovi se sešli u Kořenského pramene. Spára byla plná ledu a zavátá sněhem. Na první pohled viděli: nic, žádný vzkaz, žádná zpráva. Spojení nefungovalo.

»Neměli bychom se zajít podívat k Hořením do Jenišovic?«

»Je to nebezpečné, nemáme se s nikým z vedení přímo stýkat. Máme čekat na spojku.«

Joska je neposlouchal. Díval se na ně, a neviděl je. Najednou se chytil za hlavu a začal se bláznivě chechtat. Rozběhl se do lesa. Volali za ním. Neslyšel.

Běžel mlázím, olamoval suché větvičky, prodíral se křovím.

Pod keřem ostružin vyhlédla liška. Nebála se. Ten tvor tu nebyl cizí. Nenesl s sebou zápach lidských přibytků. Páchl divočinou. Patřil do skal jako ona.

. Zastavil se. Vykročil blíž. Šikmé oči si ho drze prohlížely. Neuhnuly. Jsme oba štvanci, ty i já.

Stáli dlouho proti sobě. V čínských pohádkách se lišky proměňují v lidi a lidé v lišky — zatvrzele zvonil jakýsi hlas v jeho bolavé hlavě.

Liška se konečně protáhla a odklusala stranou po stopě raněného zajíce. Chytil se ráno do oka, ukroutil je a teď se plahočil po skalách se smyčkou staženou kolem těla. Liška šla za ním. Věděla, že tahle kořist jí neujde. Zajíc to také věděl. Proto se vybelhal na cestu k hájovně. Poskakoval nemotorně a směšně. Vlekl se hlubokým sněhem a nastražoval slechy dozadu, kde v křoví

tušil to nemilosrdné, neslyšné a nespátřitelné, co ho dnes provázelo až na konec jeho stopy.

Byl březen. Otec pracoval na trati k Rovensku. Na náspu obráceném k jihu vyrážela už travička a u lesa vystrčily hlavičky bledule.

Nemyslel na Pepíka ani na konec války — nemyslel už na nic. Pepík neviděl několik měsíců, než na několik okamžiků, když si v noci přišel pro jídlo.

Ale když ho z křoví oslovil tichý hlas, věděl hned: to je Pepík — ještě než porozuměl slovům.

»Táto, je mi zle, teče mi z uší!«

Vypadal zbědovaný. Šaty rozedrané, špinavé, čpěl skalní zatuchlinou a lišejníkem. Díval se otci upřeně na ústa a bylo vidět, jak se namáhá, aby porozuměl, co se mu říká.

Šli přes pole k doktoru Proškovi do Rovenska. Nemluvili. Pepík sotva šel a otec měl plnou hlavu starostí. Starému doktorovi řekl, že je to jeho dělník. Věřil, nevěřil? Podíval se Pepíkovi do uší, do krku, změřil teplotu, zabručel a vzal si otce stranou:

»Je to velmi vážné, musí do nemocnice.«

»A nešlo by to jinak, pane doktore?«

»Ne — za nic bych nemohl ručit.«

Mlčky se na sebe dívali.

»Podívejte, doporučil bych vám doktora Ulrycha v Hradci. To je odborník a má — hm — pochopení — ten vám zkrátka řekne, co by se dalo dělat. Ale nemusíte říkat, že jsem vás k němu poslal. Jak se vlastně jmenuje ten váš dělník? Novák? Hm — tak, pane Novák — držte se!«

Doktor Ulrych vynesl konečný soud. Když pacient z rodinných důvodů nechce do nemocnice, musí ležet doma. Potřebuje nutně teplo, klid a ošetření.

Nastaly dny úzkosti, neklídu a starostí. Dveře a vrátka dostaly nové zámky, které byly neustále zavřeny. Domek se stal ostrůvkem odděleným od ostatního světa. Pepík ležel v pokoji po mamince, který musel stále vypadat, jako by v něm nikdo nebydlel. Stále musel být připraven vyskočit z postele, rychle ustlat, než otec otevře, a vyběhnout na půdu. A četníci chodili čím dál tím častěji...

Brzy toho měli všichni dost.

Pepík viděl, jak se otci začínají třást ruce, jak vyskakuje při každém zaklepání a sahá si na prsa. Známi tušili — a přestali se ukazovat. Žili jako na jiné planetě. Když bylo tepleji, byl by Pepík chtěl aspoň vyjít na dvorek. Nemohl. Nesměl. Nešlo už jen o něho.

»A co mi nakonec mohou tak strašného udělat? Uteklo jich z rajchu víc — a nejhůř to skončilo kárným táborem...« Přesvědčoval otce a — přesvědčoval i sebe.

V květnu se rozhodl a vydal se »vyzkoumat situaci« na ředitelství podniku v Praze. Ale ani se tam nedostal. Hned na nádraží ho někdo poznal a upozornil na něj nádražní policii.

Otec nešel ten den do práce. Čekal doma. Večer dostal telegram: Táto přijed' do Prahy jsem na nádraží.

Poslední vlak do Prahy právě odjel.

Zavolal na nádraží telefonem.

»Ano, je zde, byl zatčen, bude odevzdán německé policii. — Ne, to nemohu. — Vy jste zaměstnanec železnice? — Aha. Voláte železniční linkou? — No dobře. Tak já vám ho přivedu.«

V sluchátku zarachotilo, kroky — a pak se ozval Pepík:

»Tak, táto, doma jsem nebyl, neživil jsi mě, vůbec jsi o mně nevěděl. Pohádali jsme se, protože nechci pracovat. — Přijedl«

Smutná to byla cesta.

Český policista pak otce se sepjatýma rukama prosil, aby nikomu a nikdy neprozradil, že jím dovolil spolu mluvit. I pro něj to musela být těžká noc. Pak je odvedl podle rozkazu na německý pracovní úřad.

Prošli dlouhými chodbami čpícími karbolkou.

Ujali se jich muži v šedých uniformách s písmeny SD.

Otce postavili do zvláštní místnosti. Byla holá. Vedle něho stál nějaký člověk, celý ztlučený, černý a opuchlý v obličeji. Pomalu, pomaloučku se nakláněl ke stěně, až se zdálo, že na ni upadne — a v poslední chvíli se vždycky vzpamatoval, sebral síly, zavrával na toporných nohou a napřímil se. Nevšímal si ničeho. Občas nahlédl do místnosti strážce. Otec nevěděl, kolik hodin tak stál.

Najednou začaly na chodbě bouchat dveře.

»Lausbub! Gauner! Lumpel!« řvali úředníci jeden přes druhého.

Vrazili k otci, zahnali ho do kanceláře. Na stole ležely Pepíkovy doklady a všecko, co měl v kapsách. Ale Pepík tam nebyl.

Hned z prvních slov výslechu Joska pochopil, že nevyvázne s několika týdny kárného tábora. Úředníci se tím netají:

»Jen počkej, pacholku komunistická — však tě gestapo naučí makat!«

Po prvé je viděl při práci. Tak takoví jsou fašisti zblízka...

Po výslechu mu dovolili na záchod, aby se upravil. Tiše otevřel okénko. Vedlo do světlíku. Protáhl se do půl těla, vzepřel se rukama, postavil se na rám, rukama přepadl na protější stěnu.

Najednou se uklidnil. Tohle už nebyl žádný problém.

To ve Skalním městě jsou jiné komíny! Nohy opřeny o jednu stěnu, záda a ruce o druhou, sunul se rychle dolů. Dával pozor, aby neudrolil zpuchřelou maltu, aby nezavadil o okénko. Za dvě minuty přešel čtyři poschodí. Světílkem vlezl do záchodu v přízemí. Rychle se umyl a utřel kapesníkem.

Vyšel na chodbu evidenčních kanceláří. Prošel do dvorany a hlavními dveřmi ven.

Ještě týž den večer seděl otec doma za stolem, hlavu v žilnatých rukou, lokty na stole.

Řvali, hrozili, pistolí na něj mířili — ať se přizná, že Pepík žil, že věděl, kde se schovává. Pepík prý to doznal.

Nakonec mu uvěřili, že s takovým synem, který nechce pracovat a dělá mu jen starosti, nechce nic mít. Slavnostně se ho zřekl. Nacistům se to asi zdálo pocho-pitelné. Pustili ho.

A tak seděl potmě doma a myslel na Pepíka, co si počne bez dokladů, bez lístků a bez peněz v Praze a bůh-ví kde vlastně je. Bylo devět večer — právě se setmělo.

Klika u dveří se maličko pohnula. Přivřel oči a podí-val se lépe. Ano — hýbala se a dveře se pomalinku otví-raly. Byl to Pepík. V natěračském obleku, žíhaném bar-vami, s papírovou čepičkou.

Za pět minut byl převlečen do lezeckého.

»Ty šaty dej, táto, do besídky v parku. Ta paní, co se mnou přijela, si pro ně přijde.«

Otec se nikdy nedověděl, kdo ta paní byla, jak se Pepík k ní dostal a proč mu pomohla.

A tak jí nikdy nepoděkoval. Dnes je na to ostatně už pozdě.

Pepík zapadl do Skaláku jako liška, která unikla z želez.

Ale nikdy už se docela nevyléčil.

V jeho osamělém životě ve Skalním městě byla tajemství, o kterých dnes už nikdo neví.

Jako na trůně sedával v široké rozsoše staré borovice

na nejzazší výspě nepřístupného skalního valu, který byl jeho zahrádkou. Kolem kroužily kavky. Nebály se. Křičely na něj:

»Králi Králi!«

Byl tu bezpečný. Celá zahrada byla na srázné výspě vysoko nad údolím a stezkou, nad bludištěm skal a strží. Za ní se zdvíhalo průčelí skály, plné fantastických zvíře-

cích tváří jako vchod do pagody. Nad úzkým skalním balkónem se dívala do údolí dvě černá okna oddělená nízkým sloupem. To byl vchod do malé jeskyňky s podlahou ze žlutého, čistého písku. Na jedné straně ohniště, na druhé lůžko z březového listí. To bylo všecko.

V zadní stěně jeskyňky byl nízký otvor, počátek uzoučkého tunelu, kterým se prolézalo vleže. To byl jediný vstup do jeskyně, na balkón i do sluneční zahrady se strážní borovicí. Ústí té krtčí chodby bylo ve skalní stěnce nad příkrou strání, kam nikdy nikdo nechodil.

Zapadající slunce zlatilo kamennou tvář Sfingy.

Joska se na ni nedíval. Pod jeho nohama vyrůstala z pukliny skály malá břízka. Pamatoval, jak její pružné větévky ve větru hladily kdysi skálu. Teď už vyrostly a zpevněly. Nepoddávaly se už vláčně větru a skále, dřely se o její drsnou hranu a odíraly se. Tiše plakaly velké kapky mízy, které se mísily s pískem. Ale i skála se ohlazovala, odírala, kapky mízy slepovaly a odplavovaly jemnou drť. Jizvy na větvích se zavalovaly novými a novými hojivými svalky. Břízka bojovala se skálou. Teď už vyřezaly tenké větvičky do hrany skály hluboké vruby. Až břízka vyrostne, nikdo nerozluští, jak vznikly ty zářezy v boku skály, kdo je udělal a proč. Nejspíš se o to ani nikdo nebude zajímat.

Joska slezl s borovice, přinesl z jeskyně suchou větev a opřel ji o skálu tak, aby se jí břízka nedotýkala. Rozhlédl se po údolí. Prolezl chodbou, slezl k úpatí skály, opatrně, aby nerozryl hladkou vrstvu jehličí, se spustil se stráně, přeběhl stezku a pustil se lesem k lukám pod Valdštejnem. Přeběhl silnici a zarostlým úvozem vyběhl do polí, na vrchol kopce, kde dodaleka zářila osamělá hruška. Čerstvý vítr roznášel plátky květů po polích. Seběhl s kopce k potoku pod Hrušticí a ponořil se do hustého olšovi. Vynořil se pod osamělou chalupou, pře-

lezl plot a opatrně nahlédl všemi okny dovnitř. Pak zaklepal.

Vyšel Fifan.

»Co je? Aha — to jsi ty?«

»Co je nového? Děláte něco nebo spíte? Nemáte pro mě úkoly? Byl u tebe Chroust? Hoření nic nevzkazuje?«

»Hořeního sebralo gestapo. Ale něco pro tebe mám.«

Vsunul mu do kapsy balíček.

»A radši běž, jsme tu moc na ráně. Kdyby něco bylo, nechám ti vzkaz u pramene.«

Mlha v údolích kryla zpáteční cestu. Jen na okamžik se vynořila černá postavička proti hvězdnaté obloze na temeni kopce a už ji pohltil temný úvoz.

Za hodinu seděl Joska ve svém doupěti u malého ohníčku ze smolného borového dříví, který maloval červené odlesky na nerovné stěny jeskyňky. Nakláněl se nad ohněm, luštil písmenka rozpitá na špatném papíru:

— Všem československým vlastencům, jimž byla v roce 1938 a 1939 proti jejich vůli vyražena z ruky zbraň určená k obraně republiky, všem, kdož za pět let německé poroby dorostli v dospělé a zbraně schopné muže, všem, jimž hrozí nebezpečí, že ještě v poslední chvíli padnou do krvavých spárů německých katanů — všem platí dnes apel zmučené vlasti, která povstává, aby zlomila a se-třásla cizácké jařmo: Do zbraně, do ozbrojených družin, do partyzánských oddílů, do velké armády národních mstitelů a osvoboditelů! —

Zasunul leták do kapsy lezecké bundy. Zítra jej bude muset dát dál. Seděl dlouho u ohně, díval se do plamenů, které se snižovaly — až uhasly docela. Jen uhlíky řeřavěly a žhnuly, pokrývaly se šedým popelem jako plísň, černaly, ustupovaly, až je pohltila tma. Skulinami v pokrývce přikrývajícím okno začaly nahlížet hvězdy. Joska seděl u ohně, podpíral si bolavou hlavu. Na co myslel?

S nikým o tom nemluvil. Ani s kamarády, s kterými lezl.

»To jsem si o tobě myslel, že máš víc rozumu!«

Jarka zlostně shodil balík lana s ramenou, až to žuchlo.

»Vlastně o tobě ani ne — ale když mi to říkal Fifan, tak jsem si myslel, že to máte dobře promyšlené. Ale takhle se to nedá dělat! To víš, že mě jen tak pro nic za nic nepustili, že po mně jdou, dávají pozor, s kým promluvím, s kým se stýkám... Chtějí na mě chytit ostatní! Co ti mám povídat — tuhle jsem vyhodil provokatéra. Poslali ho ke mně jako stranického funkcionáře, že hledá spojení... Tak jsem s ním vyrazil dveře. A ještě to na mě vytáhnou, až budou potřebovat, že jsem jim to měl hned hlásit. Já to neudělám — co když to přece jen byl soudruh? — Určitě to byl provokatér — ale co, kdyby přece? A teď vy si vzpomenete takovou schůzi! Ještě že jste to udělali tady v údolíčku...«

Joska, Fifan, Chroust a Vašek Chlum stáli před ním jako pokropení. Joska vztekle kousal snítku smrčí a Fifan vrtal nohou v polštáři mechu.

»Kdo je to vlastně, ten Čeněk Schwarzbach? Jak jste si ho prověřili? Co o něm víte?«

Chroust se pokusil vysvětlit:

»Podívej, je to Němec, ale je to komunista a horolezec, dobrý soudruh — musíme si ho vážit...«

»Ano — ale prověřit! Jak to, že jako Němec není na vojně?«

»Tak proto jsi ho poslal s Karlem na Kukačku? Ty mu nevěříš?«

»Já vůbec nevěřím tomu vašemu podniku! Kluci, mějte rozum, strana o vás vždycky věděla, když bylo potřeba, a dá vám úkoly zas! Proč jste mě sem na to zvali? Vždyť to přece víte!«

»Ale když my už musíme něco dělat!« prudce odsekl Joska. Rozhlédl se kolem. V hluboké těsné roklině mezi skalami bylo i teď v poledne temno. Nahoře jí stínilo husté smrčí, na zemi leželo jen mokré listí. Ani tráva tu nerostla, ani pták nezazpíval. Přesto tlumil hlas do vášnivého šepotu:

»To já jsem všechny pozval. Chroust ani Fifan ani Vašek za to nemohou. Chtěl jsem se poradit, co by se dalo dělat...«

»Podívej, Josko, nech to na jindy. Tady není na to místo ani doba, ani nemáme jistotu. Spolehni se, že strana vám dá vědět, až bude potřeba. Ví o vás. A zatím nic neriskujte. Snad mi věříš, že to myslím dobře, a ve straně už nějaký rok jsem. Já vím, ty jsi takový rváč... Pamatuješ se, jak's po mně tenkrát na táboře skočil a zakousl ses mi do nohy, že jsem nevěděl, jak se tě zbavit? Ne? Vidíš, já se pamatuju. A jak nám tenkrát četníci rozehnali Klub — vždyť vás kluci všecy znám a vím, že se na vás můžeme spolehnout. Jen neprovedte ještě teď nějakou nerozvážnost... Pojďte se podívat, co dělají Karel s Čeňkem! A ani slovo o tom, co se tady mluvilo! Před nikým!«

Vyšli na světlinu pod Kukačkou.

Karel seděl ve smyčkách u kruhu a nahoře ve stěně, dobrých deset metrů nad ním, bojoval Čeněk o život.

»Proboha, proč si nedal aspoň smyčku?« zabědoval Jarka.

»Tam nic není,« sykl Chroust.

Čeněk se třásl, supěl. Celým tělem mu probíhaly křečovitě záchvěvy. Pokoušel se dosáhnout nohou na stup. Jednou, dvakrát. — Marně. Hledal nižší stup. Nebyl tam. Spára byla příliš úzká. Noha nedržela. Bylo vidět, jak mu zbělely ruce. Pokoušel se zatnout prsty do hladké skály. Ohlédl se dolů, pomyslel na délku pádu a zase přitiskl tvář ke skále. Zůstal chvíli bez pohnutí, držel

se oběma rukama. Přestal bojovat. Nohy mu 'ujely. Přeshlápl a ještě se udržel. Kamarádi zahlédli jeho zpocenou tvář a velké, vytřeštěné oči.

»Proboha, proč ho tam nechal jít prvního?« zabědoval Vašek.

»To lano je staré,« hlesl Fifan.

Jako by se zastavil čas. Pomalu, pomaloučku začaly Čeňkovi klouzat nohy.

»Uuuuuj — « zavyl kdosi. Chroust se ohlédl. Joska stál příkrčen, ruce zkřivené jako pařáty, třásl se a bědoval jako malý psík.

Vtom Čeněk spadl. Narazil nohama, odpadl od skály a letěl hlavou dolů. Zaprášilo se, lano třesklo o skálu — a vydrželo.

»Hurál« zařval Joska. »Výborně, Karle!«

Karel spouštěl kamaráda pomalu dolů a hekal bolestí. Na laně zůstávaly krvavé stopy.

»Je ti něco?«

»Nic — jenom ruce. Budete mi muset poslat lano a zajistit mě. Já sláním.«

Potlučené ruce mu zavázali kapesníkem.

Čeněk se zatím vzpamatoval, a jak přemáhal ještě nervózní chvění, třásl se mu hlas:

»Děkuju, soudruzi,« pronesl zvolna, pokoušeje se s námahou o správnou výslovnost. »Věřte mně taky, prosím vás.«

Joska se vyčítavě podíval na Jarku. Jarka pokrčil rameny, chtěl něco říci.

»Jen ho nech — vždyť víš, jaký je to divoch,« pravil Chroust míruplně a kreslil při tom rukou ve vzduchu za Joskovými zády zdvořilá gesta plná výrazu, poklepá vaje si výmluvně na čelo.

Joska hodil tlumok na záda a rozběhl se dolů houštím.

Otec se probudil. V uších mu šumělo. Jako by byl ve spánku slyšel Morseovy značky: Tatatatý — tatýta — týtýtatý — týtatatý...

Ne — to není vítr. To je telegrafní klíč. Vstal tiše, aby postel nevrzala. Pod dveřmi Pepíkovy světnice pronikalo slabounké světlo. Po špičkách se přikradl ke dveřím a náhle otevřel.

Pepík seděl u stolu, ozářen slabě lampou přikrytou novinami a nervózně klepal klíčem.

»Co to děláš, Pepíku?«

»Nevšímej si toho, táto,« blýskl očima.

Starý pán postál, pokývl šedivou hlavou. Roztřásla ho zima. Zavřel dveře a lehl si. Ale neusnul. Dlouho do rána poslouchal tiché klepání a snažil se uhodnout jeho smysl. Proč jen přišel domů?

Druhý den prohlédl Pepíkův pokoj. Měl v něm pedantický pořádek. Mezi nohami postele, tak, že ji nemohl uvidět nikdo, kdo nevlezl pod postel, byla natažena anténa.

Prohledal stůl. Fotografie, rukopis průvodce, nákresy skal, sada ostře ořezaných tužek různých barev — všechno bylo puntičkářsky srovnáno v malých krabičkách, malé krabičky uspořádány ve větších — ale to bylo všecko.

Vysílačku nenašel.

Už nikdy se Pepíka na to neptal.

Kamarádi leželi pod Bránou.

Frantovi se právě podařilo Josku přesvědčit, že spodní tahy nejsou nic nesprávného, a Joska, jako obyčejně, když ho někdo dokázal získat, byl rázem stejně vášnivým zastáncem nové myšlenky jako předtím odpůrcem.

»Co myslíš, Franto, kdybych si dal lano do kruhu, zhoupł se na něm a tak se dostal tři metry doprava —

bylo by to správné? Já myslím — lezecky správné, víš? Prostě fér!»

Ukazoval, rozkládal rukama, chňapal do prázdného vzduchu.

Jak byl zaujat, vzal si docela nevědomky, mimovolně kus chleba, který mu Franta předtím marně nabízel, a kousal a polykal mezi slovy. Franta dobře věděl, co zkusí hladu — ale věděl také, že je marné přemlouvat ho, aby si vzal víc, než sní. Už toho dávno zanechal — a byl rád, že si Joska aspoň v roztržitosti vzal ten suchý krajíc.

»Já myslím, že by to nebyl žádný švindl. To by techniku mohlo jen obohatit.«

Joska sáhl po své brašně s »kovárnou«.

»Nechod' ještě, Josko, má mi přijít děvče, ať se poznáte,« řekl Franta.

Joska si zase lehl na záda, v ústech stáblo trávy a oči v oblacích. —

»Tady je!«

Joska se rychle zvedl.

»To je Joska, kamarád ze skal — říkají mu král pís-kovce. Víš, jak si dá vedle kruhu smyčku, sedne do ní, přečte noviny — a pak ten kruh vytluče.«

Bláža je mladičká. Černovlasá, hnědooká — ohromný ranec vypadá směšně na té štíhlé postavičce. Ale stoupá s ním statečně a lehce.

Joska tiše vydechl.

Franta se usmál. Těšilo ho, že se kamarádovi líbí.

A Joska byl jako vyměněn. Milý, zdvořilý. Ukázal Bláže Fifanův nástup na Bránu. Bez provazu vylezl deset metrů stěny, houpal se na rukou, udělal prapor. Ba — zdálo se, že ztratil rozum. Teď sklouzl. Jednou, po druhé —

»Neblázní, Josko, pojď dolů!«

Joska se rozpřáhl volnou rukou, popadl ji druhou

za předloktí jako kladivo — a vší silou ji zarazil hranou dlaně do spáry. Vyběhla z ní stružka krve — kapky padaly s lokte dolů do suchého jehličí.

Večer, když odjela, leželi kamarádi u Valentů na seně. Nezpívali ani »Na zakatě chodit pareň«, ani svou zamilovanou píseň o rybolovcích. Ani spát se jim nechtělo. Hvězdy svítily tak jasně —

»Ty, Franto, už s ní dlouho chodíš?«

»Ne — proč?«

»Jen tak.«

»Aha —«

»A chodíte spolu vážně?«

»Jak to — vážně?«

»Však víš, jak to myslím.«

»Jen tak — kamarádsky.«

Mlčení.

»A chodila už s někým?«

»Nevím. Snad ne.«

»Tak ty myslíš, že... s nikým...«

Mlčení.

»Pepíku, přiznej se — ty ses zamiloval!«

»Prosím tě, co si to myslíš? To bych kamarádovi neudělal.«

Ticho. Jen seno šustí. Nikomu se nechce spát. Chvilku se převalovali, nakonec sebrali kytaru a šli dolů do sálu. Na podiu uklízel kouzelník se svou dcerou po představení trsy umělých květín, papírové krychle a stolky s dutými nohami a skrytými magnety.

U stolu zůstala společnost horolezců.

»Pojď nám zahrát, Josko!«

Joska se usmívá někam ven do tmy. Začíná pevným, zvucným hlasem svou zamilovanou odrhovačku:

Loučím se s vámi, moji věrní kamarádi...

Franta vede druhý hlas. Horolezci se přidali, každý jak dovede: — cesta dlouhá je plná stínů, mráz v duši padá —

Joska náhle skončil drsným akordem. Ale kamarádi dozpívali: — je konec lásky, milování. —

Kouzelnická dcera stojí s kyticí umělých květín na jevišti a poslouchá. Zasníla se. Přivřela cikánské oči. Se-skočila s jeviště, jde sálem. Joskovi věnovala pohled jako zvláštní pozornost.

Vyprovodili ji očima až ke dveřím.

»Ta je —«

Rozproudila se živá zábava.

Joska brnká jakýsi barbarský nápěv. Popadl Frantu za ruku.

»To je odporné. Pojď, půjdem ven.«

Vyšli pod hvězdy. Přidal se k nim ještě Jírka. Pod stromy bylo temno, sotva rozeznávali cestu. Ale skály se zdvíhaly nad černí smrků a borovic celé stříbrné. V takových nocích prý adamité zapalovali ohně v jeskyni Lásky.

»Ticho!«

Joska nastražil uši jako rys. Skály přinášely tichý zvuk, odevzdávaly jej jedna druhé — jako by si jezevec brousil drápy. Joska zmizel mezi skalami. Ozvalo se zvučné pleskání. Franta s Jírkou se tiše přikradli blíž.

U skály s nedokončeným monogramem Joska rázně domlouval kouzelnické dceři, že romantické sklony nemohou omluvit vandala, který ryje do bezbranných skal.

»Dvě Evy a Bláža« — to byl mladý, zelený trojlístek z mladé studentské party klubu turistů.

Běhaly po lesích, sbíraly houby, z kterých si večer vařily bramboračku, a spaly v hospodě v Doubravici.

»Tady pod hájovnou má být ta Čarodějnice,« pravila

první Eva. »Kluci říkali, že je to lehká trojka, že na ni můžeme klidně jít samy.«

»Ahoj, Evyl«

Pod skálou stál Joska.

»Můžu — můžu jít s vámi?«

Děvčata se na sebe usmála. Joska zadrhával v řeči a jím se to líbilo.

»Proč byste chodily na Čarodějnici? Běžte radši na tuhle!« ukázal jím malou věžičku u cesty, sotva vykukující mezi patnáctiletými jedlemi a smrky.

»Ty to vyvedeš, že?« obrátil se na Blážu.

»Ano,« přikývla.

Když Joska řekl, šla s úplným klidem a jistotou. Věřila mu, a proto věřila i sobě.

»Dej si smyčky, kam můžeš. Čím víc — tím líp. Každá se hodí. I když povolí, aspoň tě při pádu zbrzdí a narovná nohama dolů. Ne že by to bylo těžké — ale musíš se to naučit.«

Stál dole a radil.

Nebylo to lehké — samé krajky a drobné voštiny. Ale ten den jí to prostě šlo.

»No tak vidíš. Vždyť já věděl, že to dokážeš,« oddychl si. »Ono to není nic tak moc lehkého. Je to dobrá pětka.«

Večer seděl s nimi v noclehárně v Doubravici a dychtivě poslouchal Villonovy balady, Zpěvy sladké Francie, Knihu lesů, vod a strání, Slezské písně i Zhasněte světla. Bláža objímala lýtka v loktech, bradu na kolenou, a pozorovala Joskův profil, ostrý, soustředěný, sevřené rty a krátký, silný krk v rozhalené košili. Jako by cítil její pohled, ohlédl se. Neuhnula očima. Dívala se na něj přímo, tichým, čistým hnědým pohledem. Když na přímusu zavřela polévka, podala mu svou lžící.

Na noc šel Joska do Skaláku. Šel sám, díval se na Mléčnou dráhu a tiše si hvízdal:

»Skal a stepí divočinou, hladový a roztrhán, s puškou v ruce, s ohněm v srdci uhání vpřed partyzán...«

Šel pomalu, zastavoval se, hladil rukama mladé listí bříz, naschvál se rousal ve vysokém sítí. Údolí bylo plné stříbrné mlhy. Kouzelná noc.

Pod Cikánem vyhrabal z písku spací pytel, položil ho do úzké rozsedliny, sedl si na něj — a díval se na fosforeskující skály a srnky, které tiše přebíhaly na pašu...

Vynesen náhlým poryvem větru ze skalní soutěsky, vyplazil se z rokle pod Kapelníkem úzký proužek mlhy, stoupal a vznášel se výš a výš, kýval se a kroužil jako ohromný bílý had, jako zapomenutý dým z obětíšť prastarých pohanských božstev.

Jít první!

Být první na laně znamená jít první do útoku, první vyskočit na okraj zákopu.

Než vypátrá hrot, kolem kterého by uvázal smyčku, hodinky aspoň jako prst, kterými by ji protáhl, rýhu či spárku, do které by smyčku zasekl uzlem, vystavuje se nebezpečí nekrytý, nezajištěný, nastavuje mu celé tělo a myslí na zem pod sebou. Ale už uvázal smyčku, vpletl ji do reliéfu skály. Na smyčce je karabina, do které zapne lano, a oddychne si. Žádná píseň světa nezní tak vesele jako cvaknutí karabiny. Je zajištěn... Spadne-li teď, zůstane viset na laně pod smyčkou.

Druhého šimrá lano na nose, příjemně ho svírá kolem prsou. Dívá se na prvního, jde nahoru na dobraném laně klidně a beze strachu, po poznané cestě.

Když spadne první před prvním zajištěním, spadne až na zem. Když je nad ním, spadne dvakrát tak hluboko, než vystoupil nad poslední kruh či smyčku. Totiž — když jištění nepovolí... A proto dává smyček raději víc — když totiž je rozumný a nevidí hrdinství v riskování.

Když spadne druhý, zachytí ho lano, zhoupne se podle skály, zatočí se ve vzduchu jako list ve víchřici...

První se probíjí sám, hledá cestu, riskuje. Vrátit se je o stupeň těžší než jít nahoru. To znamená při těžkých výstupech nemožné. Musíš jít nahoru stůj co stůj, musíš se přinutit, ovládnout chvějící se nohy a rozvírající se prsty, přemoci paniku a zoufalství, nemyslet na hlubinu pod sebou, neohlížet se, dívat se nahoru, rvát se na život a na smrt.

Proto chce každý chodit první.

Do té doby byly ženy na skalách vzácným, výjimečným zjevem.

Bůh ví, jak vlastně vzniklo to nedobrovolné soupeření

mezi Blážou a Malu, o které se kdekdo zajímal víc než obě sokyně. Buď jak buď — kořeny byly v soutěži mezi zkušenými, zasloužilými, ale stárnoucími alpisty a mladými turisty — a děvčatům připadlo, aby v ní byly favoritkami.

Snad to začalo tak, že dva Pražáci viděli Josku s Blážou lézt Taktovku. Jeden viděl Blážu, jak nastupovala, druhý, jak první došla na vrchol. Že mezi tím vedl Joska, že šli ve skutečnosti »na střídačku« — to nikdo nevěděl. A hned se roznesla zvěst, že »Bláža vyvedla Taktovku«.

Její »obětí« se stala Malu, kterou Mézl »hecoval« tak dlouho, až slíbila, že s ním na tu Taktovku tedy také půjde. A také ji vyvedla — arci zajištěna ze strany — na »švebe«. Pak začali zase turisté pobízet Blážu, aby to alpistům ukázala... Joska byl v tom neutrální, nedržel ani s alpisty ani s turisty.

Přece však Blážu pustil jako první na Maják. Znovu a znovu jí trpělivě ukazoval, jak může splést třeba pět smyček dohromady, tak, aby každá byla zatížena jen takovou vahou, jakou unese, jak je zakotvit proti sobě v nepatrných rýhách a hrbolcích tak, aby jedna držela druhou.

»Nikdy nezapomeň myslet na to, co by se stalo, kdybys zrovna teď spadla. Ani na nejlehčí cestě na to nezapomínej. Promýšlej si, kam a jak spadneš, jak nastavíš nohy, abys nenarazila na skálu hlavou — Já spadnu klidně a rád, když vím, že mohu smyčkám věřit. Až spadneš tolikrát jako já, dostaneš taky tu důvěru, že když se dobře zajistíš, nemůže se ti nic stát — a pak se ti poleze docela jinak.«

Pak šli Heineckovou cestou na Dračí věž. Bláža šla první a Joska za ní upaloval tak, že na něj jeden z diváků volal:

»Kam tak pospícháte?«

»Nesu psaní na poštu,« odvětil zdvořile Joska. Když lezl s Bláží, byl nejzdvořilejším člověkem pod sluncem.

Nahoře napsali do vrcholové knížky jen iniciálky B. C. a J. S. O sebe se Joska nebál. Ale nechtěl ublížit Bláží. Proto vždycky, když byli dole lidé, obracel tvář ke

skále. Když někdy spolu jeli do Prachovských skal, seděla Bláža vždycky ve vagóně a Joska stál na plošině. Kdyby se stalo cokoliv, nesměla se k němu hlásit.

Po Dračí věži šli šestkovou spáru na Knihu.

Pak napadlo Josku jít na Zámeckou.

»Nešlo by ten převis obejít?« zeptala se Bláža.

»Ne — jde se přímo přes něj.«

Věřila mu na slovo.

Už se držela nad převísem, už se natahovala po dalším chytu — a najednou ležela pod skálou a kolem ní bylo plno bílých hvězdiček. Klidně ležela, až přestaly tančit a proměnily se v sasanky. Když se zas mohla dívat, viděla, že Joskovi se třesou ruce a kolem je plno krve. Vtáhla mu ruce do karabin. Nepustil — povolily uzly.

Joska se nevzdal. Zámeckou dolezli. Když seděli nahore, teprve se zeptal, jestli to bolí. Bolelo to. Ale když jí nesmírně opatrně položil ruku kolem ramen, zapomněla na to.

»Tatínek by chtěl, abych si po válce zařídil elektrický obchod — ale já půjdu dělat vůdce do Tater. Šla bys se mnou?«

Pak se dívali na hvězdy a nemluvili. Kolem nich byla jenom obloha.

Druhý den vylezla Bláža jako první Kauschkovu hranu na Dračkách. Musela — aby si nepřestala věřit.

»Že si nedáte pokoj, slečno,« prohlásil dědeček, kterého se Joska včera s Draček ptal, jestli jdou tudy správně do Liberce.

V Praze jí lidé gratulovali — a Bláža nevěděla k čemu. Nebo se aspoň tak tvářila.

Tak vznikla její lezecká sláva. A tak také padl názor, že ženy na skály nepatří.

V závěru pustého skalního kotle, k němuž směr ukazuje Čertova ruka, stojí nepojmenovaná skála. Zdola je vidět jen hladká tmavošedá stěna. Shora — ale kdo by se drápal na nepojmenovanou, zarostlou okrajovou skálu!

Kdyby se byl někdo takový našel, musel by vyjít na úzký skalní ostroh porostlý zkroucenými břízami plnými lišejníku a s něho se spustit na polštář mechu a vřesu na vrcholu skály, kde bylo shora vidět slabou záři.

V polovičce skály byla velká jeskyně s dlouhým úzkým vchodem zahrazeným kameny a dvěma okny otevřenými na pustou, smrčím zarostlou stráň.

Na jedné pryčně, vystlané listím, ležel Joska. Karel Chlum vařil na primusu čaj z malinového listí.

»Podívej, Karle, když už to víš, tak o tom mlč. Nejsi v naší buňce, nic ti do toho není. My si na to stačíme.«

»To je najednou přede mnou tajemství! Chcete vykolejit vlak v tunelu pod Sychrovem, no —. Ty myslíš, že nevím, že ty klíče a páčidla udělal náš Vašek se Schwarzbachem? To je Němec a věříte mu víc než mně —«

»Neblázni — je to přece soudruh a horolezec jako ty!«

»A Fifan je v tom, a Chroust je v okresním vedení —«

»Podívej, ty koni, ono vedení o tobě asi taky bude vědět a má pro tebe úkoly. Tohle je náš vlastní podnik. Pamatuješ, co vždycky říkal Jarka — ještě v klubu, když z nás dělal komunisty? V ilegální práci je první kázeň. Čím míň lidí o věci ví, tím líp. A taky, když ho sebrali, zůstal v tom jen sám a mohl to po něm převzít Hoření. A ten taky s sebou nikoho nevzal, když ho zmačkli. To byli opravdoví chlapi — Počkej!«

Natáhl uši. Jako by byl zaslechl hlasy.

»Ty už máš nervy na hadry —«

Joska netrpělivě mávl rukou. Bylo тихо. Jen primus syčel. Teď zapraskaly větvičky, ale ne dole — nahoře.

A zas bylo тихо.

Skála zaduněla pod dopadem těla.

Karel skočil ke vchodu. A zvenčí se ozval vysoký, řezavý hlas:

»Polezte ven jeden po druhém! Míříme na vás!«

Joska vyskočil oknem, prolétl šest metrů vzduchem, dopadl na stráň a kulil se dolů. Při tom zahlédl nahoře

na ostrohu několik četníků a s nimi ještě nějakou postavu — nebo se mu to jen zdálo?

Teprve když zaslechl výstřel, pochopil, že to kolem hvízdají kulky. Zahnul dolů údolím.

S vyhlídky ještě viděl, jak vedou spoutaného Karla k Valdštejnu. Napočítal jich sedmnáct a měli i psa.

Vrátil se, vzal z jeskyně, co tam zůstalo, a zahrabal to do písku pod Cikánem.

Našel si na nějaký čas nové doupátko v Rakvi.

V Sedmihorkách seděla ten večer celá parta alpistů — nyní z nouze pískařů. Skalní orlové, hrdinové ledových výšek s přistřiženými peroutkami. Kuli plány, kam se podívají po válce. Co se asi změnilo v Cortině, co v Chamonix —. Seděl tam i Franta.

Mézl s Čabelkou přišli celí rozjaření, ověšení pletenci lan, smyček, kruhů a karabin. Vyzváněli jako stádo na pastvě.

»Teď jsme udělali ně co! Ať Joska zkusí na to jít!«

Našli novou, Mézlovu cestu na Maják jihovýchodní hranou.

Že by Joskovi ušla nová cesta právě před nosem, v samém srdci Skaláku? Joskovi, který proslídil všechny kouty údolíček i skály u Věžáku a Vidláku? Který si na začátek své rozdělané cesty na Otovku pověsil výstrahu ZADÁNO?

Už je to tak.

»A co je to?«

»Sedma bě!«

To bylo konečné zadostiučnění alpistů, pomsta za všechny vytlučené kruhy, nespravedlivé přezdívký a rány utržené v polokamarádkých, poloopravdových rvačkách.

Oslavovalo se dlouho do noci.

Franta o tom řekl Joskovi.

Když Franta přijel příští týden na Hrubou Skálu, potkal u Krokodýla Mézla. Řítil se po cestě, sípavě vyrazil:

»Neviděls Josku?«

»Ne — co je?«

»Já ho zmlátím, uličníka, já ho zabiju!« ponořil se do vlhkého mláží. Dlouho bylo slyšet, jak se lámou větvičky.

V Sedmihorkách to Frantovi řekli. Joska hned v pondělí přešel novou Mézlovu cestu bez použití kruhů, zajištěn jen na uzlech a smyčkách, tři kruhy vytloukl a pietně zahladil všechny stopy po nich.

»Nejdřív jsem mu je chtěl pověsit na klíku u toho jeho přepychového bungalovu — ale pak jsem si řekl, že jich je pro něho škoda — a já je potřebuju na něco jiného,« svěřil se mu pak Joska.

To jiné — to byl Dominstein.

Roky jej Joska obhlížel, obcházel, promýšlel, vcítoval se do skály, hladil ji rukama a zaklínal magickými obřady. Vkládal do vycítěné cesty, kterou postupně prolézal očima do posledního místečka, všechnu zkušenost, cit, tvůrčí fantasií. Měl ji nakreslenou z několika stran. Rozdělil si ji na etapy: převíslá stěna, nad ní by mohl přijít kruh, když to bez něho nepůjde. Tam je klíč ke skále.

Nejhezčí by ale bylo, kdyby se mu podařilo vyjít na smyčkách až do poloviny stěny a dát kruh až tam nahoru, k těm mělkým děrám. Druhý by se nejlépe vyjímal na přechodu ze stěny do spáry pod vrcholem, stranou od jejího počátku, aby nepřekážel, pěkně v té hladké stěnce. Stěna, krok stranou, kruh, přechod do spáry — tak by to bylo nejhezčí a nejsprávnější.

Po kouzelném, pohanském létě, které Bláža strávila celé v Sedmihorkách, začaly břízy žloutnout.

Jednoho dne přišel pro ní Joska.

»Pojď — půjdeme na Dominstein!«

»Na převislou spáru?«

»Ne — na novou cestu.«

Stál pod stěnou a díval se nahoru. V nazrzlých rozčuchaných vlasech, prozářených sluncem, zkroucených do pramenů, měl plno jehličí. Jak napínal krátký silný krk, vystoupily mu na něm žíly. Obnažil překrásné velké zuby. Navždycky jí tak utkvěl v paměti — zosobnění pohanské přírodní síly, mládí, sebevědomí, rozhodnosti.

Při tom věděla, co nevěděl nikdo jiný — jak nekořečně naivní, prostinký, chlapecký a romantický je v důvěrných chvílích pohody a radosti.

Teď ale musí do cesty vložit celou svou sílu, vytrvalost, tvrdost, odvážné srdce.

Zatím co se ověšoval smyčkami, co si je rovnal na ramenou podle velikosti, obrátil se k Bláže:

»Tak neuteču, zůstanu tady!«

»Proč?«

»Bude nás tady potřeba. Už brzo vykopeme, co jsme si tamhle zahrabali,« mávl rukou kamsí do Skaláku.

To bylo jediné, co jí kdy prozradil. Zamrazilo ji. Nikdy na něm nevyzvídala, nechávala mu jeho tajemství — ale teď najednou si uvědomila celé ohromné riziko jeho zvláštního života.

»Josko — co když se ti při lezení něco stane? Co pak?«

Joska se otočil, zasmál se, vycenil zuby:

»To víš — to si nemohu dovolit. Do nemocnice nesmím. Jen se neboj — dám pozor, jen se na to podívám!«

»Podíval se« pět metrů nahoru. Pobručoval, povídal si pracoval jako dekoratér. Celou stěnu ověsil smyčkami. Kde se v tom drobném těle bralo tolik síly a vytrvalosti, že se mohlo držet v té převíslé, hladké, odpuzující stěně, ve které nikdy nikoho nenapadlo hledat cestu?

»Stačí,« prohlásil. »Už jsem k tomu našel klíč. Tamhle se ještě dá smyčka — a je to zajištěné až k těm dírákům.

Možná, že ani ty Mézlovy kruhy nebudu všechny potřebovat. — A teď se půjdeme koupat, chceš?»

Příští neděli byl v Sedmihorkách mezi horolezci shon.

»Pojď honem pod Dominstein!« zavolali na Blážu. Když tam bez dechu přiběhla, uviděla na vrcholu Dominsteinu malou postavičku, přikrčenou a dravě bojující s napjatým lanem. Joska dotahoval vyčerpaného partnera na vrchol. Zápasili ve skále celý den. Ten den nikdo jiný ve Skaláku nelezl. Všichni horolezci byli pod skálou. Ukázalo se, co Joska tušil — v horní části byla křehká jako perník, lámala se při prvním dotyku. Ale nakonec přece pustila.

Joska stál na vrcholu, za ním hořely červánky a v nich svítily jeho vlasy. Dívoch vzdávající dík skalním bohům za veliký lov.

Byla to největší a poslední cesta Joskova života. Byl pro ni zaveden nový stupeň obtížnosti — VII c.

Ti otrhaní proletářští kluci z Turnova, zarytí pískaři a rváči, ti zátvrzelí skaláci měli některé tradice téměř posvátné. Na Štědrý den k večeru vždycky vystoupili bosi komínem na Maják, malou pokroucenou borovičku na vrcholu ustrojili do vánočního a pohostili kavky vařenými brambory jako chudou obětinou.

Pak se dívali do bílého kraje a zpívali koledy. Daleko se nesly hlasy mezi holými skalami. Ale skalní město bylo pusté. Nic se nepohnulo.

Joska je pozoroval ze svého úkrytu pod Sluneční a potichoučku přizvukoval. Když sestoupili a vyrazili k Valdštejnu, vzal kytaru a rozběhl se za nimi, skákaje od pařezu k pařezu, od kamene ke kameni, aby neza-
nechal stopy.

Celá parta vtrhla do hospody u zříceniny Valdštejna, před níž v kapličce melancholicky mrzne polonahý Jan Křtitel s tváří Karla Hynka Máchy.

V té zimě, poslední válečné zimě — v tichých nocích se dívali na rudé záblesky nad Polskem a rozechvěni po-

slouchali vzdálené, slaboučké hřímání — si kamarádi zvlášť rádi poseděli spolu. Hovořili o přítomných i nepřítomných, zavřených i padlých. Co asi dnes Karel Chlum? Co Jarka? Co Joska?

Ale především: jak bude po válce?

»Rád bych věděl, jestli Joska bude dál lézt anebo se stejně vášnivě vrhne na něco jiného. On by toho byl schopný,« uvažoval Luďa.

»Ba ne — Skalák, to je siréna,« zavrtěl hlavou Haryk. »Já jsem to prožil a všichni jsme to prožili — tu horolezeckou horečku. Když mi bylo osmnáct, chtěl jsem odejít z domova a začal jsem si v lese stavět chatu. Thoreau, Thompson-Seton — však to znáte. Já vím, že to i Fifan poznal, a každý, kdo začal lézt. Rodiče museli tenkrát zakročit. Když se člověk pak ožení, musí vydělávat, tak mu hlava ochladne. Ale u Josky — u toho je ta horečka nevyléčitelná. Joska skalám propadl docela. Po válce nám uteče do Tater.«

»Co Joska v Tatrách?« vyletěl Vašek Chlum. »Není dneska náš nejlepší lezec? A kterýpak z Němců je lepší? Kauschka nebo ten nací Funke? Žádný! Sami se zbavili nejlepších lidí, jako byl Jeschke. Joska je dneska nejlepší pískař ve střední Evropě — to můžeš klidně říct. A že pís-kovcová technika je nejdokonalejší — to ti řekne každý, kdo něco ví o lezení. Proč sem jezdili Němci, když mají doma Alpy?«

»Ale nezapomeň, že Joska nikdy v životě ani neviděl opravdové hory! Tohle všechno naše lezení — to je jen příprava pro ně. Tam jsou zase docela jiné nároky — sněh, mráz, víchřice, laviny. To Joska nechápe a diví se, jak si prý může říkat »horolezec« někdo, kdo nevy-leze Taktovku. Kdo ví, jak se Joska osvědčí v opravdových horách. Kdyby o nich něco věděl, mohl si ušetřit ty zbytečné hádky s Mézlem. Já mu nechci brát jeho zásluhy. Oni se na písku učili a dělali chyby — a Joska ty chyby zrušil; to jištění prvolezce shora, zbytečné stavění a skobování, kde se mohou dát smyčky. Ty naše skalácké zákony — to jsou Joskovy zákony. Ale v horách platí jiné. V horách by se musel ještě moc a moc učit od alpistů. Oni vypracovali zásady jištění a bezpečného lezení — kdo ví, kolika lidem už zachránily život! Škoda, že se Joska nepodíval aspoň do Tater, když to ještě šlo!«

»Protože na to neměl — a nikdo jsme na to neměli! Ale je mladý, otužilý, zvyklý na hlad — nenajdeš druhého takového! Víš co prodělal? Zánět mozkových blan, sám v lese, bez ošetření. Jiný by z toho měl smrt! Ale on se z toho po válce vylíže — a musí se dostat až do Himálaje! O Joskovi se bude mluvit ve světě. Pamatuj si, co ti říkám: že z něho bude nejlepší sportovec, jakého jsme kdy měli!«

Dveře se otevřely.

»A on je tady!«

»Nazdar, Josko, kdopak ti hlídá Skalák, když tam domovník není? Nemáš strach, že ti odnesou nějakou skálu?«

»Nazdar kluci! Co děláte? O čem jste povídali?«

»Ale tak, jak se změní svět a co budem dělat po válce...«

»No a — co se má změnit?«

»Přece ten svět nemůže tak zůstat, jak to bylo. To se musí všechno změnit!«

»Prosím tě, Luďo — a kdo to změní?«

»No přece lidi — ti, co z toho nikdy nic nemají a vždycky všechno odnesou!«

»Vidíte, kluci — a já si myslel, že tady Luďa a vy, co studujete, se na to díváte jinak!«

Joska zjhl. Vyhrával na kytaru, smál se, zpíval. Ten Štědrý večer klukům Turnovákům večeře vychladly.

Joska poslal z hospody lístky známým. Jestlipak Vlasta ještě schovává ten balíček šatů zamazaných od barev, na kterých nikdo nepozná, zda patřily akademickému malíři nebo natěrači? Měla je tenkrát raději spálit...

Staral se zbytečně. Balíček šatů, které Vlasta schovávala v manželově ateliéru ode dne, kdy v nich Josku přivezla z Prahy, roztrhala na jaře 1945 letecká bomba. Pod sutinami ateliéru zahynula Vlasta, její manžel, ne-

dokončené obrazy, zbytečné sny i bolesti — všechno...
Jen tři smyčky zůstaly viset na skobě v polozbořené zdi
uprostřed trosek...

»Bláže nebudu psát, ale podívám se domů, jestli na
Štěpána opravdu přijede...« Když šel po mostě špalírem
pokroucených barokních soch, které kdysi vytesal vald-
štejnský poustevník, rovenský regenschori, myslel na ni.

Když se otec podíval záclonou, kdo zvoní, uviděl
místo jednoho stínu tři. Jak se ukázalo, ještě dva stáli
vzadu za domkem.

Pomalou, pomaloučku otevíral okno.

»Co je?«

»Však víte, a dělejte — s náma není legrace. Koukejte, ať už je otevřenol«

Pomaloučku šťáral klíčem v zámku, zatím co četníci kopali do dveří.

»Zamkněte zas!« poručil vrchní. Ostatní zůstali venku.

Zotvíral všechny dveře, prolezl domek od sklepa po půdu.

»Pojďte se mnoul«

Zavedl otce do koupelny. Stál proti němu, houpal se v kolenou.

»Tak co myslíte, co s vámi teď udělám? Přece si nemyslíte, že jsme tak pitomí a věříme vám, že nevíte, kde je váš syn?«

Najednou zařval:

»Kde je?«

—

»Tak vy nepovíte? A víte, že máme prostředky, abychom se to dověděli?«

—

»Kde je?!«

»Nevím, pane strážmistře.«

»Tak půjdete s námi vy — a tady z toho nezůstane kámen na kamení! Sousedka to taky odnese, všichni, povídám, všichni!!!«

Rozpřáhl se. Ale neuhodil.

Prohledal domek znovu. Šťáral se na půdě ve starých hadrech, obrátil se ke schodům. Koutkem oka uviděl, jak se za komínem pohnul stín. Namířil pušku:

»Polez ven, ty pacholku!«

Byl to Joska.

Dali mu železa. Otec přiběhl se zimním kabátem. Joska byl bledý jak vápno, cenil zuby jako vlk.

»Vy jste Čech?« zeptal se četníka.

»To jsem!« vypjal se.

»Tak to já jsem tedy dvakrát!«

Už s nimi nepromluvil.

»Dovolte, pane strážmistře, ať mu dám zimní!«

Byla jasná, mrazivá noc, 29. prosince 1944.

»Ne, táto, já ho nechci!«

»Měj rozum, synku, nevíš, kam se dostaneš, budeš potřebovat teplé oblečení!«

Četníci mu dokonce sňali pouta, aby mu mohl kabát navléknout. Joskovi se rozsvítily v očích studené ohníčky. Ale pak mu pouta znova nasadili.

Tu noc probudily turnovské náměstí výstřely z četnických karabin.

Prásk! Prásk!

Kdo stačil rychle vyhlédnout z okna, spatřil malou černou postavu v dlouhém zimníku, jak běží příkrčená po ulici, divně házejíc rameny. Za ní dupalo pět četníků. Stříleli jako na honu. Celý Turnov byl za chvíli vzhůru.

Postavička přeběhla ulicí, zahrnula ke Shořalému mlýnu. Za ním byla lávka přes Stebénku a za ní už zahrady, stromy a hájky. Cípy kabátu poletovaly, bily ji do stehů, pletly se jí mezi nohy. Kulky hvízdaly houšť a houšť.

Uprostřed lávky přes Stebénku ho chytli.

Ještě po zatčení s ním otec směl promluvit, než ho odvezli do Kartouz, na jičínské gestapo. Přemýšlel, chudák, jak by mu pomohl.

»Uteču, uteču,« říkal si Joska, zmlácený, že se sotva hýbal.

»Jakpak utečeš, podívej, pod oknem je stráž — a noc je jasná, nikam se nedostaneš!«

Už v noci, sotva se na východě začalo trochu jasnít, je přivedli na nádraží. Chrousta, Vaška a Karla Chluma, a s nimi padesát dalších. Jen Joska a Schwarzbach měli pouta.

Bůh ví, jak se to dověděly — na nádraží už čekaly hloučky žen. Marně dozorcí řvali a hrozili — dokázaly podstrčit vězňům, co přinesly. Nevadilo, že to třeba nebyl ani ten jejich. Ve společném neštěstí byly solidární.

Zahnalí je do osobního vagónu, gestapáci si sedli do kupé, dva zůstali s vězni v otevřené části.

Když vyjeli, sňali Joskovi a Schwarzbachovi pouta. Chroust je neměl. Kamarádi se postavili k oknu. Dívali se ven, do svobody. Připadalo jim divné, že nemusí koukat do zdi, že na ně nikdo neřve.

»Utečeme!« řekl Joska. »K soudu nejdem — bůhví, kam nás zavečou a co nás čeká!«

Dívali se na sebe. Oceňovali potají své síly. Chroust byl zatčen poslední. Ale byl pětkrát u výslechu. Joska byl bit moc, ale vydobyl si zvláštní postavení. Bral gestapákům cigarety od úst, házel po nich na vycházce sněhové koule, dělal si z nich při výslechu legraci. Byl bláznivý nebo tak drzý? Některé gestapáky to bavilo, některým to šlo na nervy — ale jemu to ulehčilo. Byl samá boule, modřina, krev mu tekla z nosu a úst, gestapák ho fackoval — a on se mu smál.

— Nesmíš jim ukázat zbabělost, že se jich bojíš. Nesmíš! To by triumfovali, bestie! —

»Můžeš?«

Joska vycenil zuby.

»Jestli se vrátím, ty rány nebudou zadarmo!«

Když se vlak plazil k Sobotce, dovolil se Chroust na záchod. Gestapák mávl mrzutě rukou k druhému, který byl v chodbičce. Chroust šel k němu — ale nikdo tam nebyl. Vlétl na záchod, zavřel se a přemýšlel. Pak se tiše vyplížil ven a zkoušel dvířka. Byla zavřená.

Vlezl zpátky na záchod a prohlížel okno. Bylo pevné, jen horní třetina se dala trochu odklápět. Vylezl na umyvadlo a zkoušel se protlačit. Nešlo to. Zkoušel okno odšroubovat, hledal páčidlo.

»Joska má nabroušenou lžící!« napadlo mu.

Šel smutně zpátky.

»Josko, dovol se na záchod. Ale okno rozbít nesmíš — jak o tom budou hned vědět, tak tě lehko drapnou. V tom sněhu tě vystopujou za chvíli.«

I Joskovi se povedlo dostat se nepozorovaně kolem kupé gestapáků. Za hodnou chvíli se vrátil.

»Nejde to, Chrouste, ti nádražáci dělají moc důkladnou práci.«

Gestapáci zatím začali popíjet, disciplína se uvolňovala. Když přijeli do holé roviny za Boleslaví, dovolili otevřít okna. Padesát lidí ve vagóně — ani jim to nebylo příjemné.

»Musíme skočit oba najednou, až budeme v lese,« šeptal Joska.

»A pak zalezem jako myšky, ani nos nevystřčíme, jenom v noci!«

»Už by sis nechodil do biografu, víd?«

»To bych byl blázen! Jarka měl pravdu, když mi vynadal za ten Dominstein. Měl bych ho odprosit...«

»Ty, Josko, ale jede to dost rychle. Co když si třeba vymkneš kotník?«

»Na to nemysli, utéct musíme, ať se děje, co se děje.«

»Ale se zlomenou nohou moc daleko neutečeš. Víš, co nás čeká, když nás chytanou?«

»Tak se musíme jeden na druhého dívat, a kdyby se jednomu něco stalo, tak ho druhý musí zabít kame-
nem.«

Začalo se šepít. Stáli u okna, dívali se na sebe, odpočítávali nárazy kol.

»Teď už by to pomalu šlo, Josko, ne?«

»Počkej, teď jedeme do stanice.«

—

»Tak teď, ne? Nebo počkáme na les?«

»Tady už to neznám. Kde to asi jsme?«

—

»Tady je to zas moc blízko silnice.«

—

»Bojíš se, Chrouste?«

»No — moc naděje nemáme.«

—

»A zabiješ mě opravdu, když se mi něco stane?«

»To víš, když to řeknu. — Jsme kamarádi, ne?«

»Jaká jsme to byli skvělá parta! Fifan, kde bylo třeba rozvahy a zabrat, tys nám zase pomáhal, kde bylo třeba špekulovat...«

»A ty zase na ty práskačky, co se musely rychle vyběhnout...«

Jestlipak tu partu dáme zas dohromady?»

—

»Tak teď za tou stanicí —«

Byla už téměř tma.

Pozdě!

»Auf, auf!«

Dozorci zavřeli okna, nasadili Joskovi a Schwarzbachovi pouta. Přijížděli do Terezína.

Terezínská brána na ně dravě vycenila černobílé zuby. Zavedli je na první dvůr před kanceláře, kde se konalo přivítání. Byl při něm Pinda s karabáčem, Wachholz s býkovcem, Neubauer a Royko, vztekli, že mají v noci práci a že je konec s říší, konec s kariérou, konec s kasinem, konec se šampaňským, konec vlády a hrůzy — konec všeho.

»Kehrt euch! Hast du nicht verstanden, du Arschloch, Scheisskerl, Lausbub?«

Hustě, bez míření padaly rány, jako by vyklepávali koberce.

»Los! Hau ab! Laufschrift!«

Hnali je do užoučké branky, kterou se sotva mohli protlačit dva společně. Hnali je jako stádo, ranami, pistolemi, karabáči. Mačkali se a šlapali po sobě, drali se jeden druhému přes záda, nadávali a naříkali. Kdo zůstal poslední — běda mu! A pak Kehrt euch! a znova nazpátek, a zas a zas. Otrhané, pošlapané, zkrvavené je zahrnuli do velké betonové cely na čtvrtém dvoře.

Chroust hmatal potmě kolem sebe. Samí cizí ubožáci,

ležící na podlaze, stojící u zdí, vzdychající, šeptající, proklínající — ale nejvíc ztuhlí, mlčeliví, schoulení. Lezl po zemi, klopýtal, hledal kamarády.

»Josko!«

»Vladko! To je hrůza!«

Lehli si vedle sebe na cementovou podlahu, zničení, unavení, slabí. — Drželi se za ruce jako malé děti. Tentokrát slyšel Chroust Josku poprvé plakat.

Zatím si písař v kanceláři lámal hlavu, co asi znamenají písmena XYZ, načrtnutá tužkou dole na kartotéčních lístcích některých »cuvaksů«. Pokrčil rameny, ohlédl se po místnosti — a dal se do gumování. Vtom vrazil dovnitř Royko, zpocený a rudý v tváři do fialova. A tak na čtyřech lístcích záhadná šifra zůstala.

Ostříhaní dohola, oblečení do roztrhaných vojenských blůz, vyspravených záplatami všech barev, stáli před skladištěm, kde se Wachholz rozháněl klackem.

»Hoší, není mezi vámi někdo z Turnova?« oslovil je vysoký chlapík v československé důstojnické uniformě s rudým trojúhelníčkem politického vězně. Písař z kanceláře.

»Vy čtyři? Neznali jste nějakého Hořeního z Jeníšovic? Znali? To byl ohromný chlap — příklad pro celý tábor.«

»A kde je? Je tu?«

Zavrtěl hlavou.

»Zastřelili ho.«

Karel Chlum měl dvě děti, Vašek jedno. Chtěli vědět, co s nimi bude.

»Při konfrontaci nám řekli, že nás popraví.«

»Těm nevěřte ani slovo. Teď půjdete k soudu, a než vás odsoudí, dodělají. Rusové jsou už na Odře.«

»Já si taky myslím, že si nenechají rozbít své území, že už toho mají dost,« horlivě se přidal Karel.

»Myslíš?« zavrtěl hlavou Joska. »To neznáš fašisty. To jsou bestie — budou se mlátit až do posledka.«

Písař se na něj podíval. Neřekl nic. Co mohl říci a co mohl udělat?

»Tak vy jste byli s Hořením v odboji? Počkejte — vy budete chtít spolu na celu, ne? Já vám to zařídím. Tady to budete mít lepší než na čtvrtém dvoře.«

Kamarádi se dostali na jednu celu v prvním dvoře. Radovali se i z takového štěstí.

Strávili spolu celý den. Druhý den přišli pro Schwarzbacha a Josku. Už se nevrátili.

Od té doby je nikdo z kamarádů neviděl.

A pak — pak byl Terezín. Vlaštovky se vrátily pod

travnaté střechy kasemat a hvízdaly vesele nad hlavami vězňů, když se ráno procházeli po žlutém písku zadního dvora. Ve dne pil krev a krvavou pěnu, ve dne se po něm plazily trosky lidí, od kterých gestapáci stále ještě chtěli něco vědět. Když večer nastoupily vracející se komandýrky i s utopenými, utlučenými, zasypanými kamarády uloženými v kolečkách, a když je složili do komory a rozběhli se do cel, zase jej uhrabávali hráběmi pro příští den. V noci pil kapky rosy. Vzadu na žebřících viseli nazí uprchlíci a tiše dokonávali.

V neděli si hráli v celách na lidový soud.

Nad hradebním příkopem, ve kterém Storch topil židy, byly temné cely samovazby s nápisem K. A. Zellen. Znamenalo to »Kein Ausgang«. Bez vycházek či odtud není východu? Šeptalo se, že jsou v nich partyzáni a parašutisté. Co bylo dál, za čtvrtým dvorem a za těmi malými železnými dvířky a nízkou branou v hradební zdi, nikdo nevěděl.

Hoši Chlumovi dostali z domova čisté košile z růžové látky s drobounkou červenou kostičkou, z jaké se tenkrát šily dětské cíšky. Zářili v nich růžově po celém dvoře. Celý Terezín je podle nich poznal.

Jezdili pracovat do Ústí na nádraží, jedli odvar z tuřínu a pochodovali po Litoměřicích, dívali se z vlaku na Labe a kouzelně zelené vrchy Středohoří. Když bylo hezky, byl vidět v mlhavé dálce slabounký stín — Říp.

Třikrát za týden se otvírala židovská cela a hladoví šílenci se vrhali na škopek polévky, poráželi jej, lezli po zemi a lovili kousky brambor a tuřínu, rvali se, šlapali po sobě. Royko do nich mlátil klackem a nadával jim ne-nažranců.

Koncem března přišli pro oba Chlumy. Zavřeli je do K. A. cely na čtvrtém dvoře. Chroust obcházel kolem cely, zkoušel se potají domluvit malou šterbinkou, kterou ne-

chali v zazděném okénku. Nikdo neodpovídal. Jednou se mu zdálo, jako by se tma uvnitř pohnula — ale vtom se ozvalo německé zavytí a měl co dělat, aby zapadl do nejbližší cely.

Bylo to 27. března. Komandýrka se vracela z Ústí a proti ní táhly po silnici průvody Němců ze Slezska — »národních hostí«.

Mimovolně, tak jako každý den večer, když komandýrka pochodovala po nástupu na čtvrtý dvůr do cel, ohlédl se Vladka vlevo, k plechovým dveřím, kde leživalo prádlo stažené s popravených. Ležela tam dnes maličká hromádka zmuchlaných hadříků. V ní křičely dvě košile z růžové látky na dětské cíšky s droboučkou kostičkou.

Zbyl sám.

Marně se vyptával, marně sháněl sebemenší zprávu o kamarádech. Úmrtní listy zněly na zápal plic.

A tak nikdo neví, jaké byly Joskovy poslední chvíle.

Nechte nás věřit, že ho vyvedli z temné brány pod hradbami do hlubokého příkopu, za kterým byla pole, louky a řeka, široké obzory a volnost. Ale on o tom nevěděl. Jeho obzorem byl okraj příkopu. Šlapal po svěží trávě, hluboce dýchal čerstvý chladný vzduch.

Stál tam před zdí zbrázděnou a rozervanou střelami popravčích čet, se spoutanýma rukama, svlečený, maličký v otrhaných francouzských vojenských kalhotách. Nedíval se na ně, ale do modré oblohy s velkými bílými mraky, mhouřil oslepené oči.

Najednou se rozběhl. Tenkrát jím utekl naposled.

Nechte nás věřit, že smrt byla k němu milosrdná, že se mu zdálo, že padá, padá, že nastražil ruce a nachystal nohy na dopad, vzepřel se proti stěně — ale žádné lano nezarazilo jeho pád, padal, padal — a nedopadl.

Ano — mohlo to tak být. A mohlo to být také docela

jinak. Kdo zná Terezín, pochopí to. Kdo nezná — tomu je zbytečné vykládat.

Nikdo neví, který z těch tisíců křížů pod hradbami Malé pevnosti je jeho.

Ale my víme, že žádný.

Jeho náhrobkem jsou skály, jeho pamětními deskami vrcholové knížky. Jeho hrobem je tiché město, kde po skalách šumí černé borovice a přesýpací hodiny tiše odměřují čas zrnečky písku rozvívanými větrem.

DOSLOV

A doma?

Co mohli dělat? Čekali. To víte, jak jim asi bylo...

V dubnu přinesl listonoš Pepíkův kufr. Byl prázdný.

Nechtěli zůstat bez syna. Vzali si za vlastního synovce. Dělá jim jen radost. Už je ženatý, a tak se asi přece dočkají vnoučat.

Chroust je mistrem sportu. Také Bláža je místryní a učí svou dcerku prvním krůčkům na skále. Franta napsal několik knížek o pískovcové technice, z nichž první připsal Joskově památce. Fifan a Kujan vydali průvodce po Skalním městě, kde je Joskovo jméno téměř na každé stránce. Ríšík byl dokonce svého času členem státního reprezentačního družstva a je prý nadějným mladým sochařem. Už několik let se marně snaží vtělit do hlíny celou silnou a složitou povahu svého učitele. I leckterý z ostatních kamarádů často řekne:

Tak a tak to dělal Joska Smítka, náš nejlepší lezec na pískovci.

Ve vrcholové knížce na Poledních kamenech v Příhrazech pomalu žloutne stránka se zápisem:

Dva ruští zajatci děkují českým lidem, kteří jim pomáhali.

Horolezci na Hrubé Skále, v Příhrazech i v Klokočí

svěřují své životy kruhům, které Joska vykoval a zasadil. Zapisují své výstupy do malých čtvercových vrcholových knížek, na jejichž první stránce je krásným, drobným, pevným písmem zapsán J. Smítka s druhy.

A ostatní lidé? — Ti o něm nevědí nic.

Neznám a neoslaven potleskem obecenstva, neodměněn dary, tituly ani medailemi, dal život svému sportu — náročnému a tvrdému, jako byl sám. Ničeho se nebál. Rval se nemilosrdně. Vášnivě hledal pravdu. Trpěl beze slova. Neznal lež.

Byl to pravý sportovec.

To znamená — překrásný člověk.

Prostý hoch z plemene blanických rytířů a Jánošíků.

VYSVĚTLENÍ NĚKTERÝCH ODBORNÝCH VÝRAZŮ

hodiny

útvary, vznikající větráním pískovce, zvláště ve vodorovných spárách nebo spojením dvou dutin; vzniklý sloupek má často tvar přesýpacích hodin a používá se ho k jistění tak, že se za ním provléká smyčka

karabina

horolezecká se v principu neliší od běžné hasičské karabiny. Horolezecká technika je bez ní nemyslitelná; všech jisticích prostředků (smyček, uzlů, skob, kruhů atd.) lze používat jen ve spojení s karabinou, která se zapíná do kruhu (smyčky atd.) a kterou prochází jisticí lano

kruh

je ocelové očko o průměru několika centimetrů, zasazené pohyblivě v ocelovém prutu, zapuštěném do skály; používá se ho k stabilnímu zajištění cest na pískovcových skalách, aby se cesty neničily stálým zatloukáním a vytloukáním skob

mužík

malá pyramidka z kamenů, kterou horolezci v horách označují cestu a na pískovcových skalách v ní někdy ukrývají vrcholovou krabici

sedačka

je tlustá měkká smyčka, kterou lze karabinou zapnout do kruhu, posadit se do ní a tak získat bezpečné jisticí stanoviště i na zcela kolmé stěně

skoby

nepatří k obvyklé výzbroji horolezců, v našich pískovcových skalách, kde se k zajišťování používá smyček a stabilních kruhů; používá se tu pouze pomocných skoblíčků, kterými se lezci zajišťují při prvním výstupu novou cestou («prvo-výstupu»), než zasadí kruh

slaňovací (vrcholový) kruh

je silnější ocelový prut s pevným okem, zapuštěný stabilně obyčejně těsně pod vrcholovou hranu skály; slouží k provléknutí lana při slaňování

smyčka

je asi dva metry dlouhý provaz, který se nosí svázan uzlem do smyčky přes pravé rameno a slouží k různým účelům, především k zajišťování; klade se kolem hrotů, provléká se »hodinami« nebo zasekává uzlem do spáry — bere se proto obyčejně více smyček různé délky i tloušťky

stavění

se používá jen na místech, která nejsou normálními prostředky zlezitelná; je to vlastně »živý žebřík« — jeden lezec vystoupí na ramena druhého, po případě i třetího lezce

SPORTOVNÍ ČETBA

Svazek 6

Josef Štyrsa

KAMARÁD ZE SKAL

Ilustroval Theodor Pištěk

Obálku s použitím kresby Theodora Pištěka navrhl
a publikaci graficky upravil Zdeněk Šebesta

Vydalo Sportovní a turistické nakladatelství
jako svou 458. publikaci

/ Odpovědná redaktorka dr. Svatava Macháčková

Výtvarný redaktor Zdeněk Šebesta

Z nové sazby písmem Public
vytisklo Rudé právo, vydavatelství ÚV KSČ v Brně

Formát papíru 70×100 cm. AA 6,16. VA 6,29.

D — 593028

Náklad 10.250 výtisků. Them. skupina 13—9. I. vydání

Cena brož. Kčs 5,—

58/VIII-5